

10

Dopravě se v Česku
moc nedařilo

16

Jan Ernest:
I statistika musí být
udržitelná

33

Jan Mareš:
Indikátory jsou jenom
stopy

42

Domácí poptávka
stále brzdí

50

Škůdci v českých
lesích

STATISTIKA&MY

ČASOPIS ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

07-08 | 2023 – ROČNÍK 13

TÉMA

Udržitelný rozvoj

- Monitorování udržitelného rozvoje
- Držíme se v čele
- Headlinové indikátory zjednoduší komunikaci

81,9

je hodnota SDG indexu Česka.

Naše země je na osmém místě ze 166 hodnocených v plnění cílů udržitelného rozvoje. Celosvětovými lídry jsou skandinávské země.

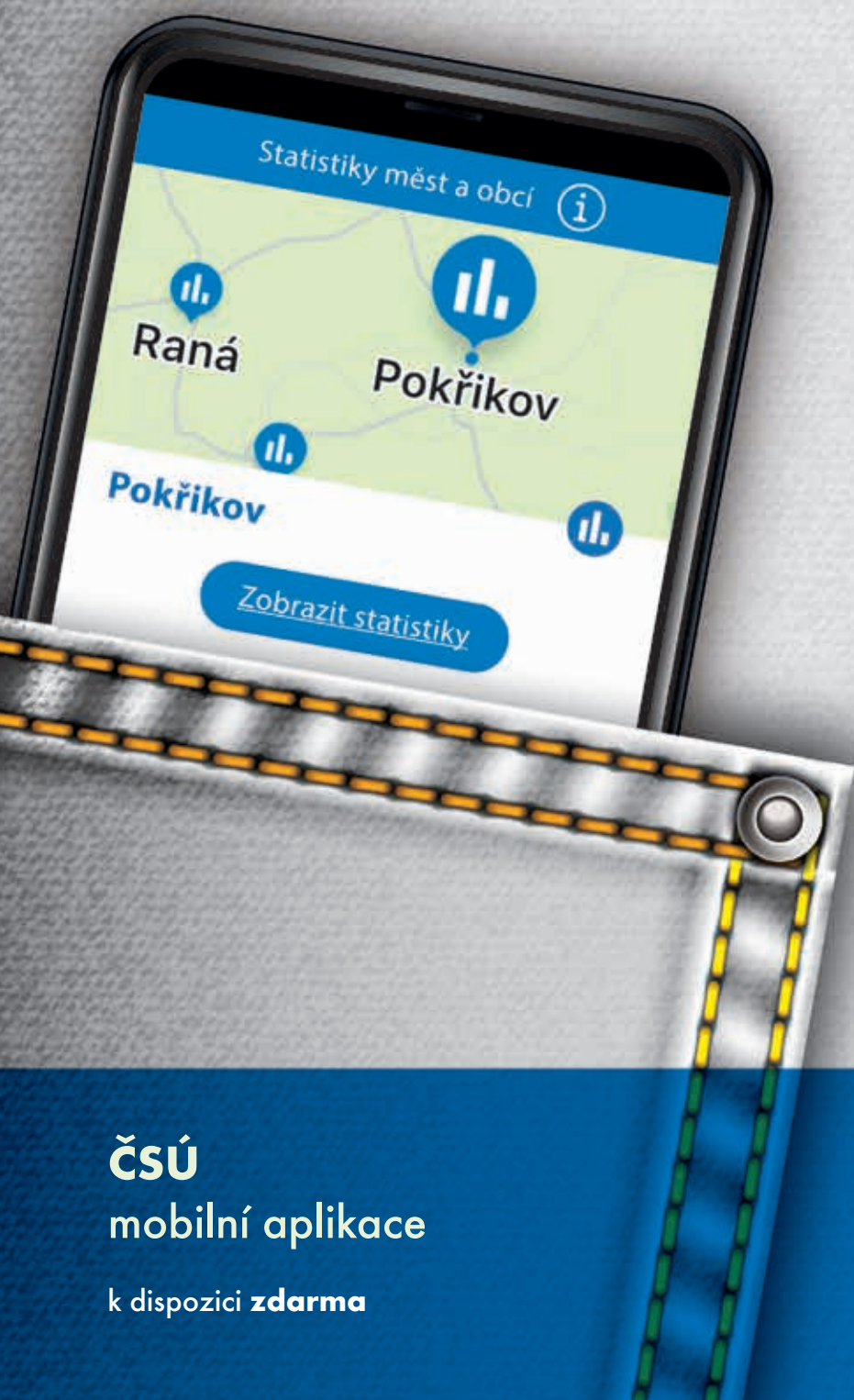

STATISTIKA V KAPSE

Nejnovější statistické
ukazatele ve vašem
mobilu

Regionální
údaje na základě
vaší polohy

Každý den
nové aktuální
číslo dne

ČSÚ
mobilní aplikace

k dispozici **zdarma**

Google Play

App Store

Životní prostředí, statistika a budoucnost

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, vítám vás u letního dvojčísla našeho časopisu, které je z velké části věnované udržitelnému rozvoji z pohledu práce statistiků a statistických ukazatelů. Léto je především časem prázdnin a i časem, kdy bychom měli alespoň částečně, prostřednictvím společné dovolené, nahradit rodině naše celoroční pracovní úsilí. I přes tyto příjemné starosti probíhá ve světě stále řada důležitých událostí, které je nezbytné statisticky měřit a poskytovat o nich veřejnosti informace. Je mi jasné, že řadu z nás trápí inflace, ceny energií, otázka mezd a další ekonomické změny, které se v uplynulých měsících odehrávaly, doufám však, že vás zaujme i toto vydání, které je věnované sice jiným, ale přesto důležitým aspektům naší společnosti.

Při čtení tohoto dvojčísla se můžete zamyslet na otázkou vzácnosti a dostatečnosti přírodních zdrojů a nad cíli udržitelného rozvoje, které byly v roce 2015 stanoveny Valným shromážděním OSN v dokumentu Agenda 2030 a které o dva roky později Česká republika rozpracovala do Strategického rámce ČR 2030. Úlohou Českého statistického úřadu v tomto procesu je pomáhat vytvářet a naplňovat indikátory, jejichž prostřednictvím je možné hodnotit dosahování stanovených cílů. Jde o oblast velmi složitou a pro neoborníky nepřehlednou, s velkou řadou sledovaných ukazatelů. Jsem rád, že i velmi malý tým, který se v ČSÚ této práci věnuje, dokázal při plnění tohoto náročného úkolu uspět, a zajistit poskytování relevantních údajů Ministerstvu životního prostředí. K tématu jsme vyzpovídali i vedoucího oddělení udržitelného rozvoje Ministerstva životního prostředí Jana Mareše, který se s námi podělil o zkušenosti z fungování Rady vlády pro udržitelný rozvoj.

Za ČSÚ jsme tentokrát o rozhovor požádali ředitele sekce produkčních statistik Jana Ernesta. I on hovořil o uplatňování statistiky při sledování udržitelného rozvoje, ale věnoval se rovněž pozici ČSÚ v rámci Evropského statistického systému a pozici našich expertů při vyjednávání, co a jakými metodami bude evropská statistika sledovat.

Kromě toho najdete v tomto vydání řadu dalších zajímavých článků, například o tom, jak postupuje obnova českých lesů po kůrovcové kalamitě, jak se vyvíjejí mzdy v různých odvětvích pracovního trhu, kolik se investuje do vědy a výzkumu v zemích Visegrádské čtyřky nebo jak v Americe proniká náboženství do online světa.

Přeji vám krásné a slunné léto.

JAROSLAV SIXTA
místopředseda ČSÚ

STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU 07–08/2023
ROČNÍK 13, vychází 10x ročně

ADRESA REDAKCE: Český statistický úřad,
Na padesátém 81, 100 82 Praha 10
telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@czso.cz

REDAKCE: Michal Novotný (šéfredaktor), Pavel Černý (vedoucí redaktor), Pavel Hortig, Jan Cieslar, Jan Ernest, Eva Henzlerová, Dalibor Holý, Jaroslav Sixta, Karolína Zábajnická

REDAKČNÍ RADA: Ing. Josef Vlášek (předseda),
Ing. Michal Novotný (místopředseda),
doc. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D., Ing. Eva Krumpová,
Ing. Marek Rojíček, Ph.D., Egor Sidorov, Ph.D.,
Mgr. Jana Slavníková, Mgr. Irena Stupňánková, Ing. Pavla Trendová,
Mgr. Ing. Martin Zelený, Ph.D.

LAYOUT ČASOPISU: Veronika Wölfelová, Jana Chocholoušová

GRAFICKÁ ÚPRAVA: Tomáš Kubašta, Veronika Wölfelová
JAZYKOVÁ KOREKTURA: Tamara Wölfelová, Erika Hanáčková
FOTOGRAFIE: archiv ČSÚ, shutterstock.com, Tereza Koučeká,
freepik.com, pixabay

TISK: Jiří Bartoš – SLON, spol. s r. o.

VYDAVATEL: Český statistický úřad, www.statistikaamy.cz,
ISSN 1804-7149, ev. č. MK ČR E 1992

PODMÍNKY PRO VYUŽÍVÁNÍ A DALŠÍ ZVEŘEJŇOVÁNÍ INFORMACÍ
Z ČASOPISU STATISTIKA & MY:
bit.ly/3ddicBp

12

V roce 2022 se v českých lesích vytěžilo 25,1 mil. m³ dřeva bez kůry, a došlo tak k dalšímu poklesu těžby dřeva. Zalesňování bylo druhé nejvyšší v novodobé historii našeho státu.

36

Výzkumné aktivity v zemích Visegrádské čtyřky vykazují mnoho společných rysů. Výdaje na výzkum a vývoj zde dlouhodobě výrazně rostou.

45

Za posledních 20 let se v Česku velmi výrazně změnil demografický profil studentů na vysokých školách. Výrazně se zvýšily podíly žen a cizinců.

UDRŽITELNÝ ROZVOJ

- 20 Co obnáší udržitelný rozvoj
- 22 Monitorování udržitelného rozvoje
- 24 Agenda 2030
- 26 Držíme se v čele
- 27 Custodian agentury a globální databáze
- 28 ČR 2030
- 29 Společenská odpovědnost a český občan
- 30 Headlinové indikátory zjednoduší komunikaci
- 32 Indikátory na webu

UDÁLOSTI

- 5 ČSÚ mezi nejlepšími
- 5 Statistický geoportál ČSÚ získal prestižní ocenění
- 6 Aby o nás věděli
- 6 O zahraničním obchodu ve Zlíně
- 7 Naše vědecké časopisy prokázaly kvalitu
- 7 Přeshraniční spolupráce statistických úřadů
- 7 Zaměřeno na zdravotní omezení
- 7 Výsledky Sčítání 2021 na jednom místě

ZE SVĚTA

- 8 Bůh v online světě
- 9 Čtvrtina mladých dospělých v Nizozemsku trpí nadváhou
- 9 Univerzitní diplom pro každého?

STATISTIKA ODVĚTVÍ

- 10 Dopravě se v Česku nedařilo tak dobře jako v celé EU
- 12 Intenzivní obnova lesů pokračuje

TRH PRÁCE A SOCIÁLNÍ STATISTIKY

- 14 Rostou, nebo nerostou mzdy?

ROZHOVOR

- 16 I statistika musí být udržitelná
- 33 Indikátory jsou jen stopy, které nás navádějí

ANALÝZA

- 36 Výzkum a vývoj v zemích Visegrádu
- 42 Domácí poptávka stále brzdí

MAKROEKONOMIKA A FINANCE

- 39 Období nízkých úrokových sazeb je pryč

LIDÉ A SPOLEČNOST

- 45 Vysokoškoláků přibývá

HISTORIE

- 50 Škůdci v českých lesích

ČSÚ mezi nejlepšími

Český statistický úřad získal několik ocenění za marketingové a komunikační aktivity.

V soutěži Lemur – Česká cena za Public Relations 2023 pořádané každoročně asociací APRA udělila odborná porota 1. místo v kategorii digitální komunikace instagramovému účtu ČSÚ. Ve stejné soutěži obdržela brožura s názvem „ČSÚ a zpracování výsledků voleb“ 3. místo v kategorii firemních publikací.

Úspěšní jsme byli i v soutěži Fénix Content Marketing zaměřené na oblast obsahového marketingu.

Zde jsme získali tři třetí místa: v kategorii Vizualizace dat, infografika za infografiky ČSÚ 2022, v kategorii B2E magazin za interní newsletter pro zaměstnance My & Statistika a v kategorii Social media – instagram za instagramový účet ČSÚ.

Všech ocenění si velmi vážíme. Kromě toho, že potvrzují kvalitu naší práce, jsou zároveň závazkem a výzvou, abychom i do budoucna usilovali o co nejlepší úroveň prezentace výstupů ČSÚ a nadále zlepšovali jejich přístupnost a srozumitelnost pro uživatele.

Statistický geoportál ČSÚ získal prestižní ocenění

Nedávno spuštěný geoportál Českého statistického úřadu uspěl ve světové konkurenci a obdržel cenu Special Achievements in GIS (SAG). Tu každoročně uděluje společnost Esri za významné a inspirativní počiny v oblasti využívání a implementace technologií GIS. Jedná se o prestižní ocenění s celosvětovým ohlasem a publicitou, které v minulosti za Českou republiku získaly například Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy nebo Hasičský záchranný sbor České republiky.

Výsledky letošního ročníku soutěže byly slavnostně vyhlášeny 12. července v rámci celosvětové uživatelské konference Esri v San Diegu. Na projektu ČSÚ porota pozitivně ocenila zejména celkovou koncepci, inovativní přístup, technické řešení, design a nabídku výstupů a služeb.

Statistický geoportál je určen pro prezentaci a sdílení geograficky zaměřených statistických dat, analytických výstupů a služeb. Tvoří ho několik webových aplikací umožňujících zobrazení vybraných statistických ukazatelů či témat za určité

území ve formě přehledných interaktivních map. Veškeré produkty a služby Statistického geoportálu jsou poskytovány všem uživatelům bezplatně jako veřejná služba.

<https://geodata.statistika.cz/>

KRÁTCE

Na výjezdni poradě vedoucích oddělení informačních služeb ČSÚ byly projednány úkoly v rámci diseminace, zveřejňování výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2021, a také závěry vyplývající z hodnocení peer review a z projektu zavádění řízení kvality ve služebních úřadech.

V červenci se uskutečnila studijní návštěva odborníků ze statistického úřadu Bosny a Hercegoviny, kteří přijeli do ČSÚ získat znalosti o realizaci šetření EU-SILC 2023.

ČSÚ aktualizoval webovou aplikaci pro prezentaci údajů z Registru ekonomických subjektů (RES). Uživatelům nyní aplikace nabízí vylepšeného grafického vzhledu i rozšíření možností exportu údajů. Další novinkou je zveřejnění hlavní ekonomické činnosti ekonomických subjektů podle statistické klasifikace CZ-NACE.

Až do 28. září je možné registrovat se k účasti v soutěži European Statistics Awards on Nowcasting vyhlášené Eurostatem. Letos je soutěž zaměřena na modelovací techniky pro časové řady v oblasti energetiky.

Aby o nás věděli

Odborníci z ČSÚ seznamují se svou prací studenty a žáky ve školách.

Pracovníci odboru informačních služeb a Krajské správy ČSÚ pro Středočeský kraj přednášeli studentům Gymnázia Václava Hraběte v Hořovicích. Studenty seznámili jak s činností ČSÚ, tak i s metodami sběru dat a se strukturou datových výstupů, které je možné využít pro různé školní práce. Studentům poskytli také metodické informace, jak postupovat při vyhodnocování dat z terénního průzkumu týkajícího se spokojenosti s životem v Hořovicích, který v rámci svého studia prováděli mezi občany města a okolí. Rovněž prezentovali webové stránky úřadu, veřejnou databázi a upozornili studenty na mobilní aplikaci ČSÚ.

Vedoucí informačních služeb Krajské správy ČSÚ v hl. m. Praze Jana Podhorská vystoupila s prezentací na akci Spatial Data Analyst v sekci Small data. Ve svém vystoupení představila možnosti použití statistických dat v malých územních jednotkách (např. na úrovni městských částí, základních sídleních jednotek hl. m. Prahy). Upozornila rovněž na kurz seznamující s geografickými analýzami v městském prostředí, který je součástí programu celoživotního vzdělávání na Univerzitě Karlově.

Ředitelka Krajské správy ČSÚ v Jihlavě Jitka Číhalová představila studentům Katedry ekonomických studií Vysoké školy polytechnické v Jihlavě trh práce z pohledu statistických dat. Posлуhači získali informace o vývoji na trhu práce v minulém roce, o zdrojích dat a tematických výstupech ČSÚ.

Vedle toho Jitka Číhalová hovořila o činnosti úřadu a jeho krajských správ, způsobu zpracování volebních výsledků i o průběhu a výsledcích loňského sčítání lidu, domů a bytů. Studenty zaujala nová mobilní aplikace ČSÚ, která nabízí mj. informace o krajích, česká nej nebo data o zvolené obci podle aktuální polohy na mapě. V průběhu přednášky obdrželi účastníci rovněž odkazy na veřejně dostupné zdroje statistických dat.

Zástupci Krajské správy ČSÚ v Liberci navštívili základní školu Na Výběžku v Liberci. V rámci jedné vyučovací hodiny přiblížili žákům Český statistický úřad a jeho činnost. V úvodu stručně zmínili historii statistiky, pokračovali informacemi o tom, jak jsou získávána data a jakými způsoby jsou následně prezentována odborně i laické

veřejnosti. Připomněli také úlohu ČSÚ při volbách a nechyběla ani krátká ukázka zajímavých dat. Nakonec prostřednictvím krátkého kvízu „prověřili“ znalosti žáků o Libereckém kraji.

Zástupkyně Krajské správy ČSÚ v Ostravě Tařana Glozygová se opět po roce setkala se studenty Střední školy polytechnické Havířov a seznámila je se základními činnostmi ČSÚ, historií sčítání a zpracováním výsledků voleb. Studentům také představila mobilní aplikaci ČSÚ, která nabízí široký přehled informací jak na celostátní, tak i na krajské úrovni. Velmi příznivý ohlas měla zejména nedávno doplněná funkce, umožňující zobrazení statistických dat měst a obcí podle aktuální polohy uživatele.

O zahraničním obchodu ve Zlíně

Ve městě uchovávajícím odkaz známého českého podnikatele Tomáše Bati jednala v polovině června expertní skupina ke statistice zahraničního obchodu, složená ze zástupců ČSÚ, Štatistického úřadu Slovenské republiky, Ministerstva průmyslu a obchodu a Generálního ředitelství cel. Jedním z hlavních bodů jednání byla nová metoda sestavování statistik zahraničního obchodu se zbožím, kterou ostatním kolegům podrobně

představili zástupci ČSÚ. Tradičně se také řešily asymetrie v česko-slovenském obchodování a diskutovalo se o využití nových datových zdrojů a jejich kvalitě. Mezi takové zdroje patří např. vyměňované mikroúdaje o vývozech v rámci EU a rozšířené údaje zvláštního režimu jednoho správního místa pro odvod DPH, tzv. one-stop-shop. Účastníci si také připomněli výročí 30 let od založení expertní skupiny.

Naše vědecké časopisy prokázaly kvalitu

Časopisy Demografie a Statistika – Statistics and Economy Journal získaly impakt faktor.

Oba odborné časopisy vydávané Českým statistickým úřadem byly v novém vydání Journal Citation Reports 2023 zařazeny mezi periodika s impakt faktorem, který dokazuje jejich vysokou odbornou kvalitu.

Impakt faktor mohou dostat časopisy, které jsou součástí databáze odborné literatury Web of Science. Časopis Statistika – Statistics and Economy Journal je v této databázi zařazen v sekci Emerging Sources Citation Index od roku 2016. Demografie byla přijata o rok později. Pro získání impakt

faktoru musejí časopisy prokázat dostatečnou odbornou kvalitu, citovanost a dodržování standardů recenzního řízení a publikační etiky, což se oběma periodikům nyní podařilo. Hodnota impakt faktoru za rok 2022 je pro Demografii 0,5 a pro Statistiku 0,2.

Český statistický úřad děkuje všem, kteří se na vydávání časopisů podílejí, zejména redakčním radám, recenzentům a samotným autorům.

Další informace o časopisech včetně aktuálních čísel nebo o možnostech publikování najdete na webových stránkách Demografie (bit.ly/3PRkNX1) a Statistiky (bit.ly/3JXVBuh).

Přeshraniční spolupráce statistických úřadů

Pracovníci Krajské správy ČSÚ v Liberci se jako dlouholetí členové pracovní skupiny Eurex-Statistika při Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa, zúčastnili česko-polského webináře na téma Přeshraniční spolupráce statistických úřadů. Webinář se uskutečnil jako součást projektu V kontaktu – přeshraniční spolupráce navzdory překážkám. Liberečtí statistici během tohoto online setkání seznámili účastníky s fungováním přeshraniční spolupráce statistických úřadů v německém Kamenci, českém Liberci a polské Jelení Hoře. Prostřednictvím společně vydaných a připravovaných materiálů pak přiblížili svoji činnost a současně upozornili na překážky, které přeshraniční výměna statistických informací přináší.

Výsledky Sčítání 2021 na jednom místě

Základní výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2021, dostupné na webu scitani.cz, byly zveřejněny v souhrnné publikaci na stránkách Českého statistického úřadu. Vedle celorepublikových údajů zde uživatelé naleznou i přehledy týkající se jednotlivých krajů.

Publikace Základní výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2021 a její krajské mutace poskytují vybrané údaje o struktuře obyvatelstva, domácností a domovního a bytového fondu. Dalším tématem je dojíždka do zaměstnání a škol, zpracovaná podle místa obvyklého pobytu. Vybrané tabulky obsahují rovněž srovnání s výsledky předchozích sčítání. Datové sady doprovází stručný komentář k výsledkům, metodické vysvětlivky, grafy a přehledné kartogramy.

Zaměřeno na zdravotní omezení

V červenci se rozbíhá terénní fáze výběrového šetření osob se zdravotním omezením. Tazatelky a tazatelé ČSÚ během druhé poloviny letošního a následně i příštího roku navštíví zhruba 6 000 domácností. Šetření se bude týkat těch členů domácností, kteří se kvůli svým zdravotním problémům dlouhodobě potýkají s určitými omezeními v běžném životě, ať už mají přiznaný invalidní důchod nebo příspěvek na péči, či nikoliv. Výsledky tak pomohou zmapovat situaci těchto osob a mohou posloužit pro lepší nastavení politik a programů zdravotní a sociální péče. Předchozí vlna takto zaměřeného šetření proběhla v České republice v roce 2018. Její výsledky a podrobné informace

o průběhu šetření naleznete na níže uvedeném odkazu.

 bit.ly/3JCbFlf

KRÁTCE

Obliba kuřecího masa na Islandu stále stoupá. V roce 2022 bylo kuřecí maso již podruhé za sebou tím nejvíce produkovaným masem v zemi. Zájem o skopové a jehněčí, které se zatím stále drží na druhém místě, od roku 2017 postupně upadá. Tradiční produkce koňského masa zůstává stabilní.

bit.ly/3Cn9cXQ

Kiwi, které je podle hodnoty nejvyváženejší rostlinnou komoditou z Nového Zélandu, pokračuje v přechodu od zelené ke zlaté barvě. V roce 2022 se pěstovalo na ploše 14 700 hektarů a plocha osázená zlatým kiwi se za posledních 10 let zvýšila o 154 % na 7 800 hektarů. Plocha zeleného kiwi se mezi lety 2012 a 2022 snížila o třetinu.

bit.ly/3JancYZ

Z 20 hlavních druhů ryb a mořských živočichů, které loví filipínští rybáři, byl letos v 1. čtvrtletí zaznamenán nárůst produkce zejména u tilapie (10,8%), chanose stříbřitého (6,6%), olihni (18,2%) a kranase mosazopruhého (5,9%). Méně se objevovali tuňáci (-29,0%) a kalamáři (-13,5%). Klesla i produkce mořských řas (-1,0%).

bit.ly/3CqH6Lq

Bůh v online světě

Podle průzkumu Pew Research Center přibližně čtvrtina dospělých Američanů pravidelně sleduje bohoslužby online nebo v televizi a většina z nich je s touto možností spokojena.

EVA HENZLEROVÁ
odbor komunikace

Výzkumníci se v listopadu 2022 ptali jedenácti tisíc dospělých Američanů na využívání online technologií pro náboženské účely. Informace o náboženství si na internetu v loňském roce vyhledávalo 30 % dospělých Američanů, 21 % používalo aplikace nebo webové stránky, které jim pomáhají číst Bibli nebo jiné náboženské texty, 15 % poslouchalo podcasty s náboženskou tematikou a 14 % používalo aplikace, které je upomínají na modlitbu.

Z kuchyní nebo obývacích pokojů, v nedělním oblečení či v pyžamu si Američané během covidových omezení zvykli modlit se spolu s ostatními virtuálními účastníky, poslouchat kázání či zpívat se sborem, a to vše v reálném čase. Budou Američané i nadále sledovat bohoslužby na obrazovkách, i když už se není třeba obávat osobní účasti kvůli riziku nákazy nemocí covid-19?

Dvě třetiny dospělých Američanů, kteří pravidelně sledují bohoslužby online nebo v televizi, uvádějí, že jsou s nimi „spokojeni“ či „velmi spokojeni“. Podobný podíl vyjadřuje spokojenost s kázáními. O něco více než polovina respondentů navíc uvádí, že jsou velmi spokojeni s hudebním doprovodem.

O něco lépe ale Američané hodnotí bohoslužby a náboženská setkání spojená s osobní fyzickou návštěvou. S kázáním jsou v takovém případě

spokojeni téměř tři čtvrtiny účastníků (74 %) a s hudebním doprovodem 69 %.

Průzkumy Pew Research Center ukázaly, že od počátku roku 2020, kdy pandemie covidu-19 poprvé zasáhla Spojené státy, se procento dospělých Američanů, kteří se v daném měsíci účastní bohoslužeb buď osobně, nebo online či v televizi, nebo obojího, drží stabilně na úrovni okolo 40 %. Jakmile se však stalo běžným očkování a pandemie slábla, počet osob navštěvujících bohoslužby se zvýšil, zatímco počet osob sledujících bohoslužby na obrazovkách klesl. V listopadu 2022 uvedlo 16 % dospělých Američanů, že se pravidelně účastní náboženských obřadů pouze osobně (a ne online), 10 % pravidelně sledovalo bohoslužby pouze na obrazovkách (ale nechodilo na ně pravidelně osobně). Obojího se pravidelně účastnilo 17 % respondentů. Tedy i v době doznívající pandemie koronaviru přibližně čtvrtina Američanů (27 %) stále sledovala náboženské obřady na obrazovkách.

Na otázku, proč sledují bohoslužby online nebo v televizi, uvádí mnoho pravidelných diváků více důvodů. S tím, jak ustupuje pandemie covidu-19, se nejčastěji volenou možností stává pohodlí, a nikoliv strach z nákazy nebo šíření nemoci.

<https://pewsr.ch/3N6qcGW>

Čtvrtina mladých dospělých v Nizozemsku trpí nadváhou

V roce 2022 trpělo v Nizozemsku 17 % všech dětí a mladých lidí ve věku od 2 do 24 let nadváhou. Týká se to zejména mladých dospělých ve věku 18 až 24 let.

Podíl dětí a mladých lidí s nadváhou se za posledních 10 let zvýšil. V roce 2014 trpělo nadváhou 15 % osob ve věku 2 až 24 let. Nárůst je patrný především u mladých dospělých ve věku 18 až 24 let: z 21 % v roce 2014 na 25 % v roce 2022. Podíl obézních mladých lidí zůstává od roku 2014 stejný, a to 7 %.

Nejmenší pravděpodobnost nadváhy mají mladí lidé nizozemského původu (15 %), do kategorie obezity jich spadla 4 %. U osob, které se do Nizozemska přistěhovaly z jiných evropských států (resp. jsou potomci těchto migrantů), mělo nadváhu 17 % osob a 3 % byla obézní. Nadváha je nejčastější mezi mladými lidmi mimoevropského původu (24 %), hranici obezity překročilo více než 6 % dětí a mladých z této skupiny.

Bez ohledu na původ bylo mezi dívkami a ženami ve věku 2 až 24 let 18,4 % osob s nadváhou a 4,8 % obézních. U stejně starých chlapců a mužů byly tyto podíly 16,2 %, resp. 4,0 %.

Kromě věku osoby hraje u výrazné nadváhy dětí a mladých lidí roli i úroveň vzdělání rodičů. Například v letech 2018 a 2021 se mezi dětmi ve věku od 2

do 11 let vyskytovala obezita třikrát častěji u těch, jejichž rodiče měli maximálně středoškolské vzdělání, ve srovnání s dětmi rodičů, kteří měli maturitní nástavbu nebo absolvovali vysokou školu. Výrazná nadváha je také mnohonásobně častější u dětí s alespoň jedním obézním rodičem.

U mladých lidí s nadváhou je rovněž menší pravděpodobnost, že splní doporučení pro fyzickou aktivitu pro svou věkovou skupinu. Tyto normy pro fyzickou aktivitu stanovené nizozemskou Radou pro zdraví splňuje bez ohledu na hmotnost téměř polovina mladých lidí ve věku od 4 do 24 let. Děti ve věku

4 až 11 let splňují směrnice s větší pravděpodobností, než mladí lidé ve věku 12 až 17 let (57 % oproti 33 %). Mezi mladými dospělými ve věku 18 až 24 let je tento podíl 51 %.

V případě mladých lidí, kteří mají výraznou nadváhu, je ale pravděpodobnost splnění pokynů pro fyzickou aktivitu nižší. Splňuje je 44 % osob s nadváhou a 40 % osob s obezitou. S nejmenší pravděpodobností směrnice splní 12–17letí s nadváhou, kteří to zvládají jen ve 29 %.

bit.ly/42yu9K1

Univerzitní diplom pro každého?

V roce 2022 mělo terciární vzdělání 42 % obyvatel EU ve věku 25 až 34 let, což je o jeden procentní bod více než v roce 2021.

Stále je to však o 3 p. b. za cílem 45 %, který si pro rok 2030 stanovila Evropská unie.

Rozdíly mezi pohlavími v terciárním vzdělání jsou zřejmé. Mezi ženami ve věku 25 až 34 let má vysokoškolský diplom téměř

každá druhá (48 %), z mužů se před 35. narozeninami může touto úrovní vzdělání prokázat jen 37 %.

Celkový cíl pro rok 2030 splnila již téměř polovina zemí EU: Irsko (62 %), Lucembursko (61 %), Kypr (59 %), Litva (58 %), Nizozemsko (56 %), Švédsko (52 %), Španělsko a Belgie (obě 51 %), Francie (50 %), Dánsko (49 %), Slovinsko (47 %), Lotyšsko (46 %) a Řecko (45 %). Česko

za tímto limitem zatím zaostává o 10. p. b, terciární vzdělání ve věkové skupině 25 až 34 let může u nás vykázat jen 35 % osob. Nejvíce vzdáleny od cílové úrovně jsou v Rumunsku (25 %), Itálii (29 %) a Maďarsku (32 %).

bit.ly/3Nq9LGN

Dopravě se v Česku nedařilo tak dobře jako v celé EU

Tržby v dopravě a skladování v roce 2022 vzrostly v celé EU meziročně skoro o čtvrtinu. Růst tržeb zaznamenaly všechny státy EU, za které byla k dispozici data.

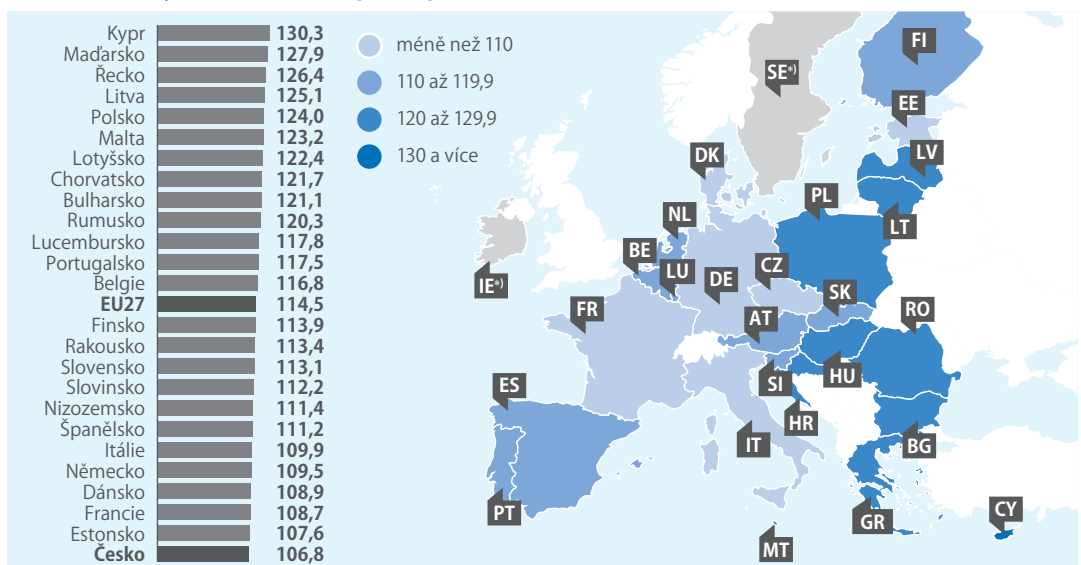
**IVA
KADEŘÁBKOVÁ**
oddělení statistiky
obchodu, dopravy
a služeb

Pro účely mezinárodního porovnání tržeb v oblasti dopravy publikuje Eurostat data v běžných cenách. Pro lepší srovnatelnost jsou data navíc očištěna o kalendářní vlivy, tj. o nestejný počet pracovních dní.

RŮST BYL VŠUDE DVOUCIFERNÝ

V Evropské unii při meziročním srovnání takto upravených nominálních tržeb roku 2022 vykázaly podniky zabývající se dopravou a skladováním již

MEZIROČNÍ INDEX DOPRAVNÍCH TRŽEB VE 4. ČTVRTLETÍ 2022 (%, běžné ceny, očištěno o vliv počtu pracovních dní)

* Za státy Švédsko a Irsko nejsou data k dispozici. Zdroj: Eurostat

KVĚTEN 2023

+1,4%

PRŮMYSL

Průmyslová produkce v květnu 2023 po očištění o vliv počtu pracovních dnů meziročně vzrostla o 1,4%. Po vyloučení sezónních vlivů byla mezi měsíčně vyšší o 1,6%.

-6,1%

MALOOBCHOD

Tržby očištěné od kalendářních vlivů se reálně meziročně snížily o 6,1%. Meziročně klesly třináctý měsíc v řadě, pokles způsobil nižší prodej potravin a nepotravinářského zboží.

-2,7%

STAVEBNICTVÍ

Stavební produkce v květnu reálně meziročně klesla o 2,7%. Po vyloučení sezónních vlivů byla mezi měsíčně vyšší o 1,0%.

-3,7%

SLUŽBY

Tržby za služby očištěné od kalendářních vlivů reálně meziročně klesly o 3,7%. Pokles tržeb zaznamenala všechna odvětví služeb kromě profesních, vědeckých a technických činností.

+16,8%

CESTOVNÍ RUCH

V letošním květnu se v hotelích ubytovalo o 16,8% více turistů než loni a počet jejich přenocování se zvýšil o 18,8%.

druhým rokem dvouciferný růst tržeb – v roce 2021 o 19% a v roce 2022 o 24,2%. Tento růst následoval po meziročním poklesu tržeb o 13,6% v roce 2020. V roce 2021 se tak tržby dopravy a skladování vrátily na úroveň předcovidového roku 2019 a v roce 2022 ji o více než čtvrtinu překonaly.

Dvouciferný meziroční růst tržeb byl v roce 2022 zaznamenán ve všech členských zemích (v době psaní článku nebyly dostupné údaje za Irsko, Řecko a Švédsko). K nejnižšímu nárůstu o 16,5% došlo v Česku. U našich sousedů vzrostly tržby v Polsku o 30,0%, na Slovensku o 23,1%, v Rakousku o 21,7% a v Německu o 17,9%. Nejvyšší hodnoty růstu tržeb o 45,8% dosáhlo Dánsko. Úroveň 40% překročili ještě na Kypru, kde se tržby zvýšily o 41,1%.

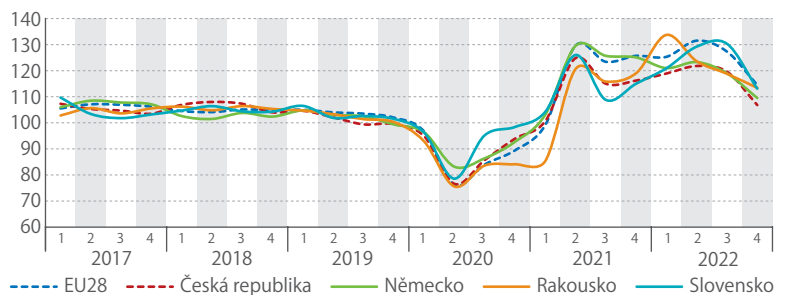
Ve 4. čtvrtletí roku 2022 vykázaly podniky zabývající se dopravou a skladováním v EU meziroční růst nominálních tržeb očištěných o kalendářní vlivy o 14,5%. K růstu došlo opět ve všech členských zemích (v době psaní článku nebyly dostupné údaje za Irsko a Švédsko), nejpomaleji probíhal v Česku, kde dosáhl úrovně 6,8%. Jen o málo vyšší hodnoty zaznamenaly Estonsko (7,6%), Francie (8,7%), Dánsko (8,9%) a Německo (9,5%). Průměr EU nepřekonal ani sousední Slovensko (13,1%) a Rakousko (13,4%). Nejrychleji rostly ve 4. čtvrtletí tržby na Kypru (30,3%).

ČESKO VE STÁLÝCH CENÁCH

Pro detailnější pohled na Českou republiku je vhodnější použít tržby očištěné o kalendářní vlivy ve stálých cenách, které eliminují jednak vliv nestejného počtu pracovních dní a zároveň také vliv cenové hladiny na výši tržeb. Takto očištěné tržby za celý rok 2022 v Česku vzrostly meziročně ve stálých cenách o 10,2%.

Nejvýrazněji se navýšily v letecké dopravě (o 88,0%), kde byly porovnávány s velmi nízkými hodnotami z roku 2021 způsobenými platností opatření

MEZIROČNÍ INDEX TRŽEB V DOPRAVĚ (%, běžné ceny, očištěno o vliv počtu pracovních dní)

Zdroj: Eurostat

proti šíření koronaviru. Za celý rok 2022 však byly tržby letecké dopravy stále o pětinu nižší než tržby z předcovidového roku 2019. Vodní dopravě v roce 2022 vzrostly tržby o 31,4%, a ani toto odvětví nedosáhlo výše tržeb roku 2019. Skladování a vedlejšími činnostem v dopravě se meziročně tržby zvýšily jen o 10,4%, nicméně úroveň z roku 2019 překonaly o pětinu. V objemově nejvýznamnější pozemní a potrubní dopravě se meziročně zvýšily tržby o 9,0%, i zde došlo k překonání hodnoty z roku 2019. Po předchozích třech letech dvouciferného růstu poklesly tržby poštovním a kurýrním činnostem o 3,5%, při porovnání s rokem 2019 však byly o pětinu vyšší.

Ve 4. čtvrtletí reálné tržby očištěné o kalendářní vlivy v sekci doprava a skladování meziročně klesly o 0,3%, přestože v běžných cenách takto očištěné tržby vzrostly o 6,8%. Nejvyššího meziročního růstu reálných tržeb dosáhla letecká doprava (o 50,2%), vodní doprava vzrostla o 41,7%. Objemově nejvýznamnější pozemní a potrubní doprava vykázala vyšší tržby o 3,2%. K meziročnímu snížení tržeb o 5,6% došlo ve skladování a vedlejších činnostech v dopravě. O 2,7% poklesly tržby také poštovním a kurýrním činnostem.

ČERVEN 2023

SOUHRNNÝ INDIKÁTOR DŮVĚRY

Indikátor důvěry podnikatelů se meziměsíčně snížil o 4,2 bodu, důvěra spotřebitelů se snížila o 1,7 bodu. Souhrnný indikátor důvěry poklesl na hodnotu 90,3. Meziročně je celková důvěra v ekonomiku nižší.

↙ **-3,8**
bodu

↙ **-6,6**
bodu

PRŮMYSL

Důvěra v odvětví průmyslu se v červnu snížila. Indikátor důvěry poklesl o 6,6 bodu na hodnotu 85,2. V meziročním srovnání je důvěra v průmyslu nižší.

↗ **+1,8**
bodu

STAVEBNICTVÍ

Ve stavebnictví se důvěra v ekonomiku meziměsíčně zvýšila. Indikátor důvěry vzrostl o 1,8 bodu na hodnotu 103,2. Meziročně je ale důvěra ve stavebnictví nižší.

↙ **-4,3**
bodu

OBCHOD

Důvěra podnikatelů v odvětví obchodu se oproti květnu snížila. Indikátor důvěry poklesl o 4,3 bodu na hodnotu 93,6. Ve srovnání s červnem 2022 je důvěra v obchodu nižší.

↙ **-2,3**
bodu

SLUŽBY

Ve vybraných odvětvích služeb se důvěra podnikatelů v ekonomiku meziměsíčně snížila. Indikátor důvěry poklesl o 2,3 bodu na hodnotu 95,3. Meziročně je důvěra ve službách nižší.

↙ **-1,7**
bodu

SPOTŘEBITELÉ

Důvěra spotřebitelů v ekonomiku se meziměsíčně snížila. Indikátor důvěry poklesl o 1,7 bodu na hodnotu 86,8. V meziročním srovnání je ovšem důvěra spotřebitelů vyšší.

Intenzivní obnova lesů pokračuje

V roce 2022 se v českých lesích vytěžilo 25,1 mil. m³ dřeva bez kůry, a došlo tak k dalšímu poklesu těžby dřeva. Zalesňování bylo druhé nejvyšší v novodobé historii našeho státu.

JOSEF KAHUDA
oddělení statistiky
zemědělství
a lesnictví

Výměra lesních pozemků se v posledním roce téměř nezměnila (+0,1 %), a dosáhla k 31. 12. 2022 dle údajů z katastru 2 680 372 ha (34,0 % celkové výměry ČR). Na území našeho státu ovšem nejsou lesy rovnoměrně rozmístěny. Největší výměru lesních pozemků zaujímal s výraznou převahou Jihočeský kraj (381 035 ha), zatímco nejvyšší podíl lesních pozemků na celkové výměře kraje měl Liberecký kraj (44,7 %). Státní lesy tvořily 53,9 % celkové rozlohy lesů, samotný státní podnik Lesy České republiky, s. p., spravoval 44,4 % všech lesů. Postupně dochází k obnově lesů na holinách vzniklých během kalamit, přesto plocha lesních pozemků bez porostu zůstává nezanedbatelná.

OBJEM VYTĚŽENÉHO DŘEVA DÁLE KLESÁ

Těžba dřeva opět zaznamenala pokles, meziročně o 5 146 tis. m³ na 25 110 tis. m³ (bez kůry). Potvrzuje se tak započatý sestupný trend po roce 2020, stále se však pohybujeme v rámci nejvyšších těžeb dřeva v historii České republiky. Loňský objem vytěženého dřeva dosahoval podobné úrovně jako v roce 2018.

V rámci nahodilé těžby, ve které se nadále zpracovávala hlavně kůrovcová kalamita, se vytěžilo 19 776 tis. m³. Podíl nahodilé těžby na celkové těžbě dřeva se opět snížil a loni poprvé od roku 2018 klesl pod 80 % – na 78,8 %. Nejvyšší podíl nahodilé těžby na celkové těžbě dřeva daného území byl v Kraji Vysočina (93,8 %), odkud pocházela čtvrtina dřeva (5 004 tis. m³, 25,3 %) z celkové nahodilé těžby.

Další největší územní podíly na celkové nahodilé těžbě v Česku byly zaznamenány ve Středočeském kraji včetně Prahy (12,2 %) a v Plzeňském kraji (10,9 %).

Těžily se především jehličnaté dřeviny (23 050 tis. m³, 91,8 % celkové těžby), těžba listnatých dřevin ve výši 2 060 tis. m³ se zvýšila oproti předchozímu roku o 518 tis. m³ (+33,6 %). Z jednotlivých dřevin dominoval smrk (79,5 %), dále s velkým

odstupem následovaly borovice (8,9 %), buk (3,5 %) a modřín (2,5 %). Oproti běžné situaci jsou stále nadměrně zastoupeny jehličnany, především smrk. Jedná se o následek kalamity, již podléhají především tyto dřeviny. Odhaduje se, že celkový objem vytěženého dříví byl i v roce 2022 vyšší než jeho přírůst v lesních porostech. Vychází se z předpokladu, že v posledních letech došlo k poklesu u přírůstu, bylo identifikováno více oslabených nebo uschlých stromů (souší), což se negativně promítá do slabšího přírůstu objemu dřevní hmoty stromů v lesích.

Nejvyšší objemy vytěženého dříví byly zaznamenány v Kraji Vysočina (5 337 tis. m³), v Jihočeském kraji (3 001 tis. m³) a ve Středočeském kraji včetně Prahy (2 935 tis. m³). Kraj Vysočina zaujímá první místo na žebříčku krajů již pátý rok za sebou. Intenzita těžby zde dosáhla 25,7 m³ dřeva na hektar lesních pozemků, zatímco celostátní průměr byl 9,4 m³/ha. Nejvíce listnatých dřevin se těžilo v krajích Jihomoravském (348 tis. m³), Zlínském (326 tis. m³) a Olomouckém (322 tis. m³), těžba listnáčů v těchto krajích představovala téměř polovinu veškeré těžby listnatých dřevin v Česku.

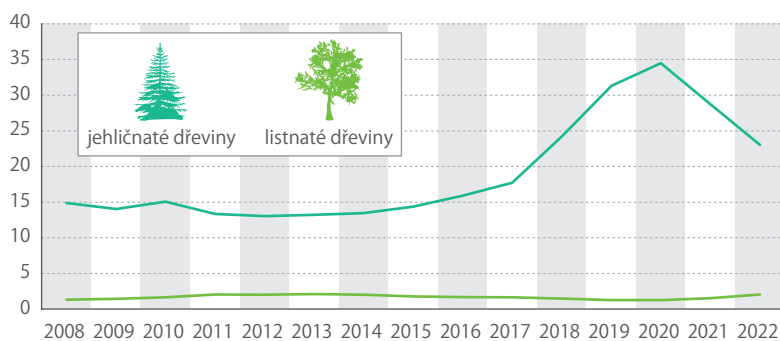
UMĚLÁ OBNOVA LESŮ JE STÁLE VYSOKÁ

Loňská plocha zalesňování (obnova lesa a zalesnění sadbou a sítí) byla na podobné úrovni jako v předchozím roce. Oproti roku 2021 došlo k mírnému poklesu o 709 ha (-1,7 %) na 39 970 ha. Jedná se o druhou nejvyšší hodnotu v období po roce 1964. Intenzivní obnova lesů tedy pokračuje, holiny vzniklé vytěžením lesních porostů v souvislosti s rozsáhlými kalamitami je nutné zalesnit, a jejich plocha se zmenšuje.

V rámci zalesňování zcela převažuje sadba. Její podíl se dlouhodobě pohybuje kolem 99 % a loni činil 99,1 % (39 598 ha). Síše (zalesňování s využitím osiva) se tak nadále uplatňuje velmi sporadicky (371 ha) a při zalesňování se používá zejména sadební materiál lesních dřevin (zjednodušeně sazenice). Při výsadbě se spotřebovalo 225 928 tisíc sazenic, z nichž 62,6 % tvořily listnáče. Průměrná spotřeba sazenic na hektar sadby byla 5 705 kusů. U listnatých dřevin 7 248 a u jehličnatých 4 205. Na hektar se využívalo o 5,5 % (333 ks) méně sazenic než v předchozím roce 2021, opět došlo k poklesu počtu vysazených jedinců na jednotku plochy. Nejvíce (63 613 tis.) se spotřebovalo sazenic buku (28,2 % všech sazenic) a dubu (23,3 %). Podíl smrku je stále poměrně vysoký, loni představoval 19,9 % všech sazenic, v roce 2021 to bylo 19,7 %.

Loni mírně převažovala plocha zalesňovaná jehličnatými dřevinami, které byly použity na 20 206 ha,

TĚŽBA DŘEVA BEZ KŮRY (mil. m³)

Zdroj: ČSÚ

tedy na 50,6 % celkové zalesňované plochy. Rozdíl mezi plochou zalesňovanou jehličnaný a listnáči byl pouhých 443 ha. Předchozí tři roky převládala plocha zalesněná listnáči, intenzivní využívání listnatých dřevin vede k druhově pestřejším a odolnějším lesům. Z jednotlivých dřevin zaujímal největší zalesňovanou plochu smrk (31,7 %), dále buk (20,0 %), dub (15,1 %) a borovice (7,4 %). V posledních letech je patrný nárůst využití modřínu, jeho zastoupení bylo 5,0 % na celkovém zalesňování (v roce 2021 dosáhlo 3,8 %).

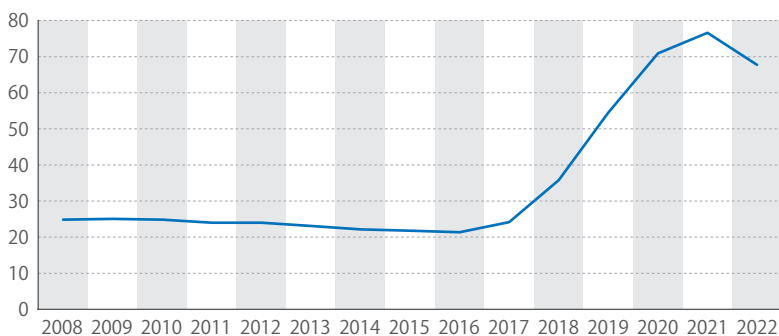
Jehličnaté dřeviny se nejvíce používaly v Jihočeském kraji (63,4 % zalesňované plochy v kraji), listnaté dřeviny pak (kromě Prahy) v Moravskoslezském kraji (62,9 %).

Nejvíce se zalesňovalo v Kraji Vysočina (9 153 ha, 22,9 % celkového zalesňování v Česku) s mírnou plošnou převahou jehličnanů (53,9 %). Kraj Vysočina tak v roce 2022 opět dosáhl prvenství nejen v těžbě dřeva, ale i v zalesňování.

REKORDNÍ PŘIROZENÁ OBNOVA LESŮ

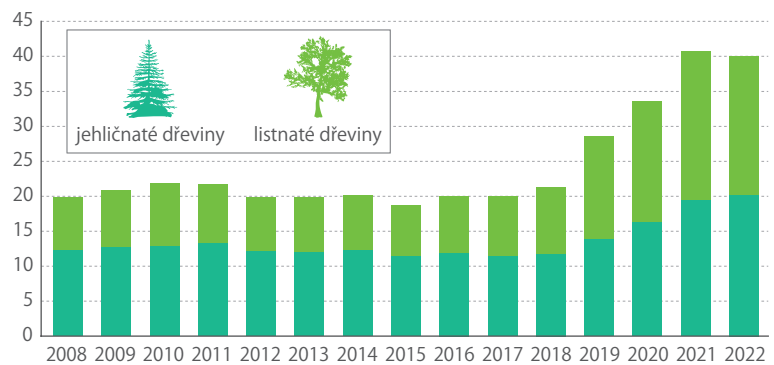
Kromě zalesňování sadbou a sítí se využívá i přirozená obnova lesa, která je považována za nízkonákladovou

TĚŽBA DŘEVA BEZ KŮRY V ČESKU (mil. m³)

Zdroj: ČSÚ

ZALESŇOVÁNÍ (tis. ha)

Zdroj: ČSÚ

variantu obnovy lesa. Při její aplikaci je nutné respektovat a podporovat přírodní procesy a schopnost obnovy původního lesního porostu (stromů), zejména nálet a opad semen nebo plodů. Samozřejmě i při tomto způsobu obnovy se musí přihlížet k vhodnosti lokálních podmínek, aby mohl být využit její potenciál.

Minulý rok došlo k meziročnímu navýšení plochy přirozené obnovy lesa o 977 ha (+10,7 %) na 10 088 ha. Dle dostupných údajů se jedná o rekordní hodnotu v historii České republiky. Skokový nárůst je patrný zejména mezi lety 2020 a 2021. V přirozené obnově nepatrně převažovaly listnáče (50,6 %), z dřevin se nejčastěji využíval smrk (39,0 %) a buk (22,9 %). Významně se uplatňuje také bříza (12,2 % celkové přirozené obnovy), která je typickou pionýrskou dřevinou. Pionýrské dřeviny s jejich schopností přirozené obnovy mají své místo i při zalesňování holin po kalamitách, vylepšují porostní prostředí dané lokality. Nejvíce se přirozená obnova lesa uplatnila v krajích Olomouckém (13,5 %), Moravskoslezském (13,0 %) a v Kraji Vysočina (11,8 %).

ČERVENEC 2023

SOUHRNNÝ INDIKÁTOR DŮVĚRY

Indikátor důvěry podnikatelů se meziměsíčně velmi mírně zvýšil o 0,1 bodu, důvěra spotřebitelů se zvýšila o 5,9 bodu. V meziročním srovnání je celková důvěra v ekonomiku nižší.

+1,1
bodu

+2,9
bodu

PRŮMYSL

V odvětví průmyslu se důvěra podnikatelů zvýšila. Indikátor důvěry meziměsíčně vzrostl o 2,9 bodu na hodnotu 88,1. Ve srovnání s červencem 2022 je důvěra v průmyslu nižší.

-4,2
bodu

STAVEBNICTVÍ

Důvěra podnikatelů v odvětví stavebnictví se meziměsíčně snížila. Indikátor důvěry poklesl o 4,2 bodu na hodnotu 99,0. V meziročním srovnání je důvěra ve stavebnictví nižší.

+1,7
bodu

OBCHOD

V odvětví obchodu se důvěra podnikatelů ve srovnání s červencem zvýšila. Indikátor důvěry vzrostl o 1,7 bodu na hodnotu 95,3. Meziročně je důvěra v obchodu nižší.

-2,3
bodu

SLUŽBY

Důvěra podnikatelů ve vybraných odvětvích služeb klesla meziměsíčně o 2,5 bodu na hodnotu 92,8. Ve srovnání s červencem loňského roku je důvěra ve službách také nižší.

+5,9
bodu

SPOTŘEBITELÉ

Důvěra spotřebitelů v ekonomiku se meziměsíčně zvýšila. Indikátor důvěry vzrostl o 5,9 bodu na hodnotu 92,7. V meziročním srovnání je důvěra spotřebitelů rovněž vyšší.

Rostou, nebo nerostou mzdy?

Nejnižší průměrná mzda pod 25 tisíc korun zůstala v ubytování, stravování a pohostinství. Naproti tomu tři odvětvové sekce měly průměrnou mzdu přes 75 tisíc.

DALIBOR HOLÝ

ředitel odboru statistiky trhu práce a rovných příležitostí

V prvním čtvrtletí 2023 dosáhla průměrná hrubá mzda 41 265 Kč. Ke stejnému období předchozího roku tak nominálně vzrostla o 8,6 %. Zaměstnancům na účtech sice většinou přibýly vyšší číslce, ovšem velká výhra to nebyla. Mohli si za ně totiž koupit méně zboží či služeb než před rokem. Vyjadřuje to ukazatel nazvaný reálná mzda, který poklesl o 6,7 %. Jednalo se již o šesté čtvrtletí po sobě, kdy se kupní síla průměrného výdělků snižovala.

Reálný mzdový růst se odvíjí především od inflace neboli růstu spotřebitelských cen. Ten v letošním prvním čtvrtletí dosáhl 16,4 %, což byla druhá nejvyšší hodnota v tomto století. Rekordních 17,6 % jsme zaznamenali ve 3. čtvrtletí 2022.

Pro úplnost si udělejme krátký exkurs do nedávné historie. V předchozím roce 2022 reálná mzda poklesla o 8,5 %, a byl to vůbec největší propad reálné mzdy v tomto století. V letech 2012 a 2013 došlo také k poklesům, celkově o 2,3 %. Tehdy však nešlo ani tak o důsledek inflace (ta se pohybovala od jednoho do čtyř procent), jako spíše o zabrzdění mzdového růstu v důsledku hospodářského útlumu. Přímo za rok 2013 došlo k poklesu průměrné mzdy i v nominálním vyjádření o 0,1 %. Poté se ale nastartovala konjunktura a reálná mzda začala růst. V roce 2014 o 2,5 %, pak stále více, až v roce 2018 kulminovala na hodnotě 5,9 %. V roce 2019 ještě stoupla o 5,0 %, ale covidové roky vše rozbořily. V roce 2020 se reálná průměrná mzda zvýšila skromně o 1,4 %, v roce 2021 o 1,9 %.

Když se vrátíme k aktuálním číslům, může být překvapivé, že v čase ekonomické recese se počet zaměstnanců meziročně zvýšil o 1,1 %. Podle výsledků Výběrového šetření pracovních sil se sice mírně zvýšila nezaměstnanost, zároveň však rostla také celková zaměstnanost, což byl důsledek zvyšující se ekonomické aktivity zejména žen.

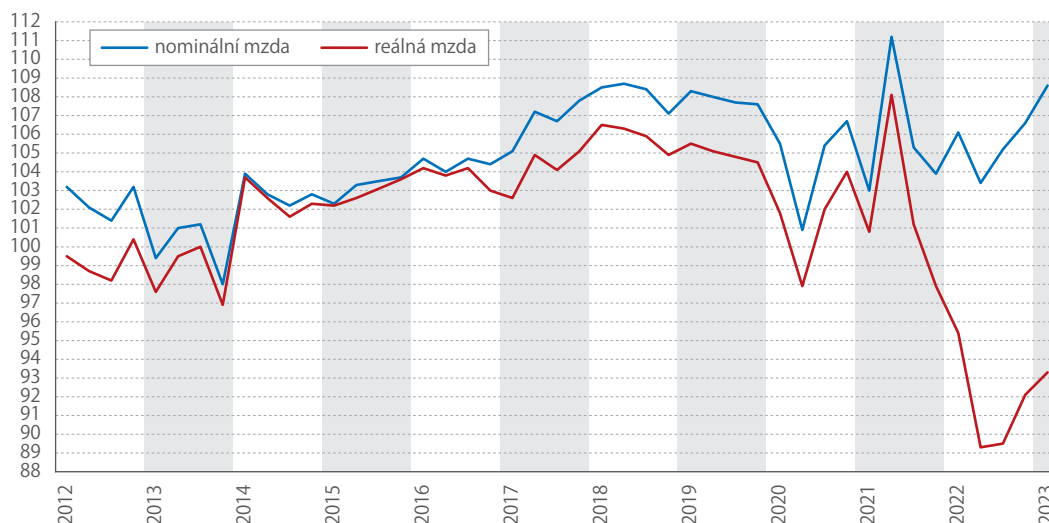
ZATÍM JEDINÝ VÍTĚZ

Mzdový vývoj byl velmi různorodý podle odvětví. Překonat růstem mezd vysoký meziroční nárůst spotřebitelských cen se podařilo pouze v jediné sekci CZ-NACE, a sice v energetice (sekce výroba a rozvod elektriny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu). Zde se průměrná mzda v 1. čtvrtletí 2023 zvýšila nominálně o 23,1 %, reálně tedy vzrostla o 5,8 % na úroveň 79 221 Kč, čímž překonala všechna zbylá odvětví. Tento vývoj souvisel s výplatou nadstandardně vysokých mimořádných odměn.

Naopak největší meziroční reálný pokles najdeme v sekci vzdělávání, kde se kupní síla snížila o více než desetinu (10,7 %). Hlubší než desetiprocentní reálný pokles (10,6 %) vykázaly také ostatní činnosti, a o rovných 10 % reálně poklesla průměrná mzda v peněžnictví a pojištnictví. Ve zdravotní a sociální péči se reálná průměrná mzda meziročně snížila o 9,0 %. V dalších odvětvových sekcích byly poklesy nižší.

Druhou nejvyšší nominální průměrnou mzdu po energetice aktuálně najdeme v informačních

MEZIROČNÍ INDEX NOMINÁLNÍ A REÁLNÉ PRŮMĚRNÉ MZDY (ke stejnému období předchozího roku, %)

Zdroj: ČSÚ

a komunikačních činnostech (78 503 Kč), třetí příčku drží peněžnictví a pojištnictví s průměrnou mzdou 75 539 Kč.

Naopak nejnižší úroveň mezd přetrvala v ubytování, stravování a pohostinství. V prvním čtvrtletí dosáhla výše 24 446 Kč, což představuje sotva třetinu úrovně v energetice. Druhou nejnižší průměrnou mzdou měly – také tradičně – administrativní a podpůrné činnosti. Lidé zde dostávali 29 648 Kč.

V obchodě (velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel) dosáhla průměrná mzda 39 863 Kč, což je o něco méně než v průmyslových odvětvích (40 768 Kč). Ve zpracovatelském průmyslu se průměrná mzda dostala na 39 739 Kč, v těžbě a dobývání na 43 836 Kč. Stavebnictví vykázalo průměrnou mzdou 34 363 Kč a doprava a skladování 36 703 Kč. Výrazně pod úrovní celkové průměrné mzdy (41 265 Kč) jsou mzdy v zemědělství, lesnictví a rybářství (30 541 Kč) a v ostatních činnostech (30 725 Kč).

Z hlediska statistiky pracovní doby bylo 1. čtvrtletí 2023 charakteristické výrazně nižším počtem neodpracovaných hodin ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku v důsledku nižší nemocnosti.

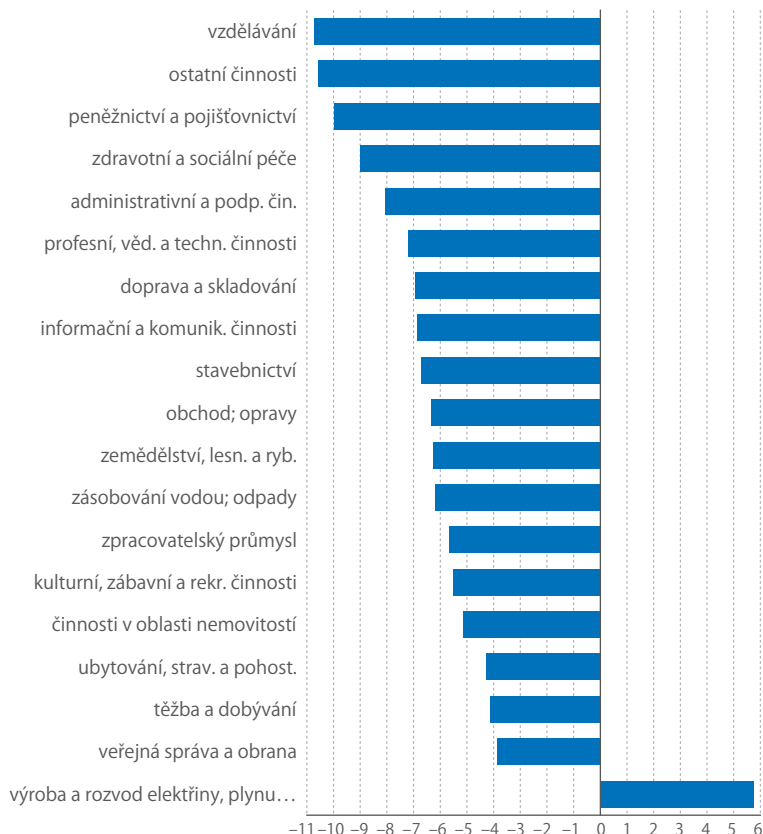
REGIONÁLNÍ VÝVOJ

Také krajské výsledky vypovídají o nejednoznačném vývoji. Z pohledu počtu zaměstnanců došlo v 1. čtvrtletí 2023 hned v několika krajích k meziročnímu poklesu: 0,7 % ve Zlínském kraji, 0,4 % v Pardubickém a v Ústeckém, 0,2 % v Kraji Vysočina a 0,1 % v Jihočeském kraji. Na druhé straně opět velmi výrazně vzrostl počet zaměstnanců v Praze (o 4,6 %), značný nárůst zaznamenal i Plzeňský kraj (1,5 %) a dále kraje Středočeský a Královéhradecký (shodně 0,5 %). V Jihomoravském kraji vzrostl evidenční počet zaměstnanců o 0,4 %, v krajích Karlovarském, a v Libereckém o 0,1 %. V Moravskoslezském a Olomouckém kraji počty stagnovaly.

Mezikrajské rozdíly průměrných mezd vykazují podstatně menší rozptyl než v třídění podle odvětví. Ve všech krajích se reálná kupní síla meziročně propadala. Nejlépe ze srovnání vychází Jihočeský kraj, kde se reálná mzda snížila o 5,6 %. Způsobil to vyšší nominální nárůst průměrné mzdy, který v kraji dosáhl takřka deseti procent (9,9 %). Nejvyšší propad reálné mzdy (o 7,9 %) naopak zaznamenalo hlavní město. Následovaly kraje Královéhradecký a Karlovarský (shodně 7,2 %) a dále Středočeský (7,1 %).

Podle absolutní úrovně výdělků zůstala Praha přesto stále nejbohatším regionem, průměrná mzda tu byla 52 814 Kč. Na druhém místě se udržel Středočeský kraj se 40 768 Kč a na třetím byl Jihomoravský kraj, který těsně překonal čtyřicetitisícovou hranici (40 146 Kč). Regionem s nejnižší mzdovou úrovní zůstal nadále Karlovarský kraj (35 010 Kč). Před ním se odstupem umístily kraje Pardubický (36 255 Kč), Olomoucký (36 506 Kč) a Zlínský (36 653 Kč). V Moravskoslezském kraji, což je po Praze, Jihomoravském a Středočeském kraji region s nejvyšším počtem

MEZIROČNÍ ZMĚNY REÁLNÉ MZDY PODLE ODVĚTVÍ (%)

Zdroj: ČSÚ

zaměstnanců, dosáhla průměrná mzda hodnoty 37 094 Kč.

ODNESLY TO ŽENY

Matematický model, který je založený na datech z Informačního systému o průměrném výdělku garantovaného MPSV, ukazuje rovněž proměny distribuce výdělků a mzdy prostředního zaměstnance. Mzdový medián se aktuálně dostal na 34 741 Kč, tedy o 8,9 % více než ve stejném období předchozího roku. Mzdová distribuce se ve srovnání s loňským rokem moc nezměnila. Desetina zaměstnanců s nejnižšími mzdami pobírala hrubou mzdou pod hranicí 18 601 Kč (dolní decil meziročně vzrostl o 8,4 %), opačná desetina měla naopak mzdy nad hranicí 65 512 Kč (horní decil se zvýšil o 8,9 %).

Prostřední mzda mužů byla vyšší než u žen. V prvním čtvrtletí 2023 byla mediánová mzda žen 31 856 Kč, přičemž vzrostla meziročně jen o 8,6 %, zatímco u mužů vzrostl medián o 9,7 % na 37 696 Kč. Mezera v prostředních výdělcích podle pohlaví se tak meziročně zvýšila o 0,8 p. b. na 15,5 %.

Zároveň byly mzdy mužů rozprostřeny v podstatně větší šíři, a zejména oblast vysokých výdělků je v jejich případě výrazně vyšší než u žen. Horní decil žen dosahoval úrovně 56 696 Kč, mužů 73 625 Kč, což pro vysoké výdělky představuje mezeru 23,0 %. U nízkých výdělků byla naproti tomu mezera slabší. Dolní decil žen 17 955 Kč se od dolního decilu mužů 19 375 Kč lišil o 7,3 %.

I statistika musí být udržitelná

S ředitelem sekce produkčních statistik ČSÚ Janem Ernestem jsme hovořili o pozici ČSÚ v rámci Evropského statistického systému a také o tom, jak se úřad zapojuje do tvorby a sledování indikátorů udržitelného rozvoje.

Foto: Tereza Koutecká

Kdo určuje, jaké údaje a z jakých zdrojů bude ČSÚ sledovat?

Oficiální statistika, kterou sestavují statistické úřady na celém světě, je službou uživatelům, mezi něž můžeme zařadit široké spektrum entit od státních orgánů a mezinárodních organizací až po nejširší veřejnost ve smyslu každého občana. Bylo by hezké mít možnost splnit každé, i ty nejfantastičtější sny každého, kdo potřebuje nějaká data, ale zdroje nikdy nejsou neomezené. To platí jak pro rozpočty statistických úřadů, tak i pro náklady na straně respondentů. Takže vždy se musí hledat kompromis mezi poptávkou a tím, co lze v rozumné kvalitě a s přiměřenými náklady získat. Obsah statistických výstupů je tedy vždy v nějaké formě výsledkem dialogu s uživateli.

Samozřejmě, v současné době se většina produkce ČSÚ odvíjí od evropské statistické legislativy, která členskými zeměmi EU zakládá bezprostřední povinnost dodávat určitá data. I při její přípravě ale probíhá dialog mezi Evropskou komisí, která je významným uživatelem dat, Evropským parlamentem, tedy volenými zástupci veřejnosti, a členskými zeměmi v roli dodavatelů dat. Legislativní požadavky jsou ale jen vrchol ledovce. V rámci Evropského statistického systému probíhá také poměrně intenzivní výměna zkušeností, země se vzájemně inspirují a spouštějí společné projekty, které pak samozřejmě mohou být následně ukotveny i legislativně. Sbírají se nebo vytvářejí také data, která jsou v zásadě dobrovolná, navíc i v rámci koordinovaných evropských statistik

existuje prostor pro přizpůsobení obsahu národním potřebám.

Pak jsou tady rovněž statistiky, které slouží čistě tuzemským uživatelům. ČSÚ při jejich tvorbě samozřejmě komunikuje se všemi uživateli, ať už jde o formální kroky při přípravě vyhlášky o programu statistických zjišťování, anketu spokojenosti uživatelů nebo neformální komunikaci s konkrétními uživateli dat. Abychom ale nemluvili jen obecně – v současné době dokončujeme přípravu šetření GVC, které se snaží zachytit zapojení podniků do globálních řetězců. Realizovat jej musíme, vyplývá z relativně čerstvého nařízení o evropských podnikových statistikách. O data je na úrovni EU velký zájem, jejich sběr byl otestován na několika dobrovolných šetřeních. Víme ale, že obsah je šitý na míru spíše zemím na vrcholu globálních řetězců a méně pro země, které jsou více v subdodavatelské pozici. Pokud už se tedy šetření realizuje, má smysl jej doplnit tak, aby odpovědělo i na otázky, které jsou podstatné pro naše domácí uživatele. V rámci přípravy jsme proto oslovili širší skupinu uživatelů – interních z jiných útvarů ČSÚ i externích, a také uživatele z akademické sféry, o nichž na základě předchozí spolupráce víme, že by pro ně data mohla být užitečná pro případné výzkumné projekty. Tohle beru jako příklad toho, jak z daného šetření získat maximální užitek. Ne vždy jsou uživatelé schopni aktivně komunikovat svoje potřeby a je třeba jim jít trochu naproti.

Máme nějakou šanci ovlivnit požadavky Evropského statistického systému?

Máme a řekl bych, že je ovlivňujeme docela dost. Eurostat je v rámci Evropské komise poměrně unikátní institucí v tom, že má rozsáhlou soustavu poradních orgánů v podobě pracovních skupin a své záměry s členskými zeměmi konzultuje. Nejde vždy jen o legislativu, ale před vznikem nového právního předpisu se téma probírá na úrovni pracovní skupiny, ředitelské skupiny i expertních týmů. Členské státy tedy mají na expertní úrovni dost prostoru do věci mluvit a prosazovat své názory a zájmy. Samozřejmě, že nikdy nemohou být spokojeni všichni, ale existuje mechanismus pro hledání kompromisu.

Jaká aktuální témata se na evropské úrovni projednávají v současné době?

Je jich spousta. Na té pracovní úrovni, o které jsem právě mluvil, jsme zrovna minulý týden v Lucemburku v rámci pracovní skupiny ředitelů podnikových statistik probírali postup implementace nové klasifikace NACE Rev. 2.1 v rámci podnikových statistik. Nová verze klasifikace vždy vede k přerušování současných časových řad, a tentokrát se poprvé otevřela otázka požadavků na zpětné přepočty dat.

Obrovským tématem jsou inovace. Objevují se nové technologické možnosti, nové požadavky uživatelů a probíhá diskuze o tom, co bychom měli vyvíjet společně v rámci evropského statistického systému. Jednotlivé členské země se vydávají různými směry

a je snaha toto úsilí nějak zastřešit a dát mu jednotnou koncepci.

Hledají se například nové datové zdroje a nové možnosti jejich využití. Jedním z trendů je snaha o rychlejší odhady ukazatelů krátkodobých statistik s využitím netradičních datových zdrojů, jako jsou data z platebních karet, ze scanner dat, z mytných bran a podobně. Problém je pouze v tom, že jednotlivé země nemají k dispozici stejné vstupy. Rodí se proto myšlenka, zda by nepomohla nějaká koordinovaná podpora na úrovni EU.

Aktuálně se hodně úsilí věnuje propojování mikrodat a získávání nových výstupů z nich. Využívat lépe data, která už existují, je poměrně logický krok, protože každý nový požadavek na data nelze řešit vytvořením nového statistického šetření. Nabízí se tedy možnost propojovat data z již existujících zdrojů přímo v rámci standardních statistických výstupů anebo propojená data zpřístupnit výzkumníkům pro vědecké účely, protože ad hoc výzkumy dokáží odpovědět na řadu aktuálních otázek. V tom už má ČSÚ nějaké zkušenosti z provozování našeho safe centra, ale určitě existují další možnosti, jak jeho servis ještě rozšířit a vylepšit. Severské země mají třeba společný projekt na poskytování mikrodat ve stejné datové struktuře. To je věc, která by se mohla překloupat ve společnou platformu pro celou Evropskou unii.

Využíváte i v produkčních statistikách administrativní data, abyste snížili zátěž respondentů?

Administrativní data umíme získávat a využívat docela dobře a zejména v posledních letech je vývoj dost progresivní. Nedávno se nám podařilo s využitím rozšířené sady dat z Generálního finančního ředitelství přestavět obsah ročního strukturálního šetření a výsledkem bylo znatelné snížení administrativní zátěže, zejména u menších podniků. Tohle zrovna není případ, kdy by administrativní zdroj dokázal statistické šetření zcela nahradit, protože neobsahuje všechny potřebné informace, ale napomáhá tomu, aby zjišťování bylo menší, a snad i méně náročné. Úplně odstranit předkládání statistických výkazů se podařilo při sestavování statistiky osevů díky využití dat z jednotné žádosti o dotace na plochu. Obsah tohoto administrativního zdroje byl na základě výtečné spolupráce se SZIF a Ministerstvem zemědělství přizpůsoben požadavkům vyplývajícím ze statistické legislativy EU, takže další šetření už není potřeba. V současné době Ministerstvo pro místní rozvoj připravuje projekt e-Turista, a pokud dopadne podle současných plánů, lze obdobný efekt v budoucnosti čekat u měsíční a čtvrtletní statistiky ubytovacích zařízení.

Je zde ale i řada případů, kdy administrativní data hrají roli pomocného zdroje pro modelování výstupů. Třeba kolegové ze statistiky energetiky při sestavování výsledků o spotřebě paliv v dopravě úspěšně využívají data z STK a registru vozidel. Tohle je možná případ, kdy sice na první pohled nesnížíme administrativní

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Obsah statistických výstupů je vždy výsledkem dialogu s uživateli.

Ing. Jan Ernest

zátěž, ale pokud bychom bez administrativních zdrojů chtěli plnit nové požadavky, muselo by vzniknout šetření rozsahem opravdu obudné. To je také podstatný prvek – nejde vždy jen o snižování již existující zátěže. Důležité je rovněž usilovat o to, aby se nadměrně nezvyšovala. Takové věci bohužel nejsou na první pohled vždy vidět, ale jestliže požadavky na výstupy neustále rostou, je to klíč k dosažení „trvale udržitelné statistiky“.

Tématem tohoto vydání jsou indikátory udržitelného rozvoje. Můžete popsat proces, jak se takové indikátory sestavují a zavádějí do praxe?

Předně, indikátory ze své povahy slouží k monitoringu a vyhodnocování cílů a zpravidla se u nich snažíme dostat do jedné hodnoty komplexní a složitou realitu. Já pro vysvětlení role indikátorů rád používám statistickou pyramidu prezentovanou někdejší generálním ředitelem Eurostatu Walterem Radermacherem. Základnu tvoří primární statistiky zjištěné šetřením nebo z administrativního zdroje. Jejich limitem je samozřejmě to, co nám je respondent schopen věrohodně sdělit. Druhou vrstvu představují účetní systémy, v nichž je vybilancováno větší množství datových zdrojů a vzniká ucelený pohled na určité téma. Typické je, že se v nich objevují i metodické koncepty, které jsou sice zcela relevantní, ale na mikroúrovni jsou obtížně zachytitelné. Na vrcholu pyramidy pak stojí indikátory, které využívají vstupy ze spodních vrstev a slouží k monitoringu a vyhodnocování nějakých cílů či jevu, k posouzení, jestli se situace vyvíjí dobře, nebo špatně, a pro rozhodnutí, jaká opatření učinit. Vždy záleží na tom, co je k dispozici v nižších patrech pyramidy a jak se ten koncept hodí k monitorování.

Proces vytváření indikátorů je neustálé hledání a dialog. Vyhodnocuje se, co je třeba monitorovat,

jak indikátor navrhnout, ale i co vlastně zjistit vůbec lze. Na globální úrovni tohle probíhá v rámci pracovních skupin OSN, v tuzemských podmínkách je to třeba součástí agendy Výboru pro indikátory Rady vlády pro udržitelný rozvoj. K nastavení systému monitorování udržitelného rozvoje hodně přispěl i projekt Mechanismy prosazování principů udržitelného rozvoje ve státní správě, který je známý pod zkratkou PUDR. ČSÚ se věnoval jeho složce spojené se získáváním dat.

Je už sada indikátorů pro udržitelný rozvoj kompletní, nebo je třeba ještě některé indikátory vytvořit?

Nejprve musím uvést, že v oblasti udržitelného rozvoje existuje hned několik sad. Ta globální pro Agendu 2030 obsahuje celkem 248 indikátorů, které slouží k monitorování 17 cílů a 169 podcílů. Z těchto indikátorů je pro Českou republiku aktuálně dostupných 153. Na podchycení dalších se dále pracuje, ale je třeba zmínit, že 43 indikátorů je v našich podmínkách nerelevantních a není tedy ambice se o jejich doplnění snažit. Globální sada se týká všech zemí a celkem logicky jsou v ní indikátory, které mají smysl třeba pro přímořské země nebo země rozvojové potýkající se s trochu jinými problémy než my.

Kromě globálních indikátorů vznikla v Česku ještě specifická indikátorová sada pro Strategický rámec ČR 2030, kterou následně doplnila další sada indikátorů kvality života. Ta je vysloveně šita na míru domácím podmínkám. V současné době tedy sledujeme 177 indikátorů ČR 2030 a 39 indikátorů kvality života.

Jak v případě globální, tak v případě národní sady samozřejmě dochází k průběžným revizím, protože udržování indikátorových sad je nikdy nekončící proces.

Je absolventem Fakulty podnikohospodářské Vysoké školy ekonomické v Praze. Do ČSÚ nastoupil ještě v době studií v roce 1997. Od počátku se věnoval oblasti statistiky průmyslu, v roce 2005 byl jmenován vedoucím oddělení statistiky průmyslu. Ředitelem sekce produkčních statistik se stal v listopadu 2014.

Pokud bychom chtěli plnit nové požadavky na statistiku bez administrativních zdrojů, muselo by mnohdy vzniknout šetření rozsahem opravdu obudné.

Nezkrácený rozhovor najdete na: bit.ly/3QgSL03

TÉMA

UDRŽITELNÝ ROZVOJ

17
cílů obsahuje
akční plán OSN
Agenda 2030.

152
indikátorů
udržitelného
rozvoje sledujeme
v Česku.

81,9
dosahuje SDG
index Česka.
Maximum je 100.

Co obnáší udržitelný rozvoj

Popsat komplexně problematiku udržitelného rozvoje je téměř tak složité jako jeho dosažení. Udržitelnost se prolíná našimi životy možná ve větší míře, než si mnozí uvědomují.

LUCIE LEGNEROVÁ

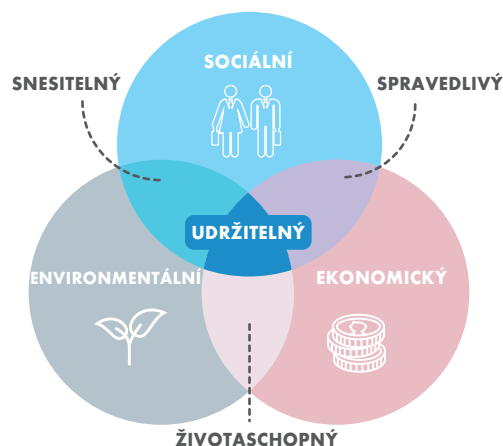
oddělení statistiky cestovního ruchu a životního prostředí

Udržitelnost je pojem skloňovaný už několik desítek let. Snaha popsat, co udržitelné chování obnáší, začala do povědomí širší veřejnosti prosakovat koncem 80. let 20. století. Na otázky, které v souvislosti s tématem vyvstávaly, se pokusila odpovědět mezinárodní definice udržitelného rozvoje, která byla zveřejněna v roce 1987: „Udržitelný rozvoj je rozvoj, který uspokojuje potřeby současné generace bez omezení možnosti budoucích generací uspokojit své vlastní potřeby.“ To znamená, že nemůžeme uspokojovat své současné potřeby na úkor potřeb našich dětí a vnoučat. Není etické utišit svůj hlad, když víme, že naše děti budou hladovět. Tento explicitní příklad nese informaci, která je nezpochybnitelná. Nikdo z nás (až na výjimky) by se nechtěl na něčem takovém podílet.

CENA NEOCENITELNÉHO

Utišení hladu je fyziologickou potřebou, která stojí na samém základu Maslowovy pyramidy potřeb. Fyziologické potřeby jsou nezpochybnitelné, vnímáme je snadno. Ale když se posuneme po této pyramidě směrem nahoru, odhalíme témata, která nejsou tak zřetelně čitelná, ale s udržitelným rozvojem přímo souvisí. V rámci problematiky udržitelného rozvoje balancujeme mezi pojmy „spravedlnost“, „snesitelnost“, „životaschopnost“, které v nás vzbuzují emoce. Chtěl by někdo z nás žít na hranici snesitelnosti? Upřednostňujeme životaschopnost před spravedlností?

PILÍŘE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

Zdroj: OSN

Předmětem ekonomie je rozhodování o využití zdrojů a způsobu rozdělování statků a služeb pro současnou a budoucí spotřebu. Cenu statků určuje nabídka a poptávka, ovšem existují statky, které klasickým trhem neprocházejí. Jejich cena tak není jednoznačně vyčíslena, ale pro populaci mají hodnotu nedozírnou. Jakou cenu má určitá úroveň čistoty vzduchu? Jaká je estetická hodnota krajiny? Na kolik si ceníme vlastního zdraví? Přesnou cenu nedokážeme

Agenda 2030

JE MOŽNÉ DOCÍLIT STAVU, KDY LIDSTVO NEBUDE NEVRATNĚ SPOTŘEBOVÁVAT ŽÁDNÉ PŘÍRODNÍ ZDROJE A VEŠKERÁ EXISTENCE LIDSKÉ SPOLEČNOSTI BUDE ZALOŽENA NA CIRKULÁRNÍCH SYSTÉMECH?

JAN FROUZ

ředitel Centra pro otázku životního prostředí UK Praha

Velkou většinu lidské evoluce tomu tak jistě bylo, zahradníci na Papui Nové Guineji užívají prales způsobem, který je zcela udržitelný minimálně posledních šest tisíc let. Na vaši otázku, zda je možné takového stavu dosáhnout, tedy odpovídám ano, ovšem přináší to celou řadu dalších otázek.

vyčíslit, pomocí studií a výzkumů se k ní ale můžeme alespoň přiblížit.

ZÁKLADEM JSOU INFORMACE

Téma udržitelného rozvoje se týká společnosti jako celku, zároveň se prolíná různými oblastmi života každého jednotlivce. Dotýká se dnešní generace stejně tak, jako té budoucí. Budoucí generace je ovšem znevýhodněna tím, že o jejím možném rozvoji do velké míry rozhodujeme my v současné chvíli. Pro rozhodování

VZHLEDEM K TOMU, ŽE SE UDRŽITELNÝ ROZVOJ BEZPŘÍMĚNĚ TÝKÁ BUDOUCÍ GENERACE, ZEPTALI JSME SE DĚTÍ Z LESNÍ ŠKOLKY, JAK CHRÁNÍ PŘÍRODU.

H (chlapec, 5 let): Sbíráám odpadky, ze kterých můžu ještě něco vyrobit. Nejradši sbírám sklíčka, mají různé barvy, možná z nich jednou udělám hrneček.

J (dívka, 5 let): Netrhám listy ze stromů. Tedy některé trhám, ale ty nové, malinké světle zelené, nechám, aby mohly vyrůst.

T (chlapec, 4 roky): Nešlapu na mravence.

A (dívka, 5 let): Na jaře jsme čistili se školkou potůček, který máme za plotem. Vyndali jsme z něj rozbité sklo a vytrhali kopřivy, které rostly po stranách. Zítra si do něj asi půjdeme máchat nohy.

Strategický rámec Česká republika 2030

a tvorbu soudržných veřejných politik (strategií, zákonů, finančních nástrojů) je nutné disponovat relevantními informacemi podloženými fakty. Udržitelný rozvoj není záležitostí pouze jedné země, ale celé naší planety. Proto získané informace sdílíme s dalšími státy.

Vzhledem k tomu, že hybnou silou udržitelného rozvoje je společnost, je nutné zvyšovat povědomí široké veřejnosti o této problematice. K šíření informací o udržitelném rozvoji slouží monitoring různých indikátorů a vhodné komunikační nástroje. Důležitými předpoklady strategického plánování a řízení jsou participativní přístup a pravidelná komunikace s (odbornou) veřejností. Jejich prostřednictvím je možné shromáždit a interpretovat relevantní data, zohlednit zkušenosti uživatelů a vysvětlovat záměry tvůrců politik i případná omezení.

SVĚTOVÁ AGENDA A ČESKÁ STRATEGIE

V roce 2015 přijala OSN politickou deklaraci „Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development“ známou pod zkráceným názvem Agenda 2030. Dokument obsahuje 17 cílů, kterých má být dosaženo do roku 2030. Smyslem je posunout svět na udržitelnou cestu a zároveň nenechat nikoho pozadu. Cíle jsou nedělitelné a vyvažují všechny tři pilíře udržitelného rozvoje: sociální, ekonomický i environmentální. Zároveň jsou také globální a vztahují se na všechny státy.

Na národní úrovni v reakci na Agendu 2030 vznikl „Strategický rámec Česká republika 2030“ (ČR 2030), v němž bylo 17 cílů Agendy 2030 transformováno do podmínek České republiky. Zaměřuje se na cíle, které jsou pro naši zemi relevantní. Tyto cíle jsou rozčleněny do 6 klíčových oblastí s 27 strategickými a 97 specifickými cíli. ČR 2030 představuje základní dokument státní správy pro udržitelný rozvoj a zvyšování kvality života obyvatel a vymezuje oblasti, které jsou z dlouhodobého hlediska rozhodující. Naplnění ČR 2030 by mělo nasměrovat naši zemi k rozvoji, který bude udržitelný po sociální, ekonomické i environmentální stránce.

Monitorování udržitelného rozvoje

Bez kvalitního monitoringu bychom nevěděli, zda jdeme správnou cestou a jestli přijatá opatření přinášejí požadované výsledky.

PAVLÍNA MILDNEROVÁ

oddělení statistiky cestovního ruchu a životního prostředí

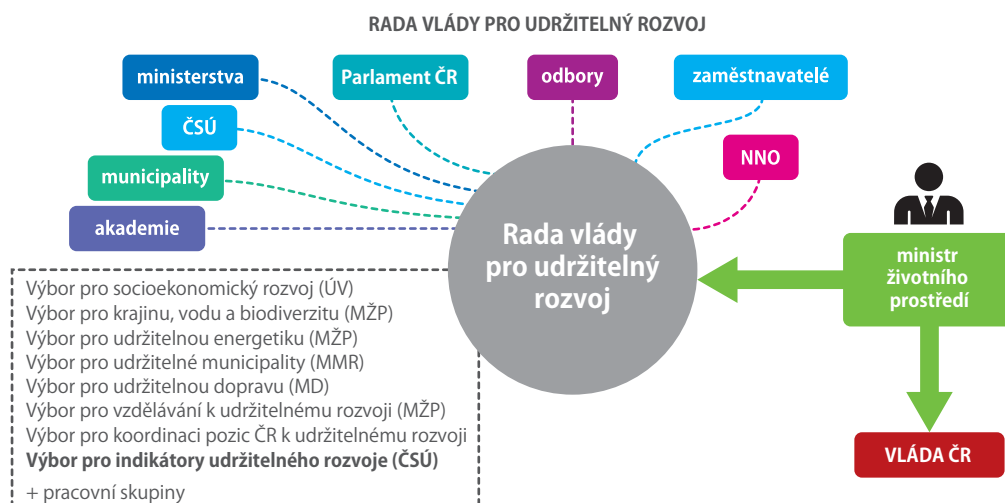

Realizační tým projektu PUDR

Monitoring udržitelného rozvoje se zabývá rozmanitými aspekty existence lidské společnosti. Pro zachycení tak různorodé množiny dat, která o udržitelnosti vypovídají, je proto nutná spolupráce mnoha odborníků z ministerstev, Úřadu vlády, akademické sféry a dalších institucí. Celou agendu udržitelného rozvoje zaštiťuje Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj. O efektivní koordinaci činností jednotlivých účastníků se stará Rada vlády pro udržitelný rozvoj, pod níž funguje Výbor pro indikátory udržitelného rozvoje vedený Českým

statistickým úřadem. ČSÚ je zároveň zcela zásadním dodavatelem dat.

Sběr dat přitom není jednorázovou záležitostí. Jak už samotný název napovídá, udržitelný rozvoj je nepřetržitý proces probíhající v čase. Informace, které se vyvíjejí a mění, je proto nutné aktualizovat a doplňovat, aby v co nejvyšší možné míře zachycovaly realitu. Na základě monitoringu pokroku v udržitelném rozvoji pak vznikají opatření a doporučení důležitá pro další vývoj naší společnosti. Monitoring zároveň napomáhá odhalovat oblasti, kde je potřeba aktivního zásahu nejvyšší.

KOORDINACE SBĚRU DAT

Koordinace sběru dat pro všechny indikátory globální strategie Agenda 2030 a národní strategie ČR 2030 je složitý proces. ČSÚ v roce 2023 sbíral data pro celkem 464 indikátorů. Do sběru dat bylo zapojeno 36 institucí a komunikace probíhala s 91 poskytovateli dat.

Pro efektivní a kvalitní práci na indikátorech udržitelného rozvoje vznikl již zmíněný Výbor pro indikátory udržitelného rozvoje (VPI), který řeší úkoly týkající se indikátorů spolu s Interní pracovní skupinou ČSÚ pro indikátory udržitelného rozvoje (IPS). Členové VPI a IPS jsou odborníci ze statistické sféry a hlavní poskytovatelé dat. Pravidelná setkání se konají jednou za čtvrtletí od roku 2016. Letos v červnu proběhlo již 28. jednání. Členové VPI a IPS mají veškeré informace o všech aktivitách udržitelného rozvoje, které jsou realizovány v rámci projektu PUDR (viz dále). ČSÚ také informuje o změnách v indikátorových sadách, o průběhu sběru dat a o jejich dalším zpracování. Všichni členové se mohou vyjádřit k výstupům, v nichž jsou indikátory využívány.

Dosažení stavu, kdy se obě sady stanou kompletním a komplexním nástrojem pro vyhodnocení strategií, bude ještě nějakou dobu trvat. Zejména to platí u Agendy 2030, pro kterou jsou některá data prozatím nedostupná a případné změny indikátorů se musí komunikovat na mezinárodní úrovni.

PROJEKT PUDR

Projekt Mechanismy prosazování principů udržitelného rozvoje ve státní správě probíhal od 1. července 2019 do 30. června 2023. Partnery projektu byly Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo pro místní rozvoj, Česká informační agentura životního prostředí CENIA a Český statistický úřad. Projekt byl financován z operačního programu Zaměstnanost. Každý partner projektu měl svou nezastupitelnou roli. MŽP a MMR zajistily aktualizaci a evaluaci dokumentů udržitelného rozvoje České republiky, nastavily proces sledování rozvoje udržitelného rozvoje, vylepšily systém odhadu dopadů a zajištění koherence politik a také vytvářely aktivity pro větší informovanost veřejnosti o politikách udržitelného rozvoje. Český statistický úřad pro tyto aktivity koordinoval a dodával data a CENIA zajistila vizualizaci všech indikátorů na webu sdg-data.cz.

Další navazující projekt bude financován z Národního plánu obnovy, jehož rozšíření bylo Vládou ČR schváleno 14. června 2023. Cílem jsou 3 aktivity: revize strategických dokumentů z hlediska souladu s ČR 2030; zmapování a vyčíslení finančních nákladů na dosažení strategických cílů, které bude sloužit pro fiskální konsolidaci; inovace a monitoring SDGs. Český statistický úřad bude pokračovat ve stávajících aktivitách se zaměřením na inovace a vývoj indikátorů udržitelného rozvoje.

JAK SE SOUČASNÁ VYSOKÁ INFLACE A ZHORŠOVÁNÍ EKONOMICKÉ SITUACE PROJEVÍ NA NAPLŇOVÁNÍ PRVNÍCH DVOU CÍLŮ UDRŽITELNÉHO ROZVOJE – KONEC CHUDOBY A KONEC HLADU?

Vysoká inflace a zhoršování ekonomické situace mohou mít negativní dopad na naplňování prvních dvou cílů udržitelného rozvoje, kterými jsou konec chudoby a konec hladu. Zde je několik důvodů:

1. Růst cen potravin

Vysoká inflace obvykle způsobuje růst cen výrobků a služeb, včetně potravin. To může vést ke zvýšení nákladů na základní potraviny a ztížit přístup k nim pro sociálně slabší vrstvy obyvatelstva. Pokud ceny potravin rostou rychleji než příjmy střední či nižší sociální vrstvy lidí, může to zhoršit jejich situaci a ztížit dosažení cíle konec chudoby a konec hladu.

2. Omezený přístup ke zdrojům

Zhoršující se ekonomická situace může vést ke ztrátě pracovních míst a snížení příležitostí k vytváření příjmů. To může zvýšit chudobu a omezit přístup k dostatečným a kvalitním zdrojům potravy. Lidé mohou mít potíže s obstaráváním potravy pro sebe i své rodiny, což brání naplnění cíle konec hladu.

**RENÁTA BENEŠOVÁ
CHLEBKOVÁ**

ADRA

3. Omezené investice do rozvoje

Vysoká inflace může odradit investory od dlouhodobých investic do rozvoje, včetně investic do zemědělství a infrastruktury potřebné k zajištění dostatečného zásobování potravinami. Pokud se ekonomická situace zhoršuje, vlády i soukromý sektor mohou mít omezené finanční prostředky na investice směřující ke snižování chudoby a hladu.

4. Negativní dopad na zdraví

Vysoká inflace a ekonomická nestabilita mohou mít negativní dopad na zdraví obyvatelstva. Snížení přístupu k potravě a zhoršení životních podmínek může vést ke zhoršení výživy, snížení kvality jídelníčku, a tím ke zhoršení zdravotního stavu.

Konkrétní dopad vysoké inflace na naplňování cílů SDG může záviset na specifických podmínkách jednotlivých zemí či regionů. Ale globálně můžeme říci, že uvedené negativní faktory budou mít na dosažení cílů konec chudoby a hladu obecně nepříznivý vliv.

Agenda 2030

Dokument, který stanovuje cíle udržitelného rozvoje pro celý svět.

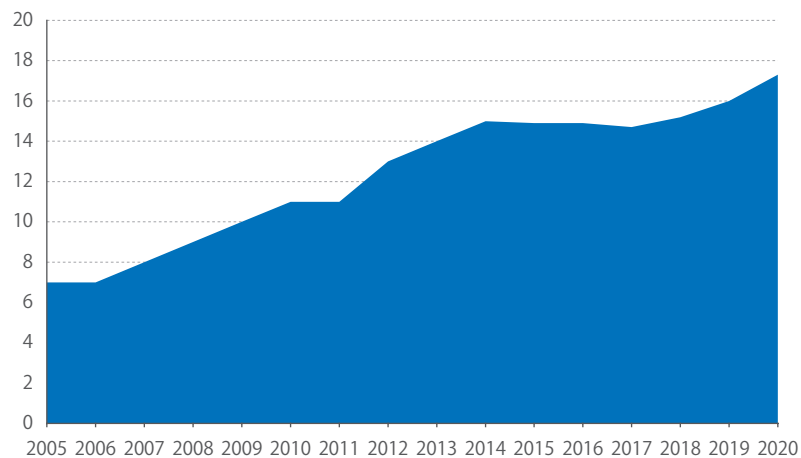

SÁRA ČERNOŽOUZOVÁ
oddělení statistiky
cestovního ruchu
a životního
prostředí

Agenda 2030 vychází z politické deklarace „Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development“ přijatého v roce 2015 Organizací spojených národů (OSN). V rámci tohoto programu má být společným úsilím naplněno 17 globálních cílů udržitelného rozvoje (SDGs) do roku 2030. Plnění se týká všech členských států OSN, proto je charakter Agendy 2030 velice rozmanitý a pokrývá všechna významná témata. Cíle jsou dále děleny do 169 dílčích podcílů.

PODÍL ENERGIE Z OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ NA CELKOVÉ SPOTŘEBĚ (%)

Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu

Podíl hrubé konečné spotřeby energie z OZE na celkové hrubé konečné spotřebě energií v ČR vyrostl k roku 2020 na hodnotu 17,3%.

PRAVIDELNÝ PŘEZKUM INDIKÁTORŮ

V roce 2017 vytvořila expertní pracovní skupina IAEG-SDGs (Inter-agency and Expert Group on SDG Indicators), která byla založena v rámci OSN za účelem správy indikátorů Agendy 2030, globální indikátorový rámec čítající aktuálně 248 indikátorů. Tato sada slouží k monitorování pokroku v naplňování SDGs.

Pracovní skupina IAEG-SDGs předkládá každoročně statistické komisi (SK) ke schválení drobné úpravy v indikátorovém rámci. Změny se týkají zejména zpřesňování znění indikátorů. Jednou za pět let pak probíhá velký přezkum celé indikátorové sady a do připomínkování se mohou zapojit též členské státy. V rámci přezkumu může dojít k úpravám většího rázu jako např. přidání či smazání indikátoru nebo opravám metodik. Upravené indikátory se opět předávají SK ke schválení. Další přezkum bude probíhat již od roku 2024 a samotné zasedání SK proběhne v březnu roku 2025.

Ačkoli celá sada má 248 indikátorů, některé se u jednotlivých podcílů opakují, proto unikátních indikátorů je 231. Pro každý indikátor existují podrobná metadata upravující jeho naplnění daty. Indikátory jsou sestavovány tak, aby byly v maximu případů mezinárodně srovnatelné. Zároveň jsou klasifikovány do dvou úrovní, tzv. Tier 1 a Tier 2. Jedná se o rozřazení na základě úrovně metodologického rozvoje a dostupnosti dat na globální úrovni.

JAK DOBŘE JE ČESKÝ PRŮMYSL PŘIPRAVEN ČELIT VÝZVÁM SOUVISEJÍCÍM S AKTUÁLNÍ ZMĚNOU KLIMATU?

BOHUSLAV ČÍZEK

ředitel Sekce
hospodářské politiky
Svazu průmyslu
a dopravy ČR

Green Deal je daný směr. Nemyslím si, že teď máme podporovat jen vše „zelené“ či podkopávat v Evropě těžký průmysl a zvyšovat svou závislost na jiných zemích. Neměli bychom si ale nalhávat, že směřování Evropy zásadně změníme. Firmy v Česku již realizují či plánují zelené investice a řada firem, včetně těch velkých průmyslových, má dokonce své vlastní dekarbonizační závazky.

Česko má velký podíl průmyslu, takže pro něj bude tranzice těžší. Potřebujeme se soustředit například na dostupné energie za konkurenceschopné ceny a energetickou soběstačnost. Tuto klíčovou výzvu potřebujeme adresovat například v rámci aktualizace vnitrostátního klimaticko-energetického plánu a státní energetické koncepce. Je třeba reálně zhodnotit možnosti, určit roli plynu, domácích zdrojů, OZE, vodíku či jádra v energetickém mixu. Je nutné zajistit, aby se průmysl například mohl připojit k soustavě, pokud bude chtít elektrifikovat, že pro to budou dostatečné kapacity. Konkurence průmyslu je navíc globální, a proto musíme jednat o podmínkách a nástrojích, které s tranzicí průmyslu pomohou.

152 RELEVANTNÍCH INDIKÁTORŮ V ČESKU

Sběrem dat pro indikátory Agendy 2030 je v České republice pověřen ČSÚ. Data byla získávána ve dvou hlavních etapách. První proběhla už v roce 2019 a z celé sady se podařilo získat 110 indikátorů s daty. Další sběr dat započal v roce 2021 a přetrvával až do konce projektu PUDR, tedy do poloviny roku 2023. Ze zbývajících 138 indikátorů se v této etapě podařilo získat 46. Další 43 indikátorů bylo definitivně vyhodnoceno jako nerelevantní, jelikož se týkaly takových podílů, které se primárně zaměřovaly na rozvojové země či přímořské státy. Nedostupných

Průměrná spotřeba alkoholu

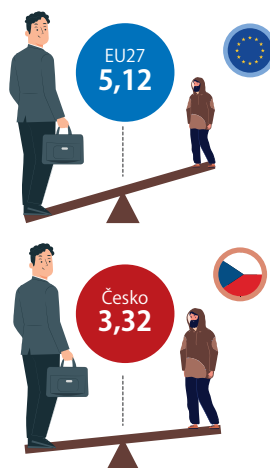
Každý obyvatel ČR (vč. kojenců) vypije průměrně takřka **10 litrů** čistého alkoholu za rok.

Eviduje se **1,6 milionu** uživatelů alkoholu v riziku.

Příjmové nerovnosti (2018)

Poměr příjmu nejbohatší pětiny populace vůči příjmu nejchudší pětiny populace.

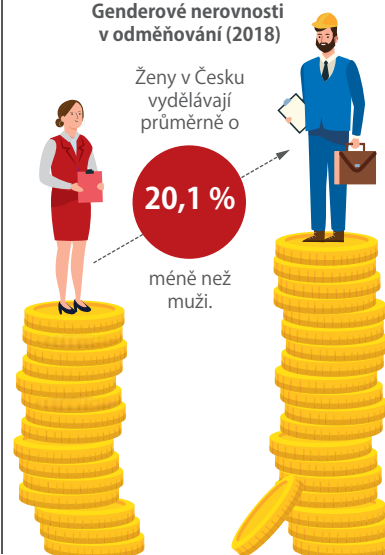

Genderové nerovnosti v odměňování (2018)

Ženy v Česku vydělávají průměrně o

20,1 %

méně než muži.

Zdroj: Eurostat

zůstalo 53 indikátorů. Tyto indikátory jsou pro Českou republiku sice relevantní, ale doposud se k nim nepodařilo získat požadovaná data a najít gestora dat. Dříve sebranych 110 indikátorů bylo průběžně aktualizováno, přičemž v několika případech došlo ke značným změnám, mimo jiné v datech či v pojetí indikátoru. Několik indikátorů bylo přeřazeno mezi nerelevantní. Celkově máme tedy za Českou republiku dostupných 152 indikátorů s daty.

Indikátory byly průběžně využívány do hodnotících zpráv. Jako první vyšla v lednu 2021 Zpráva o naplňování Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj v České republice, v níž bylo využito 110 dříve sebranych indikátorů. Z této zprávy následně vycházel druhý Národní dobrovolný přezkum Agendy 2030 v České republice (Voluntary National Review = VNR) publikovaný v témže roce. Jedná se o report, který hodnotí pokrok Česka v naplňování SDGs za uplynulých 4 roky. VNR je následně prezentován ostatním členským státům OSN na Politickém fóru na vysoké úrovni o udržitelném rozvoji pod záštitou Valného shromáždění. Česká republika se k této činnosti poprvé přihlásila v roce 2017, podruhé právě v roce 2021.

Všechny dostupné indikátory Agendy 2030 můžete nalézt na webu pro indikátory (sdg-data.cz), který byl jako jeden z hlavních výstupů projektu PUDR vytvářen pro účely publikování všech indikátorů udržitelného rozvoje na jednom veřejně dostupném místě.

Držíme se v čele

Česko je 8. na světě v plnění cílů udržitelného rozvoje OSN.

ANETA PARONSOVÁ
Ministerstvo
životního prostředí

Česká republika si oproti loňskému roku polepšila o pět pozic v celosvětovém žebříčku, který je součástí mezinárodní Zprávy o udržitelném rozvoji (Sustainable Development Report). V rámci tzv. ukazatele udržitelného rozvoje (SDG indexu) dosáhlo Česko v roce 2023 skóre 81,9 ze 100 a umístilo se na 8. místě ze 166 hodnocených zemí.

Dosažené skóre lze interpretovat jako procento vůči optimálnímu stavu v plnění cílů udržitelného rozvoje.

Zprávu každoročně vydává Síť řešení pro udržitelný rozvoj (Sustainable Development Solution Network). Dle jejího hodnocení Česko již splnilo či je na dobré cestě k naplnění 70 % podcílů SDGs, u zbývajících 30 % dosahuje pouze dílčích úspěchů, nebo si naopak pohoršilo.

Meziročně učinilo Česko pokrok v plnění téměř všech SDGs. Nejlépe si vede v oblasti SDG 1 (konec chudoby), zlepšení dosáhlo i v plnění SDG 11 (udržitelná města a obce) a SDG 17 (partnerství pro splnění cílů). Výrazně ale zaostává v plnění SDG 2 (konec hladu), zejména z důvodu nevhodných stravovacích návyků, problémů s obezitou a nepříznivé bilance dusíku v zemědělství. Výzvou pro Českou republiku je rovněž plnění SDG 12 (odpovědná výroba a spotřeba), SDG 13 (klimatická opatření) a SDG 5 (rovnost mužů a žen).

Přední místa v celosvětovém žebříčku tradičně obsazují skandinávské země. Na prvním místě bylo v roce 2023 Finsko, stejně jako v předchozích dvou letech. Následovaly Švédsko, Dánsko, Německo, Rakousko, Francie, Norsko a Česko.

PLNĚNÍ CÍLŮ UDRŽITELNÉHO ROZVOJE V ČESKU V ROCE 2023

Zprávu o udržitelném rozvoji najdete na: bit.ly/3rwFDRk

Profil ČR najdete na: bit.ly/3pLMAXt

JAK SE SOUČASNÁ INFLACE A ZHORŠOVÁNÍ EKONOMICKÉ SITUACE PROJEVUJE V ZÁJMU MUNICIPALIT O NAPLŇOVÁNÍ CÍLŮ UDRŽITELNÉHO ROZVOJE?

Aktuálně se města potýkají s řadou problémů souvisejících s navýšením provozních nákladů i zdražováním služeb. Je však zřejmé, že tento fakt podněcuje zájem o úspory, nová technická řešení, úspornější technologie a omezení plýtvání. Současně je k dispozici řada dotačních a jiných možností financování, které zavedení úsporných technologií mohou podpořit. Inspirovat se dá u nás i v zahraničí, mnozí již cestu prošlapali, a je tedy možné poučit se z dobrých příkladů i slepých cest. Každopádně i v tomto případě platí, že kdo byl připraven, může začít. Obce, které se začaly zajímat až nyní, jsou v obrovské nevýhodě, a trůfám si říci, že náskok ostatních budou velmi těžko dohánět.

JITKA BOUŠKOVÁ
vedoucí kanceláře
Národní sítě Zdravých
měst ČR

Jsem ale optimistická. Dle mého názoru, není třeba mluvit o udržitelném rozvoji jako obecném konceptu, ale jde o jeho naplňování konkrétními kroky a výsledky. A k těm patří nejen technická řešení, ale zejména osvěta. Je třeba vhodně motivovat k úsporám a současně využít toho, že každý z nás chce žít v příjemném prostředí.

Pozor ale na jednu věc. Nejde jen o životní prostředí a ekonomiku. Zapomínat nesmíme ani na sociální a zdravotní rozměr, s čímž souvisí i vzdělaná společnost. To jsou faktory, které při nedostatečné péči mohou tento náš „domeček“ výrazně naklonit.

Custodian agentury a globální databáze

Kdo řídí tok dat o udržitelném rozvoji.

**KATEŘINA
RADOVÁ**

oddělení statistiky
cestovního ruchu
a životního
prostředí

Stávající agentury OSN a další organizace, jinak také custodian agentury (CA), byly v roce 2015 podle své věcné náplně pověřeny odpovědností za metodické vedení a sběr dat k jednotlivým indikátorům Agendy 2030. Pravidelně sbírají data k jednotlivým indikátorům Agendy 2030 přímo od členských zemí OSN a následně je mezinárodně srovnávají. Celkem existuje nejméně 48 custodian agentur.

CA oslovují příslušné poskytovatele dat formou dotazníků, ve většině případů online, a žádají je např. o vyplnění dat, vyjádření k tématům, o registraci, připomínky, kontrolu dat nebo aktualizaci. CA dále poskytují státům poradenství a technickou podporu v oblasti monitorování Agendy 2030 formou konzultací, webinářů a konferencí.

Komunikace mezi státem a CA je klíčová pro efektivní monitorování pokroku v plnění cílů Agendy 2030, a tím i v konečném důsledku pro zachování udržitelného rozvoje.

GLOBÁLNÍ DATABÁZE

K monitorování pokroku v dosahování cílů udržitelného rozvoje definovaných v Agendě 2030 slouží globální databáze, v níž se shromažďují mezinárodně srovnatelná data pro celou sadu Agendy 2030 pro všechny členské země OSN. Data v globální databázi jsou rozdělena do několika kategorií:

- Údaje o zemi (C): údaje vytvořené a šířené zemí (včetně údajů upravených zemí tak, aby splňovaly mezinárodní standardy);

- Údaje o jednotlivých zemích upravené (CA): Byly vypracovány a poskytnuty danou zemí, ale upraveny mezinárodní agenturou pro mezinárodní srovnatelnost tak, aby byly v souladu s mezinárodně dohodnutými standardy, definicemi a klasifikacemi;
- Odhad (E): odhad založený na národních údajích, jako jsou průzkumy nebo administrativní záznamy, nebo jiných zdrojích, ale na základě odhadu stejné proměnné, vytvořený mezinárodní agenturou, pokud nejsou k dispozici údaje za určité země za několik let, pokud existuje více zdrojů nebo pokud existují problémy s kvalitou údajů;
- Modelováno (M): Modelováno agenturou na základě jiných proměnných, pokud k odhadované proměnné není k dispozici dostatek údajů;
- Globální údaje z monitorování (G): Pravidelně vypracovávají určenou agenturou pro globální monitorování na základě údajů jednotlivých zemí. Na úrovni jednotlivých zemí neexistuje odpovídající číslo.

Při poskytování těchto dat hraje klíčovou roli statistický úřad. ČSÚ není přímo CA, ale poskytuje za Českou republiku všem CA potřebná data a informace, které si vyžádají. CA se v jednotlivých zemích většinou obrací na konkrétní focal pointy (kontaktní osoby), které jsou pro tyto účely zřízeny.

Údaje z globální databáze za jednotlivé země a období najdete na vlevo uvedeném odkazu. Aplikace umožňuje jejich převod i do formátu xls.

bit.ly/44ND0Jz

ČR 2030

Česká vláda schválila v roce 2017 Strategický rámec ČR 2030, který stanovuje hlavní priority a cíle rozvoje naší země na uvedené období. Aby bylo možné plnění cílů vyhodnocovat, obsahuje dokument také indikátorovou sadu.

PAVLÍNA MILDNEROVÁ
oddělení statistiky cestovního ruchu a životního prostředí

V roce 2020 proběhl první sběr dat ke 192 indikátorům ČR 2030 a ve stejném roce se začala sbírat data i pro další indikátorovou sadu kvality života, u níž celkový počet indikátorů dosáhl počtu 140. Obě indikátorové sady měly sloužit jako jeden z podkladů pro vyhodnocení Strategického rámce ČR 2030, tedy pro první zprávu o kvalitě života a její udržitelnosti.

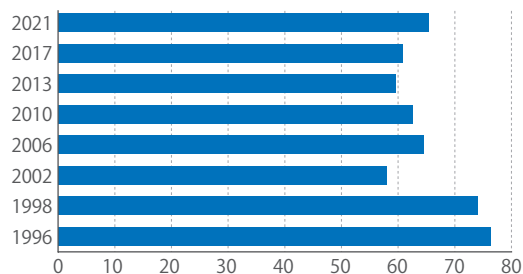
Po zkušenostech s prvním sběrem dat a psaním zprávy bylo rozhodnuto učinit v obou sadách revize. Došlo k novému vymezení vztahu objektivních a subjektivních indikátorů, které byly dříve obsaženy v obou sadách. Nově indikátory ČR 2030 pokrývají objektivní indikátory, zatímco sada kvality života začala pohlížet subjektivně na kvalitu života jednotlivce.

Další změny spočívaly hlavně v odstranění indikátorů, které měly nedostatečnou vypovídací hodnotu. Dále byly vyřazeny duplicitní či velmi podobné

indikátory s Agendou 2030 a mnoho indikátorů bylo metodicky upřesněno. Zároveň na základě potřeb aktualizace Strategického rámce ČR 2030 do sady přibylo několik nových indikátorů, které pomohou lépe zhodnotit aktuální stav strategie.

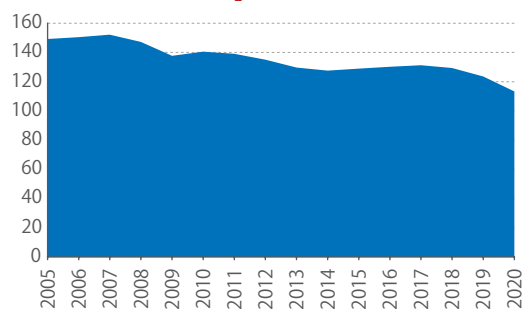
Všechny zmíněné změny se uskutečnily na základě společných konzultací mezi Ministerstvem životního prostředí, Ministerstvem pro místní rozvoj a Českým statistickým úřadem. Odborníci z ČSÚ indikátory zhodnotili a vyhledávali vhodné poskytovatele dat, od nichž pak metadata a data sbírali. Zodpovídali rovněž za relevantnost údajů. Velkou výhodou národní indikátorové sady je její tvorba na základě národních potřeb, na rozdíl od indikátorů Agendy 2030, jejichž tvorbu určuje OSN a změny v sadě jsou velmi obtížné. V současné době indikátorová sada ČR 2030 obsahuje 177 indikátorů a indikátorová sada kvality života 39.

INDIKÁTOR SADY ČR 2030 27.1.1 VOLEBNÍ ÚČAST VE VOLEBÁCH DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY (%)

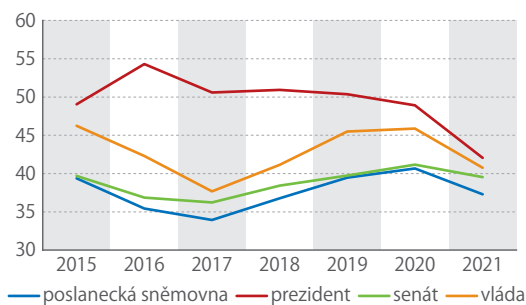
Volební účast je od roku 2013 rostoucí. V roce 2021 přišlo k volbám 65,69% oprávněných voličů. Zdroj: ČSÚ

INDIKÁTOR SADY ČR 2030 9.1.1 CELKOVÉ EMISE SKLENÍKOVÝCH PLYNŮ (tun ekvivalentu CO₂)

Za posledních 5 let je patrný klesající trend. Zdroj: MŽP

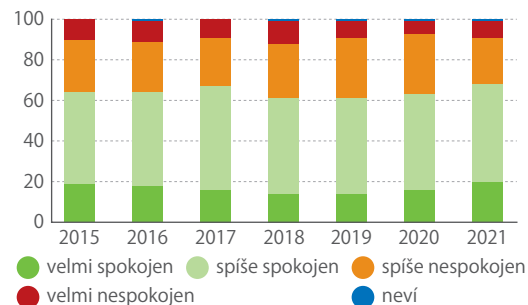
INDIKÁTOR KVALITY ŽIVOTA 6.2 DŮVĚRA V PARLAMENTNÍ INSTITUCE (%)

V roce 2021 důvěřovalo Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR 37,3% občanů.

Zdroj: CVVM, Sociologický ústav AV ČR

INDIKÁTOR KVALITY ŽIVOTA 3.2 SPOKOJENOST S ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍM (%)

Více než 60% lidí je spokojeno s kvalitou ovzduší v místě svého bydliště.

Zdroj: CVVM, Sociologický ústav AV ČR

Společenská odpovědnost a český občan

Společenská odpovědnost je důležitá, říkají Češi. Neměla by nás však přijít draho.

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

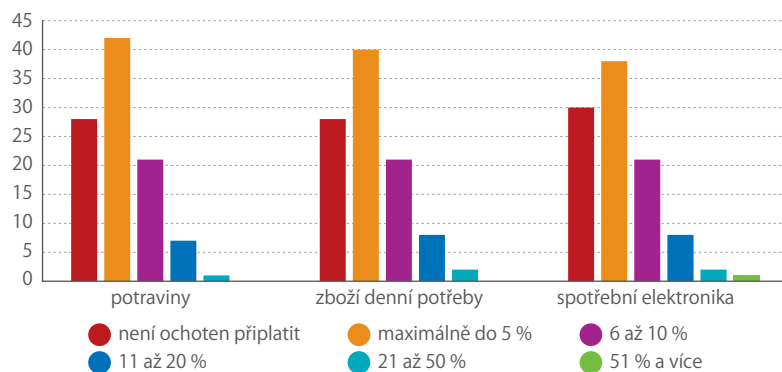
Cílů udržitelného rozvoje stanovených OSN v roce 2015 nelze dosáhnout pouze opatřeními vlád bez aktivního zapojení občanů a firem. Lidé by se sami měli zajímat o to, jak se důsledky jejich současného chování a jednání promítnou do kvality života příštích generací, a snažit se, aby svým potomkům nezanechali svět v horším stavu, než je nyní. Měli by se chovat společensky odpovědně. Spolu s indikátory udržitelného rozvoje je tedy také vhodné sledovat, jak lidé vnímají společenskou odpovědnost a do jaké míry jsou ochotni řídit se jejími zásadami.

Toto téma již 13 let sleduje rozsáhlá studie CSR & Reputation Research realizovaná společností Ipsos. Z její poslední vlny, která v České republice proběhla v roce 2022, vybíráme několik zajímavých výsledků.

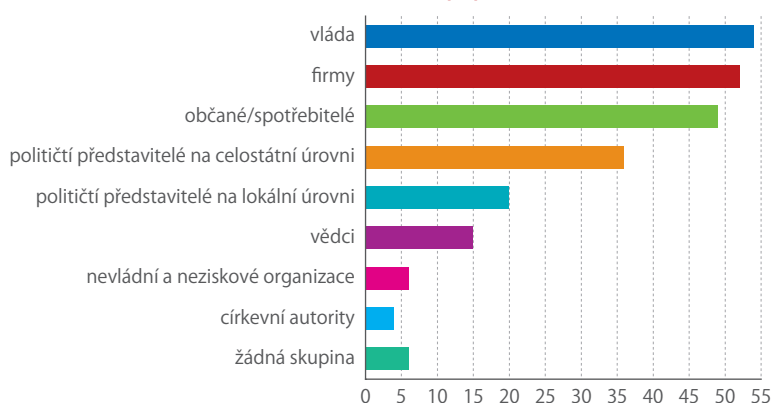
NAKUPUJEME ODPOVĚDNĚ?

Jedna část šetření sleduje, jak téma společenské odpovědnosti ovlivňuje nákupní chování spotřebitelů.

OCHOTA PŘIPLATIT ZA UDRŽITELNÉ PRODUKTY (% , 2022)

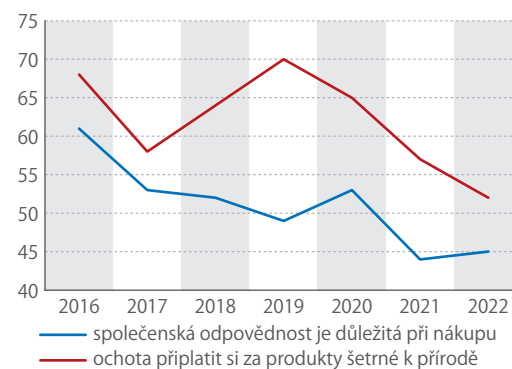

JAKÉ SKUPINY BY MĚLY PRIMÁRNĚ PODNIKNOU KROKY PRO OCHRANU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ? (%)

Zdroj: Ipsos, CSR & Reputation Research

VNÍMÁNÍ SPOLEČENSKÉ ODPOVĚDNOSTI ČESKÝMI SPOTŘEBITELI (%)

Zdroj: Ipsos, CSR & Reputation Research

V odpovědích 45 % Čechů uvedlo, že je pro ně při nákupu důležité, zda se výrobce produktu nebo dodavatel služby chová společensky odpovědně. Za spíše nebo úplně nedůležitou tuto informaci ale považuje 44 % respondentů. Větší význam společenské odpovědnosti přikládají při nákupu osoby do 50 let, vysokoškoláci a rodiče.

Za výrobek šetrný k životnímu prostředí by si bylo ochotno připlatit 52 % respondentů, neochotu platit více vyjádřilo 38 % dotázaných. Ochota akceptovat vyšší cenu u šetrných výrobků přitom v posledních letech kontinuálně klesá. Nejvyšší byla v roce 2019, kdy dosahovala 70 %. Větší vůli připlácet za odpovědné produkty vyjadřují ženy, vysokoškoláci a lidé do 35 let.

Cenové navýšení, které jsou Češi v souvislosti se společensky odpovědnými produkty a službami ochotni přijmout, je však spíše jen symbolické. Zhruba dvě pětiny respondentů akceptují zvýšení do 5 % z ceny běžného produktu, jedna pětina do 10 %. Ceny převyšující ty běžné o více než 20 % jsou přijatelné jen pro velmi malou část respondentů. Oproti roku 2021 se přitom zvýšil podíl těch, kteří nechtějí (nebo nemohou) připlácet vůbec, a na úkor ochoty přijmout větší cenové rozdíly narostl podíl v kategorii do 5 %.

KDO MÁ BÝT AKTIVNÍ?

Téměř polovina Čechů si uvědomuje, že pro ochranu životního prostředí musí něco učinit i oni sami. O něco častěji však takové kroky požadují po vládě a firmách. Zajímavý je poměrně nízký význam, který v ochraně životního prostředí respondenti přisuzují neziskovým organizacím.

Headlinové indikátory zjednoduší komunikaci

Pokrok v plnění cílů udržitelného rozvoje v České republice přiblíží veřejnosti sada 22 klíčových ukazatelů.

ANETA PARONSOVÁ

Ministerstvo životního prostředí

Monitorovací rámec udržitelného rozvoje ČR obsahuje celkem 464 indikátorů, z nichž 318 bylo využito v národních hodnotících zprávách v roce 2021. Sledování a pravidelné vyhodnocování takto vysokého počtu indikátorů má své opodstatnění a odpovídá mezinárodním trendům. Řada odborníků i akademických publikací nicméně poukazuje na těžkou uchopitelnost obsáhlých indikátorových sad, zejména z hlediska komunikace.

Pro účely srozumitelnější prezentace veřejnosti byla po konzultacích s odborníky nově vytvořena sada tzv. headlinových neboli klíčových indikátorů udržitelného rozvoje. Jedná se o užší výběr dvaadvaceti nejreprezentativnějších a snadno interpretovatelných ukazatelů, z nichž většina je ročně aktualizována. Zpravidla je u nich možné hodnotit meziroční či dlouhodobý trend a u poloviny lze také srovnávat Česko se zeměmi EU27.

CO NÁM JDE HŮŘ A CO LÉPE

Největší pozornost je třeba věnovat oblastem, v nichž Česko zaostává za ostatními zeměmi a zároveň v daném ukazateli pozorujeme negativní nebo stagnující trend vzhledem k požadovanému cílovému stavu. To se týká např. naděje dožití, která u nás dlouhodobě mírně narůstá, ale v důsledku pandemie covidu-19 došlo mezi lety 2019 a 2021 k poklesu. Obyvatelé České republiky prožijí ve srovnání s průměrem EU kratší život ve zdraví, přičemž délka života ve zdraví u nás dlouhodobě stagnuje. Dalším klíčovým ukazatelem s neuspokojivým výsledkem je výše oficiální rozvojové pomoci. Ta v roce 2021 dosáhla pouze 0,13 % hrubého národního důchodu oproti závazku k 0,33 %. Podíl v posledních třech letech stagnuje, oproti roku 2017 došlo ke snížení z 0,15 %.

HEADLINOVÉ INDIKÁTORY UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

klíčová oblast ČR 2030	trend	srovnání s EU27	označení a název indikátoru
1 Lidé a společnost			1.1 Naděje dožití – střední délka života při narození
			1.2 Délka života ve zdraví při narození
			1.3 Míra ohrožení příjmovou chudobou nebo sociálním vyloučením
	-	-	1.4 Podíly studentů dle jednotlivých vzdělávacích drah
			1.5 Přístup obyvatel ČR k internetu
			1.6 Gender pay gap
2 Ekonomický model	-	-	2.1 Hrubá přidaná hodnota podniků
			2.2 Celkové výdaje na výzkum a vývoj
			2.3 Emise skleníkových plynů za rok
			2.4 Domácí materiálová spotřeba
3 Odolné ekosystémy		-	3.1 Podíl orné půdy obhospodařované v režimu ekologického zemědělství
		-	3.2 Indikátor druhů ptáků
		-	3.3 Výměra lesních pozemků jako podíl z celkové výměry území státu
4 Obce a regiony	-	-	4.1 Migrační saldo
	-	-	4.2 Počet a podíl příjemců příspěvku na živobytí (pomoci v hmotné nouzi)
		-	4.3 Roční zábor zemědělského půdního fondu
			4.4 Koncentrace polévatvého prachu PM 2,5 a PM 10
5 Globální rozvoj			5.1 Podíl oficiální rozvojové pomoci na hrubém národním důchodu
6 Dobré vládnutí		-	6.1 Volební účast ve všech druzích voleb
			6.2 Zastoupení žen/mužů ve volených orgánech
		-	6.3 Průměrná délka soudního řízení
		-	6.4 Důvěra v ústavní instituce

Zdroj: MŽP

VE SROVNÁNÍ SE STAVEM PŘED 30 LETY SE MNOHÉ UKAZATELE KVALITY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V ČESKU VÝRAZNĚ ZLEPŠILY. V JAKÝCH OBLASTECH SE VŠAK ZLEPŠOVÁNÍ NEDAŘÍ, NEBO V NICH DOKONCE DOCHÁZÍ KE ZHORŠOVÁNÍ STAVU?

PETR STÝBLO

ředitel kanceláře Českého svazu ochránců přírody

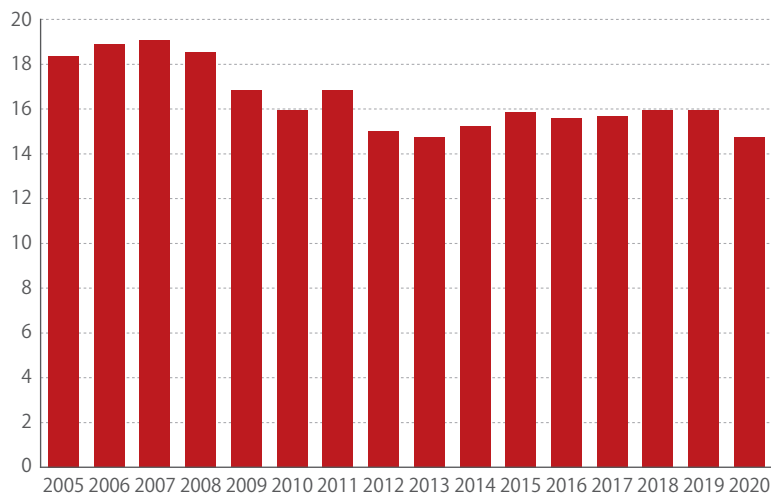

Pokud bychom za ukazatele kvality životního prostředí brali například stav naší krajiny, biotopů a populací divokých rostlin a živočichů, pak prakticky u žádného prvku nelze konstatovat jakýkoliv pozitivní vývoj. Biodiverzita, snad s výjimkou biodiverzity v lidských sídlech, všude klesá. Nejvíce mizí ty její prvky, které jsou vázané na otevřenou zemědělskou krajinu či mokřadní biotopy. Vzhledem ke stávajícím zemědělským technologiím přežívá v krajině stále menší množství druhů i jedinců rostlin a živočichů. Kromě zemědělství krajinu likvidují další lidské aktivity, především zabírání půdy pro zástavbu. Na populace mnoha volně žijících druhů má silně negativní dopad pokračující fragmentace krajiny daná jednak výstavbou nových, jednak oplocováním stávajících dopravních cest. Neprostopnost krajiny je dána i stále hustší dopravou na stávajících dopravních cestách. Negativně se samozřejmě projevuje i probíhající změna klimatu. Změny legislativy za posledních 30 let přitom stále více oslabují možnost veřejnosti svoji krajinu účinně chránit a zmenšují se i pravomoci státní ochrany přírody.

Hodnocení headlinových indikátorů dále poukazuje i na další negativní trendy. Jedná se např. o úbytek plochy zemědělské půdy nebo o dlouhodobý pokles početnosti běžných druhů ptactva. Ubývají ptáci obyvatelé měst i lesních ekosystémů, ale zejména zemědělské krajiny. Oproti tomu lze prostřednictvím navržené sady zachytit také pozitivní trendy

MATERIÁLOVÁ STOPA NA OBYVATELE V ČESKU (t)

Zdroj: Environmentální program OSN

Materiálová stopa (material footprint = MF) spotřeby udává množství primárních materiálů potřebných k uspokojení konečné spotřeby země a lze ji interpretovat jako celkovou zátěž životního prostředí spojenou s těžbou, zpracováním a využíváním materiálů, ať už k nim došlo v daném státě nebo v jiných zemích při výrobě dovážených produktů. MF na hlavu popisuje průměrné využití materiálu pro konečnou spotřebu. Z definice vyplývá, že žádoucí trend MF je klesající. V roce 2019 její hodnota pro Česko nabývala 21,34 tun na obyvatele, což je téměř dvojnásobek ve srovnání se světovým průměrem, pětinásobek ve srovnání s Afrikou a o něco více, než je průměr EU27. Některé vyspělé země ale mají MF vyšší (Austrálie, Kanada, USA), extrémně vysokou MF mají ropné státy (Kuvajt, Spojené Arabské Emiráty).

v oblastech, ve kterých si Česko vzhledem k ostatním státům EU stále vede podprůměrně. V aktuálním vyhodnocení lze například zaznamenat pokrok v oblasti rovnosti žen a mužů (gender pay gap a zastoupení žen a mužů ve volených orgánech), pokles domácí materiálové spotřeby a snižování koncentrace poléťavého prachu.

V neposlední řadě je prostřednictvím headlinové sady možné komunikovat témata, v nichž je naše země úspěšná. Jedná se např. o relativně nízkou míru ohrožení příjmovou chudobou a sociálním vyloučením, celkovou výši výdajů na výzkum a vývoj, snižování emisí skleníkových plynů, nárůst plochy zalesněného území, zvyšující se podíl orné půdy obhospodařované v režimu ekologického zemědělství či snižování průměrné délky soudního řízení. Stejně jako pro ostatní indikátory i pro tyto ukazatele platí, že by měly být primárně prezentovány v širším kontextu, aby jejich zjednodušení neposkytovalo falešně pozitivní či negativní obrázek o stavu dané problematiky.

Data ke všem uvedeným indikátorům najdete na: sdg-data.cz.

Indikátory na webu

Web pro indikátory je jedním z hlavních výstupů projektu PUDR. Byl vytvořen jako platforma pro sdílení indikátorů udržitelného rozvoje.

SÁRA ČERNOŽOUZOVÁ
oddělení statistiky cestovního ruchu a životního prostředí

Na webu sdg-data.cz uživatelé najdou indikátory všech tří indikátorových sad – Agenda 2030, ČR 2030, Kvalita života. Všechny indikátory jsou zde prezentovány ve formě vizualizací doplněných o informativní metadata. Informace jsou tak snadno srozumitelné a dobře využitelné pro komunikační či propagační účely.

Tvorbu a administraci webu zajišťuje Česká informační agentura životního prostředí CENIA, která zároveň zpracovávala všechna předem připravená data od ČSÚ do výsledných interaktivních vizualizací. Příprava vizualizací probíhala v úzké spolupráci s ostatními partnery projektu PUDR včetně ČSÚ, kteří každou vizualizaci před jejím zveřejněním kontrolovali. Během tohoto procesu došlo k doplnění a úpravě velké části dat a metadat. Web i vizualizace jsou v češtině a v angličtině a zobrazená data lze stáhnout ve formátu csv.

PŘEHLEDNÉ USPOŘÁDÁNÍ A MOŽNOST VÝBĚRU

Indikátorů je celkem 464, z toho dostupných je 368. Mnohé indikátory Agendy 2030 nejsou pro Českou republiku relevantní, některé jsou nedostupné, například z důvodu náročných metodik stanovených OSN. Nerelevantní i nedostupné indikátory jsou na webu označeny.

Na úvodní straně webu jsou ikony a krátký text k oběma hlavním indikátorovým sadám – globální sadě Agendy 2030 a národní sadě Česká republika 2030. Indikátorová sada Kvalita života spadá pod sadu ČR 2030, jedná se o subjektivní doplnění této objektivní sady. Kliknutím na úvodní ikony se uživatel

dostane do výběru jednotlivých cílů a klíčových oblastí. Postoupením o úroveň dále se zobrazí všechny podcíle nebo strategické a specifické cíle a indikátory spadající do daného cíle či klíčové oblasti.

Indikátory lze zobrazit ve dvou základních uspořádáních – hierarchickém a katalogovém. V hierarchickém jsou všechny indikátory seřazeny přesně podle svého zařazení pod jednotlivé cíle, klíčové oblasti, podcíle nebo strategické a specifické cíle, a zároveň číselně vzestupně. V sadě ČR 2030 je v rámci tohoto přehledu možné se pod jednotlivými klíčovými oblastmi dostat na příslušné indikátory kvality života. Katalogový přehled naproti tomu nabízí možnost zobrazení všech indikátorů pod sebou bez jakéhokoliv zařazení. Tyto indikátory je pak možné filtrovat podle určitých parametrů a vybrat si ty, které nás zajímají. Filtrovat lze podle agendy, cíle, klíčové oblasti, dostupnosti dat či štítků s konkrétní tematikou. Filtry je možné mezi sebou kombinovat. V neposlední řadě nabízí web pro indikátory na jednotlivých stránkách s vizualizacemi také proklik na podobné nebo související indikátory.

Kromě vizualizací byly některé indikátory Agendy 2030 agenturou CENIA zpracovány do přehledných infografik, které byly využity ve Zprávě o naplňování Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj v České republice. I tyto infografiky pomáhají seznamovat s indikátory širokou veřejnost.

Indikátory jsou jen stopy, které nás navádějí,

říká Jan Mareš, vedoucí oddělení udržitelného rozvoje Ministerstva životního prostředí.

Foto: Tereza Koutecká

Cíle udržitelného rozvoje, které přijalo OSN v roce 2015, byly stanoveny do roku 2030. Nyní jsme tedy zhruba v polovině období. Můžete zhodnotit, jak se jednotlivé cíle daří plnit?

Bilancování v poločase nevychází příliš optimisticky. Záleží zejména na tom, na jakou úroveň se podíváme. Na globální úrovni podle zprávy generálního tajemníka OSN došlo vlivem pandemie covidu-19, inflace a nárůstu cen energií k tomu, že řada dosavadních úspěchů byla zvrácena. V odstraňování chudoby covid zničil asi čtyřletý pokrok, do extrémní chudoby se v roce 2020 propadlo dalších 93 milionů lidí. Čtvrtina světové populace, což je nejvíc od roku 1946, žije v zemích postižených konfliktem. Nedaří se zatím ani naplňovat klimatické cíle, zejména udržet globální oteplování na trajektorii pod oteplení o 1,5° C. Obrázek na globální úrovni tedy není optimistický.

V evropském regionu je sice zaznamenatelný nějaký pokrok, ale ukazuje se, že naše úspěchy jsou na úkor

zemí z třetího světa. Ve vyspělých zemích se sice zlepšují některé ukazatele, ale globálně dochází ke ztrátě biodiverzity a růstu znečištění. Planeta naráží na své limity.

V diskuzích se sice ozývá námitka, že se soustředíme hlavně na negativní jevy a nejsme schopni dostatečně zhodnotit pozitiva, která přináší otevřený svět a globální ekonomika, ale data mluví jasně a nelichotivě.

Česká republika si upravila globální cíle na naše podmínky v dokumentu Strategický rámec ČR 2030. V čem se české cíle liší od těch globálních?

Strategický rámec ČR 2030 začal být připravován v roce 2015, tedy ve stejném roce, kdy byly dojednány cíle udržitelného rozvoje OSN. Schválen vládou byl o dva roky později. Jeho cíle jsou „šití na míru“ České republice, protože situace u nás se od té celosvětové liší. Nepotřebujeme například vymýtit hlad, ale bojujeme s epidemií obezity.

**PAVEL
ČERNÝ**
oddělení
marketingu a PR

Národní cíle vznikaly otevřeně se zapojením širokého spektra odborníků a občanské společnosti na platformě Rady vlády pro udržitelný rozvoj. Pracovaly na nich expertní týmy, pořádaly se kulaté stoly a workshopy, elektronické konzultace, jezdilo se do krajů. Výsledek je tedy více koncensem než kompromisem.

Náš strategický rámec má šest klíčových oblastí: lidé a společnost, hospodářský model, odolné ekosystémy, obce a regiony, globální rozvoj, dobré vládnutí. Obsahuje 27 strategických a 97 specifických cílů, do nichž se překlopily ty globální cíle, které jsou relevantní pro Česko. Naše cíle jsou podány ve formě příběhu, který může oslovit českou společnost. Hovoří o našich problémech, potřebách a výzvách. Chtěli jsme se vyhnout tomu, aby byly vnímány jako nařízení ze strany OSN, která musíme plnit. Cíle plníme především kvůli vlastním potřebám, a nadto tím ještě přispíváme ke globálnímu programu.

Které indikátory plníme nejlépe a kde se nám naopak moc nedaří?

Na tuto otázku odpovídám nerad, protože indikátory nemusí zachytit vše podstatné a můžou dávat nedostatečný obraz. Indikátory jsou jen jedním ze tří podkladů pro hodnocení ČR 2030 a v řadě případů jsou zástupné. Dobře je to vidět na dvou příkladech: Jedním z velkých nedorozumění je například to, že Česká republika vykazuje nízkou míru ohrožení chudobou. Ale indikátor přitom třeba vůbec nezohledňuje, kolik procent populace je v exekuci. Správná interpretace by tedy spíše byla, že jsme si rovni ve své chudobě, než že jsme bohatou zemí, kde nikdo není ohrožen chudobou.

Nebo při sledování indikátoru týkajícího se genderového násilí lze vycházet z dat Policie ČR. Podle nich by se mohlo zdát, že tato forma násilí je relativně nízká. Jenže z různých sociologických šetření víme, že devět z deseti případů zůstává nenahlášeno a nepotrestáno. To, co čteme v policejních statistikách, je jenom úzký výsek skutečnosti. Proto se snažíme pracovat s více zdroji a indikátory zasazovat do širšího kontextu. Jsou to jenom stopy, které nás navádějí. Nejsou to striktní měřítka, podle kterých bychom si měli dělat zelené fajfky nebo červené křížky.

Jak nákladné je sledování indikátorů udržitelného rozvoje? Bylo kvůli tomu třeba vytvořit nové zdroje dat, zvýšit zátěž respondentů, vytvořit nová pracovní místa...?

Udržitelnost je snaha zvládnout komplexitu tohoto světa a její nežádoucí dopady. To logicky vede k potřebě dat a jejich zpracování. Chceme-li se zabývat problémy současného světa, nemůžeme si vystačit jenom s indikátory, které sledujeme už několik desítek let. Musíme se neustále ptát, co ještě nového je potřeba měřit, abychom získali co nejvěrnější obraz skutečnosti. Samozřejmě, že se maximálně snažíme využívat zdrojů, které už máme k dispozici.

Společnost se však vyvíjí a v návaznosti na to se musí měnit také indikátorová sada.

Co to vlastně je a jak funguje Rada vlády pro udržitelný rozvoj?

Jedná se o jeden z poradních a pracovních orgánů vlády. Letos slaví 20 let existence. Vznikla jako snaha posadit kolem jednoho stolu všechny významné aktéry. Vedle státní správy jsou zde zastoupené obě komory Parlamentu, akademická obec, municipality, občanské organizace a řada expertů na různé oblasti. Od svého počátku Rada funguje jako platforma, na které se dojednávají podoba strategických dokumentů v oblasti udržitelného rozvoje a hodnotí se naplňování těchto dokumentů. Udržitelný rozvoj je komplexní téma a my se snažíme, aby se k němu mohlo vyjadřovat co nejvíce relevantních aktérů. Kromě toho zapojujeme i veřejnost. Hovoříme s těmi, kteří se sami nevydají na ministerstvo prosazovat své zájmy, aby to, co vytváříme, nebyla čirá úředničina. Na jaře jsme například ve spolupráci s Českou radou dětí a mládeže uspořádali kulaté stoly pro mladé. Rada vlády tedy umožňuje koordinovat agendu udržitelného rozvoje mezi mnoha hráči a udržovat kontinuitu.

Je tak široká platforma funkční? Jsou všichni její členové schopni se navzájem dohodnout?

Jednání bývají obtížná, ale systém se ukázal jako funkční. Vlastně ani nemáme žádnou lepší alternativu. Kdybychom takto nepracovali, omezilo by se projednávání strategického rámce na mezirezortní připomínkové řízení a z dokumentu by se stal obyčejný úřední spis. Možná, že naše cesta není ideální, ale je to ta nejlepší, jakou v současnosti máme.

Indikátory udržitelného rozvoje jsou založené na konsenzu, ovšem mnohá opatření směřující ke splnění stanovených cílů mají direktivní formu. Nevidíte v tom rozpor?

Kdybychom neměli žádnou regulaci a direktiva, tak můžeme zrušit stát a zákony. Dodržování společných hodnot a pravidel, na kterých jsme se dohodli, musíme nějak vymáhat. A o způsobu toho vymáhání rozhodují demokraticky volené orgány, které reflektují nálady a názory ve společnosti.

Druhá věc je, že žijeme ve velmi dynamické době. Klimatické předpovědi, které byly tvořeny pro roky 2080, 2100 se začínají naplňovat už nyní a vedle toho přicházejí nové převratné technologie. Tempo změn je neskutečně rychlé. Kdybychom vše nechali na přirozené adaptabilitě, postupovali bychom příliš pomalu a nezvládli bychom dostatečně rychle řešit problémy, s nimiž se potýkáme.

Proto si myslím, že regulace není něco špatného. Podobné to bylo třeba se schválením volebního práva žen v roce 1918. Pro část společnosti to bylo nepřijatelné. Lidé konzervativního názoru věřili, že ženy jsou ovlivnitelnější než muži a nemají dostatečný rozhled na to, aby mohly samostatně rozhodovat. Ale zákon

Mezi velká témata v rámci udržitelného rozvoje patří správné nastavení spotřeby potravin.

Nezkrácený rozhovor najdete na: bit.ly/3YaG3t2

Mgr. Jan Mareš, Ph.D.

Jan Mareš vystudoval historii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Působí jako vedoucí oddělení udržitelného rozvoje a tajemník Rady vlády pro udržitelný rozvoj. Podílel se na obnovení agendy udržitelného rozvoje v roce 2014 na Úřadu vlády i jejím převedení na Ministerstvo životního prostředí v roce 2018. V letech 2019–2023 věčně garantoval projekt Mechanismy prosazování udržitelného rozvoje ve státní správě. Během předsednictví Česka v Radě EU se podílel na vedení pracovní skupiny Rady EU pro Agendu 2030.

se přijal, a řekl bych, že posledních sto let ukázalo, že to nebylo špatné rozhodnutí.

Není udržitelný rozvoj jenom nějakou ideologií podobnou náboženství? Neusilujeme vlastně o ideál, kterého se reálně nedá dosáhnout?

Ano i ne. Jako všechno je to lidský vynález. Jestliže za ideologii označíme soubor hodnot, pak je udržitelný rozvoj ideologie. A není na tom nic nepatřičného. Neexistuje přece prázdný člověk bez ideologie. Každý z nás má nějaké hodnoty, v něco věří, něco prosazuje. Rozdíl oproti náboženství je ten, že udržitelný rozvoj se snaží reagovat na vědecké poznatky. Reaguje na zjištění, jak měníme svět kolem nás, a nebere to na lehkou váhu.

Samotné cíle, věřím, že ideologické nejsou: všichni potřebujeme vodu, nikdo nechce hlad. Ideologická, respektive politická je přirozeně debata, jak cíle naplňovat, jaká opatření volit, ale nikoliv problémy a krize, kterým čelíme.

Jakou bychom měli alternativu, kdybychom si řekli, že udržitelný rozvoj je nedosažitelná utopie? Vrátime se do nějakého prvotního stavu, v němž bude člověk člověku vlkem? Zrušíme společenskou smlouvu? Budeme společností, která si neklade cíle a nikam nekráčí? Která uspokojuje pouze svoje chutě a choutky?

Jak flexibilní jsou nástroje, které jsme pro dosažení cílů udržitelného rozvoje zvolili? Dokážeme je dostatečně rychle změnit nebo nahradit, když zjistíme, že nefungují?

Řekl bych, že ano. Je to znát třeba na debatě o podpoře fotovoltaiky nebo na diskuzích o první generaci biopaliv. Rozhodně jsme schopni se poučit. Velkou přidanou hodnotu vidím v tom, že jsme členy EU a OSN. Máme tak možnost sdílet zkušenosti z různých států a zjišťovat, co kde fungovalo nebo nefungovalo a v jakém to bylo kontextu.

Dá se nasytit osm miliard lidí udržitelným způsobem?

Určitě si nemůžeme představovat, že všechno zajistí ekologické zemědělství. Vedle vlastní produkce se musíme zaměřit i na to, co spotřebováváme a jak to spotřebováváme. Bavit se je nutné o plýtvání potravinami, o efektivitě jejich zpracování, o našich konzumních návycích. Samozřejmě, že to nepůjde řešit jednoduše, ale já jsem přesvědčen, že správné nastavení spotřeby potravin je jedním z velkých témat v rámci udržitelného rozvoje.

Velké úsilí věnují plnění cílů udržitelného rozvoje evropské země, které jsou v mnoha směrech lídrem. Má to ale vůbec v globálním kontextu smysl, když si uvědomíme, že Evropa je zdrojem jen asi osmi procent světových emisí?

Jedna věc je aktuální podíl emisí a druhá je historická odpovědnost. Industriální revoluce se odehrála v Evropě a v severní Americe a současné koncentrace škodlivin nejsou výrazem toho, co se stalo loni nebo předloni. Bavíme se o časovém období dlouhém zhruba 150 až 200 let. To je potřeba mít na paměti a z debaty to často vypadává. V úvahu je také třeba brát takzvaný bruselský efekt, tedy schopnost evropské politiky a byznysu ovlivňovat globální standardy. Dobře je to vidět na emisních normách euro, které se postupně začaly šířit světem a přijala je celá řada zemí. Podobně se prosazuje i koncept zpoplatnění uhlíku. Velké mimoevropské ekonomiky jako Indie a Čína už začínají hovořit o tom, že zavedou vlastní systém obchodování s emisními povolenkami a kvůli šíleným smogovým situacím ve svých aglomeracích tam řeší elektromobilitu. Rozhodně to není tak, že Evropa je v úsilí o udržitelnost jediná.

Jde o dlouhodobý proces a myslím si, že je to zároveň příležitost, jak si evropské země mohou do budoucna zajistit a udržet konkurenceschopnost. Být lídrem v inovacích a v technologických řešeních je značná konkurenční výhoda.

Cíle udržitelného rozvoje jsou nastaveny do roku 2030. Co byste si přál, aby se do té doby vyřešilo nebo změnilo?

Česká společnost nemá dlouhodobě příliš silnou důvěru ve stát. Ale důvěra ve stát je jedním z klíčových prvků pro to, abychom všechny současné výzvy zvládli. Přál bych si proto, abychom byli schopni tuto důvěru budovat, abychom byli schopni komunikovat s občany, zapojovat je do rozhodnutí a smysluplně jim vysvětlovat, proč jsou ty cíle potřeba a jak jich můžeme dosáhnout.

Výzkum a vývoj v zemích Visegrádu

Výzkumné aktivity ve všech čtyřech členských státech vykazují mnoho společných rysů.

MAREK ŠTAMPACH

oddělení statistiky
výzkumu, vývoje
a informační
společnosti

Státy Visegrádské čtyřky (V4) se v roce 2021 na celkových výdajích na výzkum a vývoj (VaV) v Evropské unii podílely 5%. Za státy ležícími dále na západ tento region stále značně zaostává. Pozitivně lze ovšem vnímat skutečnost, že od roku 2010 došlo v zemích V4 k jednomu z nejdynamičtějších nárůstů výdajů na tuto činnost v rámci celé EU.

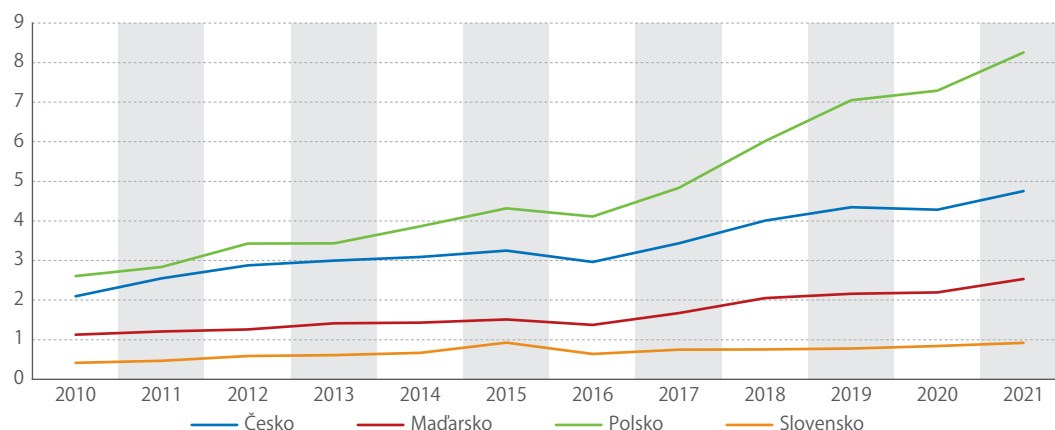
V POLSKU ROSTE VaV NEJRYCHLEJI

Od roku 2010 se výdaje na VaV v celé EU navýšily přibližně o 50%, ve všech státech V4 přitom došlo k více než 100% navýšení. V Polsku dokonce ve zmíněném období překročil nárůst výdajů hranici 200%, což dělá z Polska v tomto ohledu lídra celé EU. Strmý nárůst Polsko zaznamenává především od roku 2016. V mezinárodně hojně užívaném ukazateli podílu výdajů na VaV na HDP si ze států V4 jednoznačně nejlépe stojí Česko. Zde byla v roce 2021 poprvé

dosažena hranice 2%, což nás umísťovalo na desátou příčku v EU. V Maďarsku byla v roce 2018 překročena úroveň 1,5%, v roce 2021 se jednalo o 1,65% HDP. Polsko se k 1,5% HDP rychle přibližuje, přičemž do roku 2015 se v této zemi vydávalo na VaV méně než 1% tamního HDP. S ohledem na prudký nárůst výdajů na VaV v Polsku může být překvapivé, že tamější podíl na HDP neroste ještě rychleji. Příčinou je, že společně s výdaji na VaV v posledních letech výrazně vzrostlo i polské HDP. Slovensko patří mezi 6 států Unie, kde jsou výdaje na VaV nižší než 1% HDP.

Pro západní Evropu obecně platí, že více než 60% výdajů na VaV se zde dlouhodobě vynakládá v podnikatelském sektoru. V případě některých států je to dokonce více než 70%. Země V4 v tomto ohledu nestojí mimo. V Maďarsku dosahuje podíl podnikatelského sektoru 75%, v Česku a Polsku je to přes 60%

CELKOVÉ VÝDAJE NA VaV (mld. eur)

zdroj: Eurostat

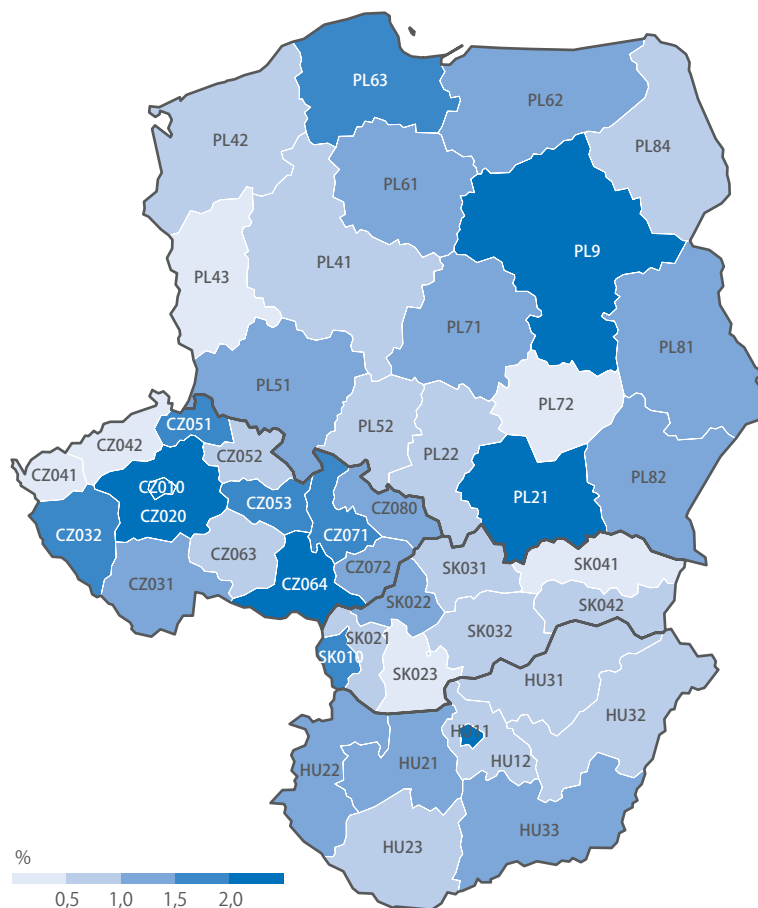
a pouze na Slovensku se tento sektor podílí méně než 60 % (v roce 2021 to bylo 56 %).

VEŘEJNÉ VÝDAJE SE KONCENTRUJÍ DO NEJVĚTŠÍCH MĚST

Společně pro státy V4 je, že výzkum ve veřejném sektoru se provádí především na veřejných vysokých školách a na pracovištích akademií věd. Univerzity zemí V4 však nedosahují v mezinárodních žebříčcích dobrých umístění, a to jak v celkovém posouzení, tak v kritériích týkajících se VaV. Dle Times Higher Education World University Rankings z roku 2023 jen dvě školy z tohoto regionu patří do první pětistovky nejlepších univerzit světa, přičemž nejlépe ohodnocenou českou vysokou školou byla Univerzita Karlova, zařazená na 501. až 600. místo. Na Slovensku se žádná škola nevešla ani do první tisícovky. Nejlépe hodnocenou školou regionu je Semmelweisova univerzita v Budapešti, která poskytuje vzdělání v oboru lékařských věd a ve světovém žebříčku byla zařazena na 201.–250. místo. Podle kritérií stanovených pro výzkum je z vysokých škol zemí V4 nejlépe hodnocena Univerzita Karlova, následovaná Masarykovou univerzitou. Z maximálně možných 100 bodů jich však Univerzita Karlova obdržela jen 31. Pro srovnání, první Oxford dosáhl ve VaV kritériích skóre 99,7.

V Česku se veřejný výzkum velmi silně koncentruje do hlavního města, v němž se v roce 2021 utratilo 52 % výdajů na VaV veřejného sektoru. V Praze se nachází nejvíce vysokých škol a velká většina ústavů Akademie věd ČR. Několik velkých výzkumných center je lokalizováno ve Středočeském kraji těsně za hranicemi Prahy. Na druhém místě stojí Jihomoravský kraj, kde se výzkum provádí především v Brně. Dohromady zaujímají Praha a Jihomoravský kraj přibližně 70% podíl na výdajích na VaV veřejného sektoru u nás. Obdobná situace jako v Česku panuje i v Maďarsku, kde se veřejný výzkum koncentruje do Budapešti s 57% podílem v roce 2021. Výdaje na VaV ve veřejném sektoru v Budapešti byly v roce 2021 srovnatelné s výdaji v Jihomoravském kraji. S velkým odstupem za Budapešti následují regiony Jižní Alföld (hlavní institucí je Univerzita v Szegedu) a Severní Alföld (zastoupeno zvláště univerzitou v Debrecínu). Dohromady se tyto tři regiony na výdajích na VaV veřejného sektoru podílejí z 80 %. V Polsku je veřejný výzkum rovnoměrněji rozprostřen do více regionů. Nejdůležitějším regionem je Mazovské vojvodství, v němž se nachází hlavní město Varšava. Na Mazovské vojvodství v roce 2021 připadalo 27 % výdajů na VaV veřejného sektoru v Polsku. Pro zajímavost: celkové výdaje na VaV ve veřejném sektoru v tomto vojvodství jsou přibližně srovnatelné s Prahou. Zhruba poloviční výdaje veřejného sektoru na VaV oproti Mazovskému vojvodství má Malopolské Vojvodství, v němž najdeme několik velkých krakovských univerzit. S odstupem za Malopolskem následují vojvodství Velkopolské (univerzity v Poznani), Dolnoslezské (univerzity ve Vratislavi), Slezské (univerzity v Katovicích, Hlivicí a Čenstochově)

PODÍL VÝDAJŮ NA VaV NA HDP (2021)

Pozn.: Data o VaV v jednotlivých regionech viz odkaz na konci článku.

Zdroj: Eurostat, statistické úřady Česka, Maďarska, Polska a Slovenska

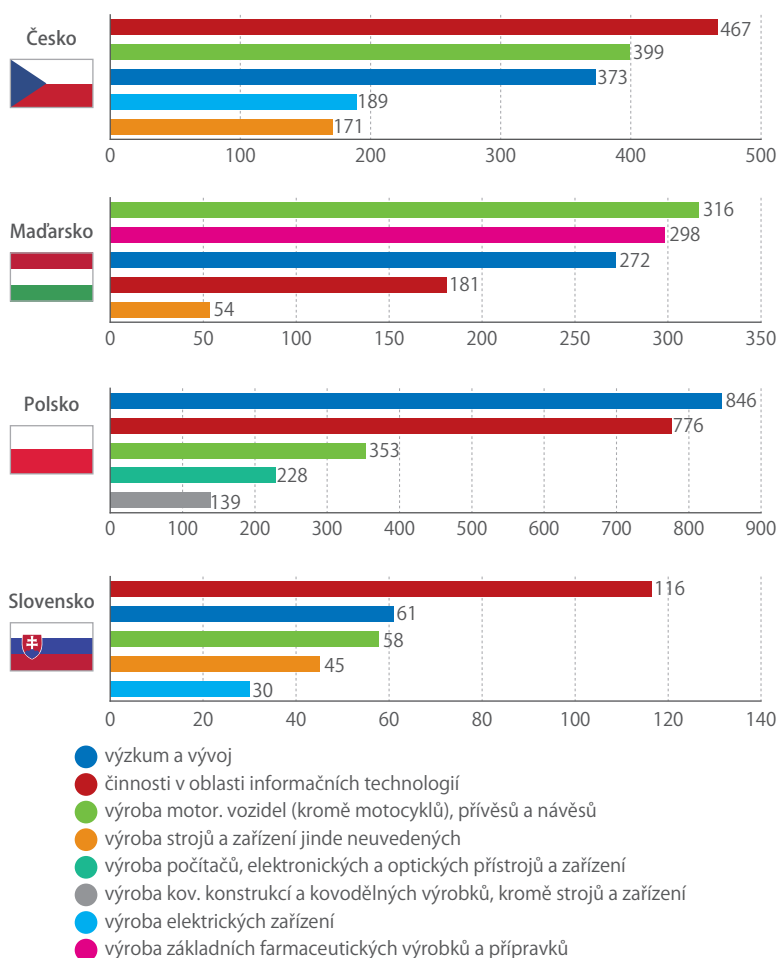
a Lodžské (univerzity v Lodži). Slovensko regionální údaje o VaV za sektory provádění nepublikuje.

V PODNIKATELSKÉM SEKTORU HRAJE PRIM AUTOMOBILOVÝ PRŮMYSL

V případě podnikatelského sektoru je pro všechny státy V4 stěžejní VaV prováděný zahraničními společnostmi. V Polsku provádí VaV přibližně 1 000 zahraničních firem, které se na výdajích na VaV podnikatelského sektoru podílejí z jedné poloviny. V ostatních státech je podíl zahraničních podniků na výdajích na VaV ještě výraznější. V Česku v roce 2021 provádělo VaV přibližně 600 zahraničních podniků, jež se na výdajích na VaV podnikatelského sektoru podílely z 63 %. V Maďarsku mají podniky s převážně zahraničním vlastnictvím podíl na výdajích na VaV podnikatelského sektoru dokonce 70 %.

Ve všech státech V4 hraje významnou úlohu automobilový průmysl. Mnoho světových automobilek má výrobní závody ve státech střední Evropy. Kromě výrobních závodů v tomto regionu nalezneme i nezanedbatelné množství vývojových a technologických center, a to ať již přímo automobilek, či jiných společností, jejichž produkce spočívá ve vývoji a výrobě produktů majících upotřebení v automobilech. Ve všech státech V4 patří výroba motorových vozidel (NACE 29) mezi tři nejdůležitější odvětví z hlediska výše

ODVĚTVÍ PODNIKATELSKÉHO SEKTORU S NEJVYŠŠÍMI VÝDAJI NA VaV (mil. eur, 2020)

Zdroj: Eurostat

výdajů na VaV. I jiná odvětví než NACE 29 v zemích V4 mnohdy produkují výrobky využívané v automobilovém průmyslu. Mnoho těchto firem nalezneme v odvětví NACE 72 (výzkum a vývoj), které náleží mezi tři odvětví s nejvyššími výdaji na VaV ve všech státech V4. V Česku mezi společnostmi v odvětví NACE 72 nalezneme řadu vývojových center zahraničních podniků, která u nás vyvíjejí součástky pro automobilový průmysl. Je pravděpodobné, že obdobná situace panuje i v ostatních státech V4.

Automobilový průmysl v Česku reprezentuje především Škoda v Mladé Boleslavi. Výzkum a vývoj zde ale provádějí také např. Valeo v Praze, Bosch v Českých Budějovicích, Plastic Omnium v Moravskoslezském kraji, Hella v Olomouckém a Moravskoslezském kraji nebo ZF v Plzeňském a Libereckém kraji. Společnost ZF má oddělení vývoje také v Trnavě. Na Slovensku ve vývoji v oblasti automobilového průmyslu působí např. Adient a Yanfeng v Trenčíně, Schaeffler v Kysuckém Novém Městě či společnost Continental, která provádí vývoj jak v Česku, tak i na Slovensku. V Polsku se zabývají VaV např. Aptiv v Krakově (Malopolské vojvodství), ZF ve Vratislavi (Dolnoslezské vojvodství), Eaton ve Tczewi (Pomořské vojvodství), Faurecia v Grójci (Mazovské vojvodství), Tenneco

v Hlivicí (Slezské vojvodství) nebo Valeo, které má v Polsku tři vývojová centra v Malopolsku a Slezsku. Společnost Audi provádí VaV v maďarském Györu (Západní Zadunají), Bosch uskutečňuje VaV v Budapešti a v Miškovci (severní Maďarsko). V Budapešti působí také ThyssenKrupp.

Ve výši podílu automobilového průmyslu na výdajích na VaV v podnikatelském sektoru patří státy V4 mezi evropské lídry. Podíl tohoto odvětví se v zemích V4 dlouhodobě pohybuje mezi 10 až 20 %. Neoddiskutovatelným premiantem v tomto ohledu je však Německo, kde do odvětví NACE 29 směřuje jedna třetina výdajů na VaV v podnicích. V celkových částkách se v Německu vynaloží na VaV v tomto odvětví více než dvacetinásobek toho, co ve státech V4 dohromady. Vyjma automobilového průmyslu stojí za zmínku, že Maďarsko se řadí mezi evropské lídry ve farmaceutickém výzkumu. Mezi farmaceutické společnosti provádějící v Maďarsku VaV patří Teva v Debrecínu (Severní Alföld) nebo maďarské společnosti Gedeon Richter v Budapešti a Goodwill Pharma v Szegedu (Jižní Alföld).

RYCHLÝ ROZVOJ INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ

Vyjma VaV v automobilovém průmyslu jsou pro státy V4 stěžejní oblasti informační technologie, a to především vývoj softwaru. Výzkum v IT zaznamenal v posledním desetiletí velký rozmach celosvětově. Země V4 patří v tomto ohledu k zemím s vůbec nejdynamičtějším nárůstem, od roku 2010 se v nich výdaje na VaV v odvětví NACE 62 (činnosti v oblasti informačních technologií) zvýšily téměř sedminásobně. Výzkum a vývoj v oblasti IT provádějí v zemích V4 především zahraniční společnosti, ale nalezneme zde i několik významných domácích podniků. V Česku má většina softwarových firem své kanceláře především v Praze a v Brně, kde mimo jiné působí firmy Red Hat a Oracle. Domácí podniky reprezentuje Avast v Praze. V Polsku mají svoje vývojová centra někteří světoví giganti, a toto odvětví se v Polsku trvale rychle rozvíjí. Ve Varšavě působí Oracle a Samsung, společnost IBM zaměstnává vývojáře v Krakově, Dell v Lodži a Google ve Varšavě a v Krakově. Významnou polskou společností je Asseco. V Maďarsku jsou softwarové společnosti soustředěny především do Budapešti, kde působí například Nokia, Ericsson a Oracle. Na Slovensku je vývoj softwaru z hlediska výše výdajů vůbec nejdůležitějším odvětvím VaV. Přes výrazný nárůst vynaložených prostředků v tomto odvětví během posledních let ale není jejich celkový objem na Slovensku zdaleka tak vysoký jako v Polsku nebo v Česku. Nejvíce IT firem nalezneme v Bratislavě, kde působí i významné slovenské firmy jako Eset nebo Sygic. Ze zahraničních společností můžeme zmínit například izraelskou firmu Ness, která působí v Košicích a v Bratislavě.

Podrobné údaje o výzkumu a vývoji v jednotlivých regionech zemí V4 najdete na

bit.ly/44pT5EO

Období nízkých úrokových sazeb je pryč

Úrokové sazby vládních dluhopisů s dlouhodobou splatností rostou v celé EU.

KAROLÍNA ZÁBOJNÍKOVÁ
analytička ČSÚ

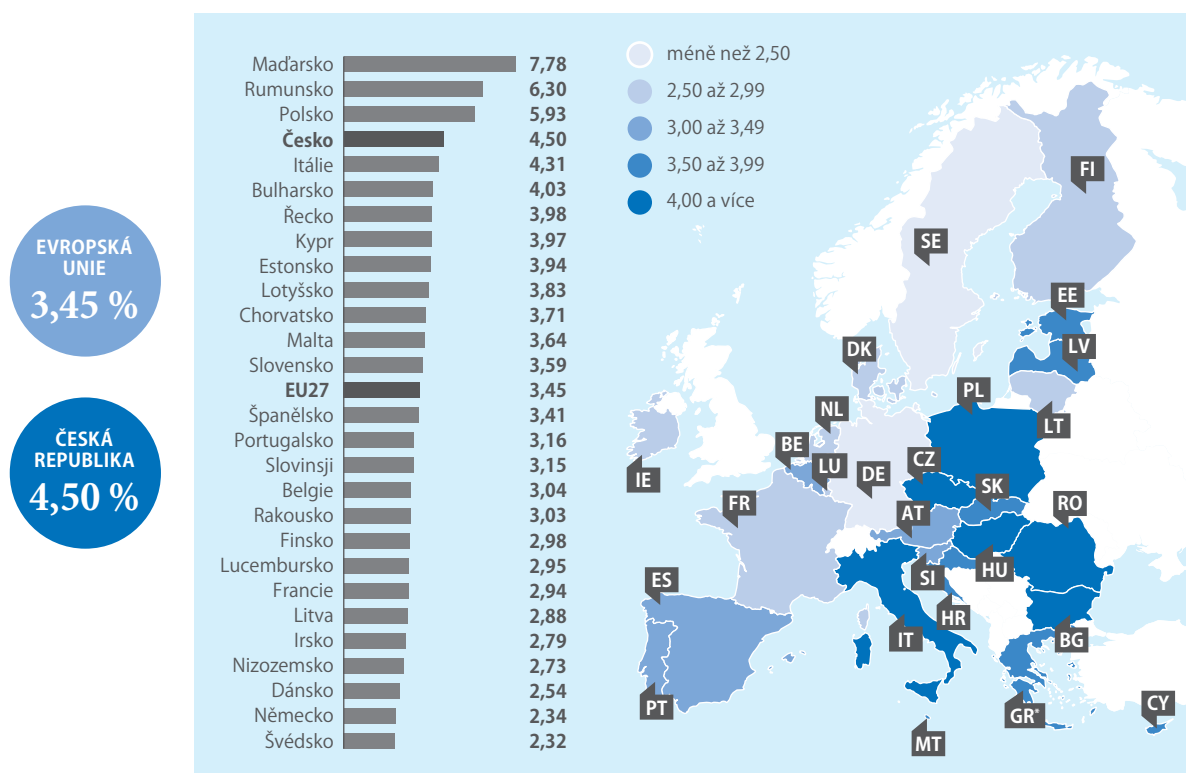
Průměrná úroková sazba dluhopisů s dlouhodobou splatností (podle statistiky pro hodnocení plnění maastrichtských kritérií) v Evropské unii v květnu 2023 dosáhla 3,45%. Sazba od letošního února kolísá okolo hodnoty 3,50% a je na nejvyšší úrovni za celou dekádu. Prudký růst úročení dlouhodobých dluhopisů v EU odstartoval v prvním pololetí roku 2022 a kryl se za začátkem války na Ukrajině. Ještě v prosinci 2021 průměrná sazba v EU činila 0,63%, ale v květnu 2022 už dosahovala 2,36%. Po vrcholu v říjnu 2022 (3,64%) došlo k mírné korekci směrem dolů, ale i tak bylo letos v květnu úročení dlouhodobých dluhopisů meziročně vyšší o 1,1 p. b.

Zvýšená úroveň úrokových sazeb vládních dluhopisů je v souladu se všeobecným zvyšováním úrokových sazeb v globálních ekonomikách. V reakci na silnou inflaci přistoupila ECB i další centrální banky v EU ke zvyšování základních měnově-politických sazeb a to se v bankovním sektoru promítlo do zvýšení sazeb klientských vkladů a také úvěrů. I výnosy dlouhodobých vládních dluhopisů tedy odrážejí všeobecná očekávání déletrvajících vyšších úroků.

V květnu 2023 mělo nejvyšší úrokové sazby dlouhodobých vládních dluhopisů Maďarsko (7,78%), následované Rumunskem (6,3%) a Polskem (5,93%). Hned za nimi se umístilo Česko

s 4,5%. Rumunsko, Polsko a Česko jsou také jediné země EU, kde byly letos v květnu úrokové sazby meziročně nižší. Loni na jaře zde výnosy dluhopisů rostly výrazněji než jinde. Od vrcholu z října 2022 pak v těchto státech úročení vládních dluhopisů klesalo, zatímco ve zbytku Unie, především v západoevropských zemích, je ve stejném období patrná spíše stagnace nebo mírný růst. Nejnižší výnosy na vládních dluhopisech s dlouhodobou splatností mělo v květnu Švédsko (2,32%), Německo (2,34%) a Dánsko (2,54%). Obecně vyšší úroveň výnosů dluhopisů mají novější členské země ze střední a východní Evropy a také ty s vlastní měnou.

PRŮMĚRNÁ ÚROKOVÁ SAZBA VLÁDNÍCH DLUHOPISŮ S DLOUHODOBOU SPLATNOSTÍ V ZEMÍCH EU (% , květen 2023)

Zdroj: Eurostat

INSTAGRAM ŘECKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

Řecko patří u obyvatel Česka mezi oblíbené prázdninové cíle. Každoročně tam míří téměř 400 tisíc českých turistů.

Díky instagramovému profilu řeckého statistického úřadu si můžete vzpomínky na prázdniny a dovolenou oživovat nejen při procházení vlastních fotografií, ale třeba také nad různými infografikami, z nichž se některé věnují právě turistickému ruchu. Které jídlo z řecké kuchyně mají turisté nejraději? Musaku, souvlaki, tzatziki? A dávají přednost vínu, nebo mají raději ouzo? Nenechte se odradit tím, že prakticky celý profil je psaný v řecké abecedě. Vždyť z mnoha dovolených již ababetu jistě umíte.

 bit.ly/3Pd4Xpz

SOUTĚŽ O NELEPŠÍ PLAKÁT KE SVĚTOVÉMU DNI POTRAVIN

FAO láká děti ve věku 5 až 15 let do soutěže o plakát ke Světovému dni potravin.

Co vás napadne, když si zkusíte představit svět, ve kterém má každý přístup k jídlu a vodě?

Ukažte svou kreativitu a navrhnete plakát na akci, jejímž cílem je podpora dostupnosti vody a potravin. Vyfoťte nebo naskenujte svůj plakát a odešlete jej prostřednictvím formuláře na webových stránkách FAO. V prosinci vybere porota v každé kategorii tři vítěze, kteří obdrží certifikát a dárkovou tašku s překvapením.

Na stránkách FAO si můžete stáhnout knihu, určenou široké věkové skupině mladých lidí, kteří se chtějí dozvědět více o významu vody pro naši planetu a inspirovat se různými nápady, jak rozumněji hospodařit s vodními zdroji.

 bit.ly/3JGPxw

MALAJSKÉ STATISTIKY V KAPSE

V mobilní aplikaci z produkce malajsijského statistického úřadu jsou k dispozici hlavní ukazatele týkající se obyvatelstva, nezaměstnanosti, zahraničního obchodu, indexu spotřebitelských cen, indexu průmyslové výroby, zpracovatelského průmyslu a HDP.

Malajsijský statistický úřad poprvé představuje statistiky na úrovni „okresů“. Informace jsou k dispozici prostřednictvím interaktivního systému mobilní aplikace MyLocal Stats a jsou dostupné nejen pro zařízení s operačními systémy Android a iOS, ale i Huawei.

Údaje jsou zveřejňovány v různých frekvencích (např. měsíčně, čtvrtletně nebo ročně). Při každém spuštění aplikace se data v mobilních zařízeních aktualizují, aby odražela nejnovější statistické informace.

bit.ly/3NBpUJq

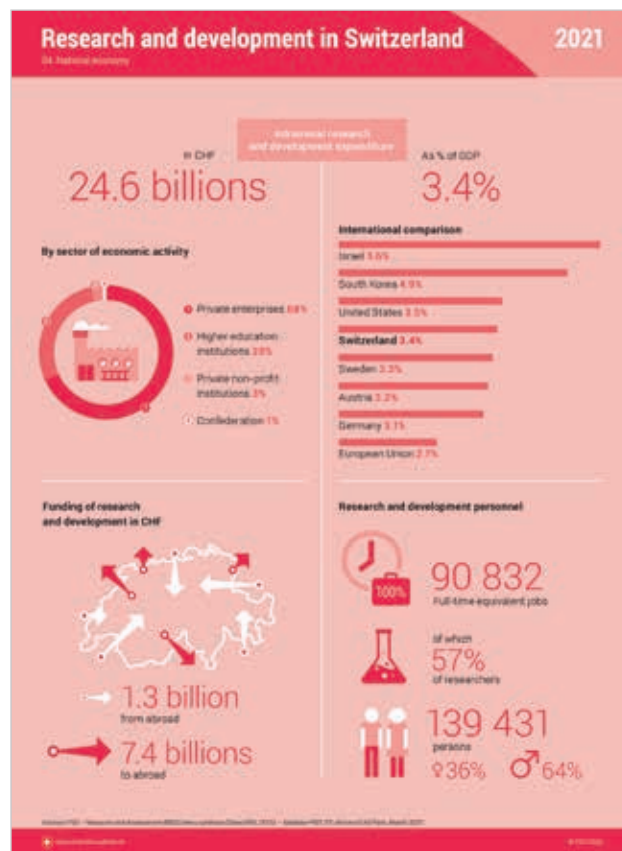

ŠVÝCAŘI INVESTUJÍ DO VÝZKUMU

Švýcarsko v roce 2021 věnovalo na výzkum a vývoj 24,6 mld. švýcarských franků.

Uvedené číslo představuje průměrný roční nárůst o 4 % ve srovnání s rokem 2019, kdy byl proveden poslední průzkum. Výzkumné činnosti byly prováděny především v rámci soukromých podniků (68 %) a vysokoškolských institucí (28 %). Podílelo se na nich téměř 140 tisíc osob, z nichž bylo 36 % žen. V mezinárodním srovnání zůstává Švýcarsko jednou z ekonomik s nejvyšší intenzitou výzkumu, když v roce 2021 do výzkumu a vývoje investovalo 3,4 % HDP. Pro srovnání uvedme, že EU do tohoto odvětví investovala 2,1 % unijního HDP a Izrael 5,6 % HDP.

bit.ly/3X9D6ly

PŘEHLED O EVROPSKÉ PODNIKOVÉ EKONOMICE

Věděli jste, že ceny průmyslových výrobců vzrostly v roce 2022 oproti předchozímu roku o 27%? A že telekomunikační, počítačové a informační služby představovaly v roce 2021 téměř pětinu celkového vývozu služeb z EU do všech zemí světa?

Tyto informace a mnoho dalšího najdete v publikaci Klíčová čísla o evropském podnikání, resp. v její aktualizované verzi pro rok 2023, která prostřednictvím vizualizací a stručných vysvětlivek poskytuje zasvěcený přehled

o podnikové ekonomice v Evropě.

Další kapitoly publikace se zaměřují na jednotlivé části podnikatelské ekonomiky (průmysl, stavebnictví, obchod

a ostatní nefinanční služby). Závěrečná kapitola je věnována zkoumání odvětví cestovního ruchu.

bit.ly/3XcLkQn

Domácí poptávka stále brzdí

Česká ekonomika v první čtvrtině roku stagnovala. Mezičtvrtletní pokles z druhé poloviny loňského roku se zastavil, ale ekonomika balancuje na hraně.

KAROLÍNA ZÁBAJKOVÁ
analytička ČSÚ

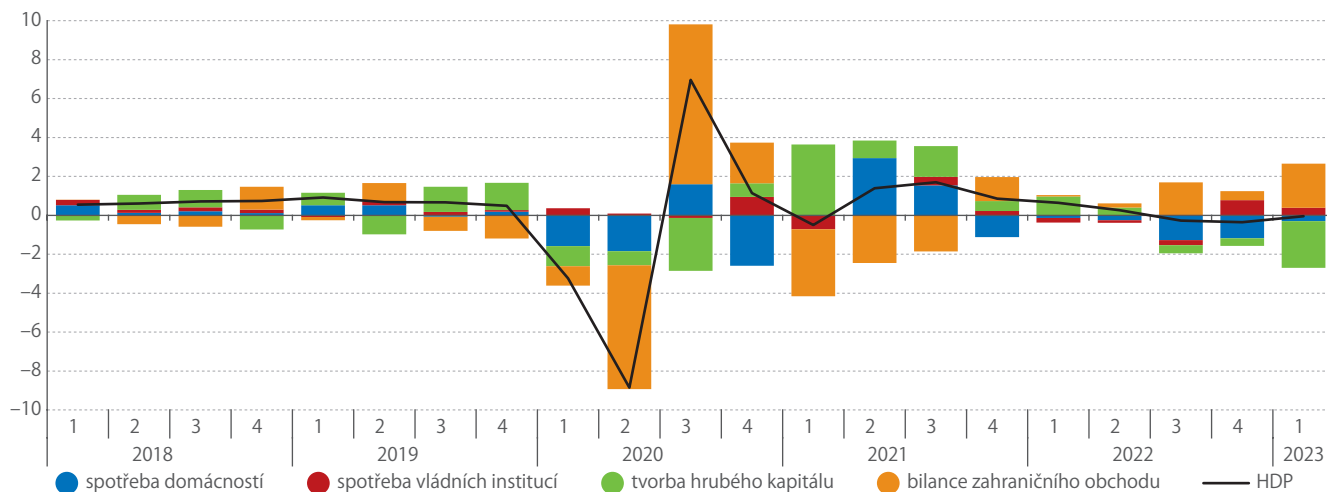
JIŘÍ KAMENICKÝ
analytik ČSÚ

Na českou ekonomiku v prvním čtvrtletí působila kombinace protichůdných faktorů. Na jedné straně dál oslabovala domácí poptávka. Pod vlivem prudkého cenového růstu, který podráždí reálnou kupní sílu, stále klesá spotřeba domácností. Reálně se snižovaly také kapitálové výdaje. Kromě oslabení investiční poptávky je to rovněž projevem rozpouštění zásob naakumulovaných v loňském roce. Zároveň ale na HDP pozitivně působila zahraniční poptávka. Zlepšovala se totiž situace u hlavních průmyslových exportérů, jako jsou výroba motorových vozidel, elektrotechnika nebo strojírenství.

Klesající domácí poptávka postupně brzdila meziroční i mezičtvrtletní růst české ekonomiky už během roku 2022. Ve druhém pololetí se ke spotřebě přidal také útlum kapitálových výdajů, což způsobilo dva mezičtvrtletní poklesy HDP. Na tuto situaci navázala česká ekonomika v prvním čtvrtletí 2023 mezičtvrtletní stagnací HDP. Meziročně HDP zaostával o 0,5 % a jednalo se o první meziroční pokles od prvního kvartálu 2021. V mnoha oblastech byl meziroční vývoj ovlivňován srovnávací základnou, takže lepší obrázek o skutečném vývoji české ekonomiky podává srovnání s předchozím čtvrtletím.

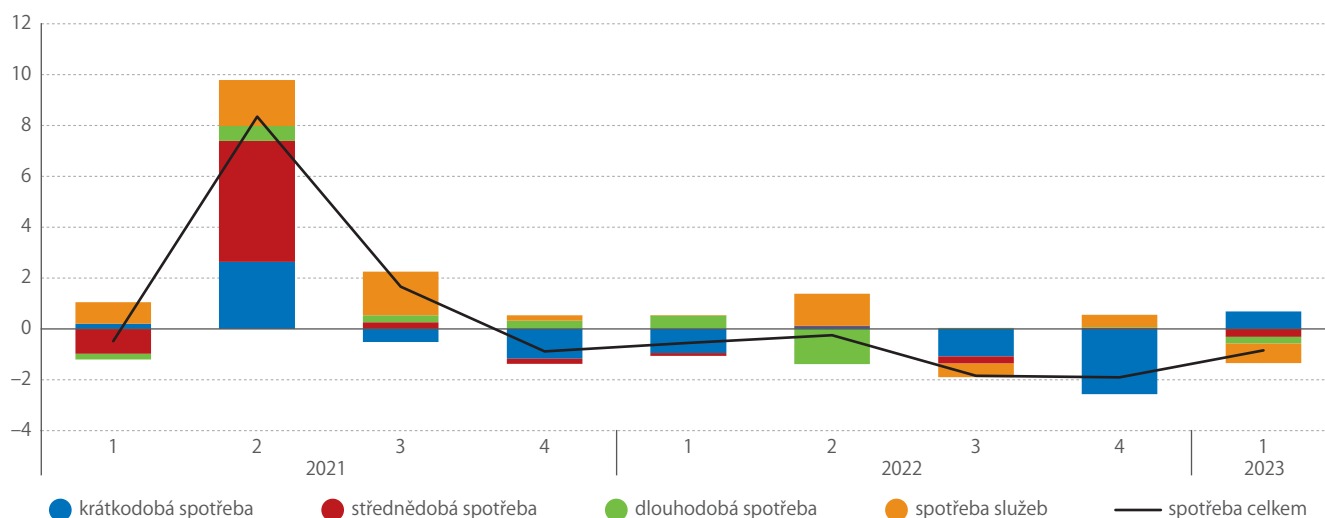
PŘÍSPĚVKY VÝDAJOVÝCH SLOŽEK K MEZIČTVRTLETNÍ REÁLNÉ ZMĚNĚ HDP* (příspěvky v p. b., HDP v %)

Zdroj: ČSÚ

* po vyloučení dovozů pro konečné užití

SPOTŘEBA DOMÁCNOSTÍ A PŘÍSPĚVKY K MEZIČTVRTLETNÍ REÁLNE ZMĚNĚ (domácí pojetí, spotřeba v %, příspěvky v p. b.)

Zdroj: ČSÚ

DOMÁCNOSTI POD VLIVEM ROSTOUCÍCH CEN

Na domácnosti silně dopadal prudký růst cenové hladiny a propad reálných výdělků. Mezičtvrtletně klesá spotřeba už od čtvrtého čtvrtletí 2021. Tak dlouhá série poklesů je velmi neobvyklá, takovou dobu netrval útlum domácí poptávky ani v průběhu předchozích recesí. V prvním čtvrtletí 2023 spotřeba domácností klesla o 1,8 % mezičtvrtletně a o 5,9 % meziročně.

Reálný pokles spotřeby se časově kryje s poklesem reálných mezd. Pokles kupní síly je ale nerovnoměrný v závislosti na skladbě nákupů jednotlivých domácností. Loni i v letošním prvním kvartálu přispívaly k růstu cen nejvíce ceny potravin, bydlení a energií, takže propad reálných příjmů silněji zatěžoval chudší domácnosti, pro které tyto základní položky představují větší podíl na výdajích.

Údaje o spotřebitelských cenách z dubna i května ale ukazují, že potenciál dalšího meziročního růstu cen se vyčerpává. Meziroční přírůstek oslabil v dubnu na 12,7 % a v květnu na 11,1 %. Skutečný vývoj cen tak potvrzuje i výhledy prezentované v konjunkturálních průzkumech. Podle nich klesá počet respondentů, kteří se domnívají, že současné ceny budou v příštích měsících dále růst. Jistý cenový optimismus spotřebitelů sdíleli i obchodníci. Znatelně klesal podíl obchodníků očekávajících růst cen vlastní produkce v nejbližších třech měsících.

Na mezičtvrtletní pokles spotřeby domácností nejvíce působily výdaje na služby. Výrazně totiž oslabil jejich meziroční růst. Loňský růst spotřeby služeb byl podpořen oživením cestovního ruchu a vliv měly i uspořené finanční rezervy z doby pandemických omezení, kterými disponovaly domácnosti s vyššími příjmy. Zejména zahraniční cestovní ruch letos působil pozitivně, domácí poptávka ale oslabuje.

Dál trval netypický meziroční pokles spotřeby netrvanlivého zboží. Nepomohlo ani mezičtvrtletní oživení. Krátkodobá spotřeba, která představuje největší

položku spotřeby domácností, zahrnuje potraviny, nápoje, tabák, farmaceutické výrobky, pohonné hmoty, kosmetiku apod. Obvykle jde o jeden z nejstabilnějších segmentů spotřeby, protože z velké části obsahuje nezbytné položky. V posledním roce se ale právě zde nejrychleji zvyšovaly ceny.

Spotřeba trvanlivého zboží (střednědobé i dlouhodobé spotřeby) v prvním čtvrtletí 2023 mezičtvrtletně klesla. Přetrvával i meziroční pokles, který byl hlubší v případě dlouhodobé spotřeby (motorová vozidla, nábytek, ledničky, pračky, hudební vybavení, počítačové vybavení či šperky). U střednědobé spotřeby (oblečení, obuv, potřeby v domácnosti, vybavení pro sport a knihy) byl meziroční pokles mírnější a do jisté míry se tento vývoj u popsaného zboží otiskl i do oživení maloobchodních tržeb v souvisejících oblastech.

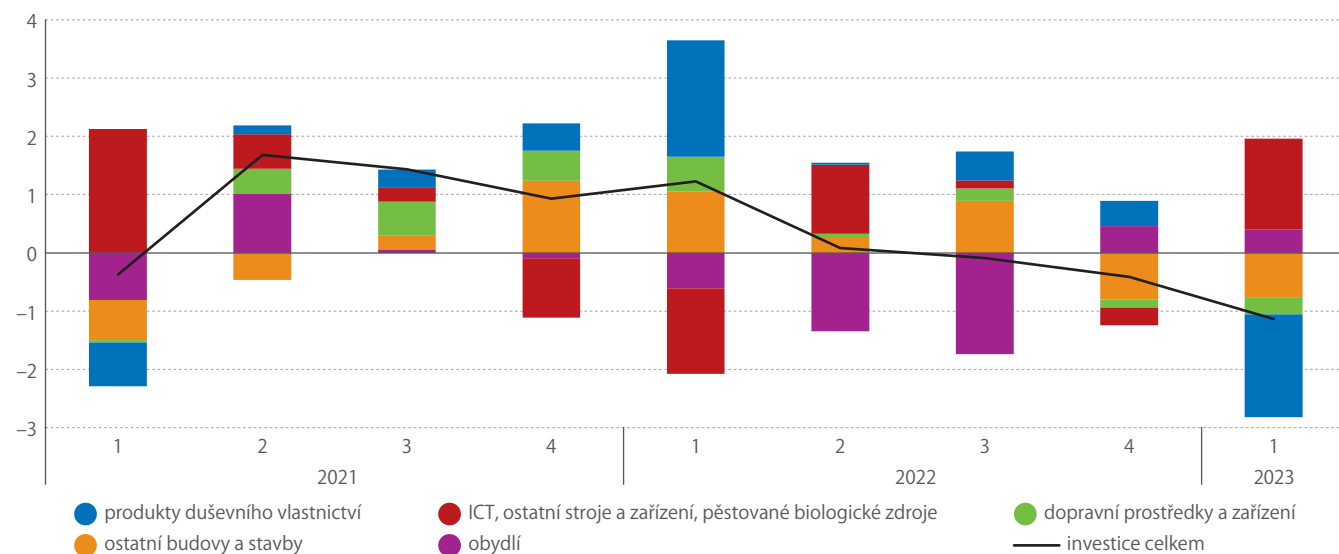
0 5,9%
klesla meziročně
spotřeba domácností v 1. čtvrtletí.

PODNIKY CHTĚJÍ INVESTOVAT

Výdaje na tvorbu hrubého kapitálu v prvním čtvrtletí klesly mezičtvrtletně o 1,2 %. Propad navázal na dvě předchozí snížení a dál se výrazně prohloubil. Nižší byla tvorba zásob i výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu (investice). Ty klesly mezičtvrtletně o 1,1 %. Meziročně tvorba hrubého kapitálu klesla o 3,6 %, a to poprvé od konce roku 2020. Investice rovněž klesly (-1,6 %).

V posledních dvou letech měla velkou roli v kapitálových výdajích a také významný pozitivní vliv na výsledný růst HDP tvorba zásob. Ta se výrazně zvyšovala v roce 2021 kvůli nedokončené produkci – stáli za tím zejména výrobci motorových vozidel čekající na chybějící součástky. Tento faktor citelně působil také loni, ale přidaly se další okolnosti. Průmysl se vzhledem k předchozím zkušenostem i geopolitické situaci více zásobil součástkami a narůstaly rovněž zásoby zboží v maloobchodu. Ke skokovému navýšení zásob v loňském druhém a třetím čtvrtletí významně přispělo i doplnění zásobníků zemního plynu. Ke konci roku ovšem začal proces plošného

INVESTICE A PŘÍSPĚVKY K MEZIČTVRTLETNÍ REÁLNÉ ZMĚNĚ PODLE VĚCNÉ STRUKTURY (investice v %, příspěvky v p. b.)

Zdroj: ČSÚ

rozpuštění zásob. Ten pokračuje i letos, z čehož plyne aktuální negativní působení na celkový růst HDP.

Na mezičtvrtletní pokles investiční aktivity měly v prvním kvartálu největší vliv investice do produktů duševního vlastnictví. Ty zahrnují zejména výdaje na licence, know-how, patenty a další investiční statky nehmotného charakteru. Mezičtvrtletně se snížily asi o desetinu. Meziročně i mezičtvrtletně klesaly také investice do staveb. Investice do obydlí sice mezičtvrtletně rostly o 2,6%, přetrvával ale hluboký meziroční propad (-14,3%). Jako jednu z hlavních příčin lze označit aktuální úrokové prostředí. V loňském druhém kvartále, kdy se sazby prudce navýšily, klesly investice do obydlí mezičtvrtletně o desetinu. Nižší byly ale také investice do ostatních budov a staveb, kam spadají vládní investice do infrastruktury i podnikové

investice do výrobních objektů apod. Ochlazení investiční aktivity v oblasti staveb se promítá rovněž do vývoje ve stavebnictví, zejména formou zhoršených podnikatelských očekávání.

Mezičtvrtletně klesly také výdaje na dopravní prostředky a zařízení, na druhé straně ale došlo k výraznému oživení u ICT a ostatních strojů a zařízení. Meziročně byly investice v této oblasti o desetinu vyšší. Ve druhé polovině loňského roku byla dynamika investic do dopravních prostředků a zařízení i ICT a ostatních strojů a zařízení utlumená a mírný pokles míry investic naznačoval opatrnost podniků. Z výsledků konjunkturálních průzkumů ale vyplývá ochota podniků alespoň nominálně investiční výdaje zvyšovat, a oproti loňskému podzimu letos na jaře investiční očekávání narůstala.

NEMŮŽETE VĚDĚT VŠECHNO

To, co nevíte,
najdete ve
**Statistické
ročenke ČR**

Podrobná data
z mnoha
oblastí **života**

Objednávejte

Statistická ročenka
České republiky
na stránkách
czso.cz/ročenka_CR

K dispozici v Ústřední
statistické knihovně ČSÚ
Na padesátém 81
100 82 Praha 10

Vysokoškoláků přibývá

Za posledních 20 let se v Česku velmi výrazně změnil demografický profil studentů na vysokých školách.

MARTIN MANA
ředitel odboru
statistik rozvoje
společnosti

VENDULA KAŠPAROVÁ
oddělení statistiky
vzdělávání,
zdravotnictví,
kultury a sociálního
zabezpečení

Počet obyvatel Česka ve věku odpovídajícím obvyklému stáří studentů vysokých škol v posledních desetiletích (s výjimkou roku 2022) trvale ubývá. Počet vysokoškolských studentů u nás přesto z dlouhodobého pohledu roste. Mezi lety 2001 a 2010 se téměř zdvojnásobil z 203 tisíc na 396 tisíc, pak do roku 2019 sice poklesl, ale následně začal zase stoupat. Loni studovalo na vysokých školách v Česku téměř 305 tisíc studentů, což je o polovinu více než v roce 2001. Velikost věkové skupiny 20 až 29 let se přitom za stejné období zmenšila z 1 696 978 osob na 1 075 343, tedy o 37%. V tuzemské populaci tak roste zastoupení osob s ukončeným vysokoškolským vzděláním.

Zatímco v roce 2001 z populace ve věku 25 až 54 let mělo vysokoškolské vzdělání jen 12% osob, v případě žen dokonce jen desetina, o deset let později to bylo 20% a v roce 2022 už 30% osob a v případě žen třetina.

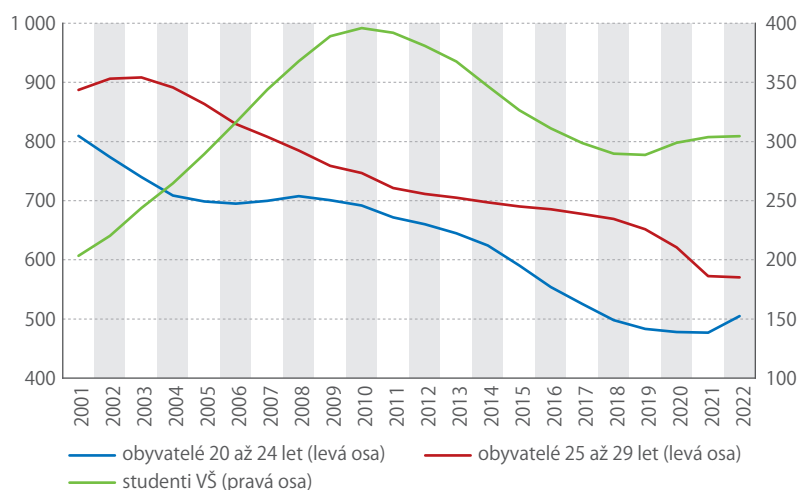
STUDUJE VÍCE ŽEN A CIZINCŮ

Spolu se stoupajícím zájmem Čechů o vzdělání působí na růst počtu vysokoškolských studentů také poptávka ze zahraničí. Množství studentů cizí státní příslušnosti na vysokých školách v České republice se v celém sledovaném období postupně zvyšovalo z 8,8 tisíce v roce 2001 na 54,8 tisíce loni. Tento nárůst byl dokonce rychlejší než v případě domácích studentů, takže podíl cizinců na českých vysokých školách se zvýšil ze 4,3% v roce 2001 na 18% v roce 2022. Nejčetnější skupinou cizinců jsou dlouhodobě Slováci, kteří v roce 2022 tvořili 38,2% ze všech cizinců. S odstupem pak následovali studenti z Ruské federace (14%), Ukrajiny (11,4%) a Kazachstánu (5,0%). Mezi roky 2021 a 2022 poměrně výrazně narostl počet studentů z Ukrajiny. V absolutním vyjádření se zvýšil o 1 847 studentů, tedy o 42,2%.

Mezi studenty cizí státní příslušnosti bylo 10,3% doktorandů, což je o poznání vyšší podíl než mezi českými studenty (6,0%). Část cizinců však odchází do České republiky studovat až po dosažení bakalářského či magisterského stupně vzdělání v jiné zemi.

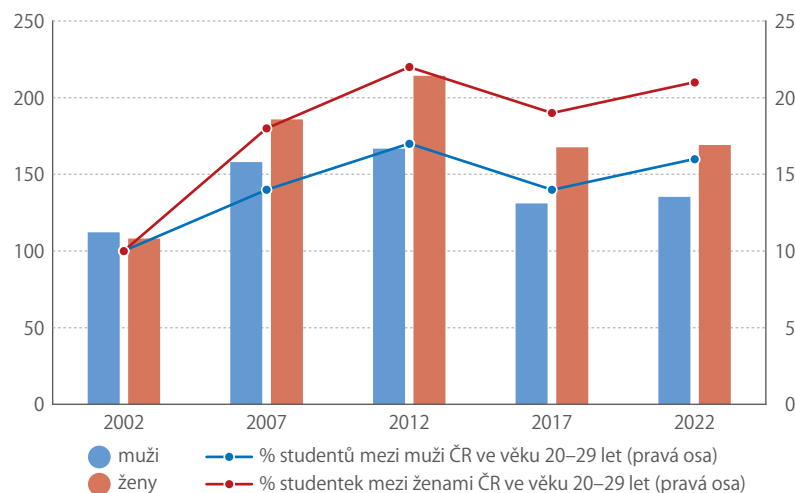
Zajímavým fenoménem je rovněž zvyšování podílu žen mezi studujícími vysokých škol. V roce 2001 na vysokých školách v Česku ještě muži mírně převažovali, bylo jich zde 51,7%. O tři roky později se podíl mužů a žen vyrovnal, a pak už ženy začaly převažovat.

VÝVOJ POČTU OBYVATEL A STUDENTŮ VŠ V ČESKU (tis. osob)

Zdroj: ČSÚ

STUDENTI VŠ V ČESKU PODLE POHLAVÍ (tis. osob, %)

Zdroj: ČSÚ

V letech 2012 a 2013 dosáhl podíl žen zatím nejvyšší hodnoty 56,2% a od té doby se udržuje stále nad 55,5%. Muži si svou většinu udržují v doktorandském stupni studia, kde jich v roce 2022 bylo 55,2%.

ZÁJEM O TECHNICKÉ OBORY OPADÁ

Nejoblíbenější skupinou studijních oborů je dlouhodobě obchod, administrativa a právo, kterým se v roce 2022 věnovalo 20,3% vysokoškolských studentů. Na začátku milénia sice žebříček vedly technické obory s podílem 25,3%, ale už v roce 2006 je z prvního místa odsunul obchod, administrativa a právo, a v roce následujícím se propadly až na třetí příčku za humanitní a společenské vědy. Pozice technických oborů však oslabovala i nadále: v roce 2022 zaujímaly s podílem 12,1% pátou pozici za vzděláváním a výchovou (12,3%) a zdravotní a sociální péčí (13,2%).

Technické obory jsou také jediné, v nichž je současný počet studentů nižší než v roce 2001. Ve všech ostatních oborech absolutní počet studentů alespoň mírně narostl. Nejvýraznější nárůst můžeme sledovat v oborech zdravotní a sociální péče, jimiž na začátku milénia procházelo 17 730 studentů a v roce 2022 už 40 253. Došlo tedy k navýšení o 127%. V absolutních číslech značně přibýlo i studentů humanitních a společenských věd (+22 318) a oborů v oblasti obchodu, administrativy a práva (+22 047). Vzhledem k velkému počtu studentů těchto oborů se však v relativním vyjádření jedná o nárůst „pouze“ o 57%, resp. 62%.

Zahraniční studenti stejně jako Češi u nás studují nejčastěji obory z oblasti obchod, administrativa a právo (21,5%). Druhé místo v oblíbenosti u cizích studentů zaujímají zdravotní a sociální obory (16,7%) a třetí příčka patří informačním a komunikačním technologiím (13,9%). Nejmenší zájem projevují studenti ze zahraničí o oblast vzdělávání a výchova, na kterou se zaměřuje jenom 1,7% z nich. Mezi domácími studenty se naproti tomu jedná o jednu z preferovaných oblastí, již si v loňském roce zvolilo 14,7% českých studujících.

ŽENSKÉ A MUŽSKÉ OBORY

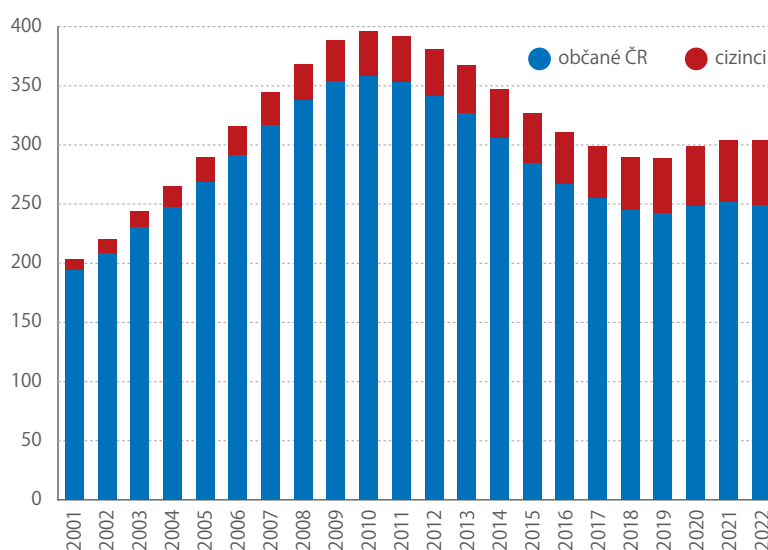
Obory ze skupiny obchod, administrativa a právo vykazují vyrovnané podíly i v zastoupení studujících mužů a žen. Loni je navštěvovalo 20,3% studentů mužů a 20,2% studentek žen. Zatímco však druhou a třetí příčku u žen obsadily obory zdravotnické (17,5% studentek) a vzdělávací (17,1%), mezi muži to byly skupiny oborů technika, výroba a stavebnictví (19,6%) a informační a komunikační technologie (14,3%). Oproti situaci před pěti lety se o 51,2% zvýšil počet mužů v oborech zaměřených na vzdělávání a výchovu, o 29,4% v přírodovědných oborech, o 14,7% v oborech z oblasti informačních a komunikačních technologií a o 13,7% v oborech zdravotnických. Naproti tomu nejvýraznější propadl zaznamenala oblast techniky, výroby a stavebnictví, ve které se stavy mužů snížily o 18,1%. O 7,2% ubylo také studentů ve společenskovedních oborech.

Ke zvýšení počtu žen v posledních pěti letech došlo především v oborech z oblasti informačních a komunikačních technologií (o 32,6%), dále v přírodovědných oborech (19,1%), v oborech zaměřených na vzdělávání a výchovu (14,6%) a v oborech zdravotnických (13,3%). Shodně s muži došlo i u žen k největšímu propadu počtu studentek v oblasti techniky, výroby a stavebnictví (o 33,1%) a dále ve společenskovedních oborech (o 12,3%).

Nejvyšší podíl žen (77,1%) byl zaznamenán ve skupině oborů vzdělávání a výchova, nejvyšší podíl mužů (82,2%) ve skupině oborů informačních a komunikačních technologií. Tato skupina zároveň vykazovala nejvyšší podíl cizinců (32,4%).

Nejvyšší zastoupení studentů prezenčního studia měla skupina oborů přírodní vědy, matematika a statistika (91,8%), která zároveň zaznamenala nejvyšší podíl doktorandů (pětinu). Na druhé straně nejvyšší podíl studentů distančního či kombinovaného studia byl ve skupině oborů služby (38,6%) a vzdělávání a výchova (32,8%), které patřily mezi tři skupiny

STUDENTI VŠ V ČESKU PODLE OBČANSTVÍ (tis. osob)

Zdroj: ČSÚ

oborů s nejmenším podílem doktorandů. Doktorandi zde tvořili 2,4%, resp. 1,8% všech studentů.

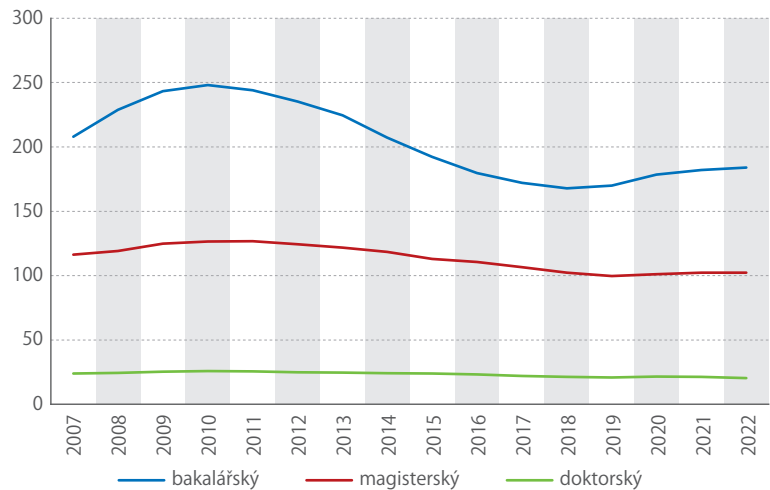
UBYLO DOKTORANDŮ, PŘIBYLO BAKALÁŘŮ

V posledních pěti letech se postupně snižoval podíl studentů ve věku 25 a více let z 34,4% na 30,4% a podíl studentů v jiném než denním studiu z 24,6% na 19,8%. Zároveň klesl podíl doktorandů mezi studenty ze 7,4% na 6,7%. Podíl studentů bakalářských oborů se naproti tomu zvýšil o 57,6% na 60,4%. Změny v čase jsou však v těchto ukazatelích ovlivněné demografickým vývojem a politickými opatřeními, resp. změnami v požadavcích na vzdělání určitých profesí a s tím spojenou potřebou pracovníků doplnit si ve stanoveném termínu kvalifikaci.

Více informací o studentech a absolventech vysokých škol v České republice najdete na:

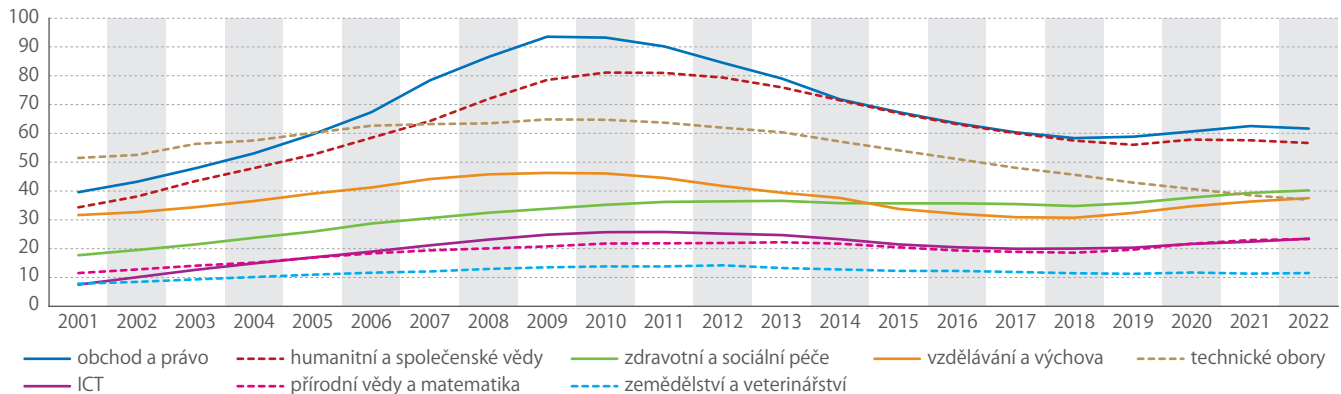
bit.ly/469Xn4Q

POČET STUDENTŮ VŠ V ČESKU PODLE STUDIJNÍHO PROGRAMU (tis. osob)

Zdroj: ČSÚ

STUDENTI VŠ V ČESKU PODLE VYBRANÝCH SKUPIN OBORŮ VZDĚLÁVÁNÍ (tis. osob)

Zdroj: ČSÚ

**STATISTIKA
VĚDA
JE...**

Vydáváme mezinárodní
odborný recenzovaný
časopis **STATISTIKA**

Vychází 4x ročně anglicky
tištěný i online

Objednávejte

STATISTIKA:
Statistics and Economy
Journal
na stránkách
czso.cz/statistika_journal

Čísla z první ruky – Praha 2022

Vydavatel: Krajská správa ČSÚ v hl. m. Praze

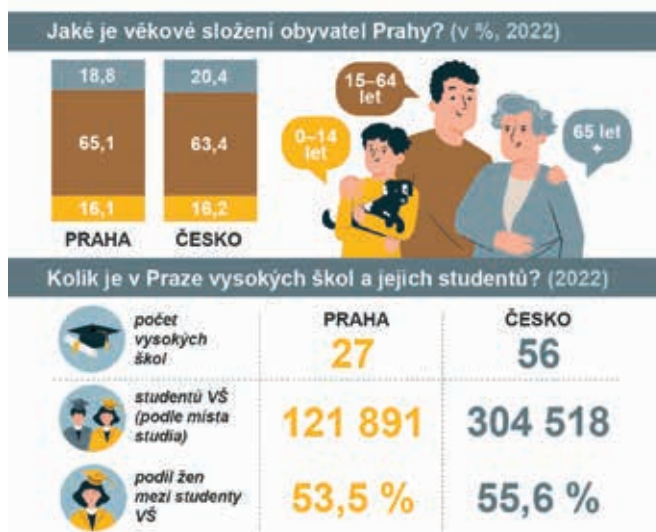
I letos jsme vydali zajímavou brožuru s daty a grafy o Praze. Kromě již tradičních údajů o obyvatelstvu, mzdách, nezaměstnanosti, cestovním ruchu, vědě a výzkumu či bytové výstavbě obsahuje navíc informace ze Sčítání lidu, domů a bytů 2021. Mezi cenná data, která toto celoplošné zjišťování poskytuje, patří i podrobné údaje o obvykle bydlícím obyvatelstvu, o hospodařících domácnostech, vlastnické struktuře bytů nebo o dojíždění do zaměstnání a do škol. Největším přínosem sčítání je však to, že data je možné sledovat i za malé územní jednotky, například městské části Prahy nebo katastrální území. Při zachování principu ochrany osobních údajů je lze poskytnout i za nižší územní celky.

TÉMĚŘ POLOVINA PRAŽÁKŮ SE NARODILA JINDE

Z brožury se můžeme dozvědět, že v Praze bydlí 658 tisíc domácností. Nejvíce z nich je jednočlenných (308,3 tis., 47%). Téměř 40% (260,3 tis.) pak tvoří tzv. úplné rodiny, což jsou osoby žijící v páru buď s dětmi, nebo bez dětí. Manželských párů je 178,8 tisíce a párů, které nejsou sezdány, ale tvoří spolu rodinu (faktická manželství), je zhruba dvakrát méně (78,9 tis.).

Ze 733,8 tisíce zaměstnaných osob bydlících v Praze jich nejvíce pracuje na jiném místě v Praze (447,3 tis.) a na adrese svého (obvyklého) pobytu (141,9 tis.). Zhruba 82,2 tisíce osob má zaměstnání, ve kterém se místo pracoviště neustále mění, a pouze 45,1 tisíce zaměstnaných pracuje v jiných krajích než v Praze.

Ze sčítání je možné zjistit informace o dlouhodobé migraci na území. Tímto směrem mířily otázky na místo bydliště v době narození. Z celkového počtu osob, které v Praze obvykle bydlí, se jich v Praze narodilo 53,7%. Rodiště v zahraničí uvedlo 15,6% osob. Krátkodobou migraci na území pak částečně postihla otázka na bydliště jeden rok před sčítáním. V tu dobu bydlelo v Praze 95% současných obyvatel hlavního města, další 2% v jiném kraji a 1% v zahraničí.

HOSTÉ ZŮSTÁVAJÍ V PRŮMĚRU NA 2,2 NOCI

Zajímavá jsou i data o cestovním ruchu. Hromadná ubytovací zařízení cestovního ruchu v Praze loni navštívilo 5,9 milionu návštěvníků, z nichž většina byla ze zahraničí (75%). Cizinci nejčastěji navštívili Prahu v červenci a srpnu, hosté z Česka pak v červnu a říjnu. Mezi hosty hromadných ubytovacích zařízení převládali návštěvníci z Německa, Slovenska, USA či Polska. Jeden host v Praze průměrně strávil 2,2 noci.

Brožura je svou formou určena široké veřejnosti a lze ji nalézt na webových stránkách ČSÚ. V brzké době bude k dispozici také v tištěné podobě v Ústřední statistické knihovně a v oddělení pragensií v Městské knihovně v Praze nebo u spolupracujících zahraničních institucí.

bit.ly/44RU1SG

STATISTICKÁ ROČENKA 2022

Vydavatel: OSN

Komplexní kompilace mezinárodně dostupných statistik o sociálních a ekonomických podmínkách a aktivitách na světové, regionální a národní úrovni v loňském roce.

bit.ly/3NOBZuQ

OECD EKONOMICKÝ VÝHLED 2023

Vydavatel: OECD

Hodnocení ekonomické situace na globální úrovni, i v členských a partnerských zemích OECD. Součástí je i kapitola o stavu prosazování rovnosti žen a mužů.

bit.ly/3JtRyFV

DÁVAT SMYSL STATISTICKÝM STUDIÍM

Vydavatel: American Statistical Association

Praktické příklady a doporučení, jak navrhnout a analyzovat statistické studie. Kniha je určena studentům se základními znalostmi z analýzy dat a statistické pravděpodobnosti.

bit.ly/44ewmvi

PUBLIKACE ČSÚ

tištěná online

Vývoj ekonomiky České republiky

(1. Q 2023)

Data o výkonnosti základních odvětví, HDP, výdajích, důchodech, vnějších ekonomických vztazích, cenách, trhu práce, peněžní zásobě, úrocích a státním rozpočtu za uplynulé období.

Stav a pohyb obyvatelstva v ČR

(1. Q 2023)

Předběžné údaje o počtu obyvatel a přirozeném a migračním pohybu obyvatel od počátku roku zpracované v úrovních státu, regionů soudržnosti, krajů, okresů a ORP.

Indexy spotřebitelských cen (životních nákladů)

(5/2023)

Měsíční informace o vývoji indexů spotřebitelských cen podle klasifikace konečné spotřeby COICOP za domácnosti celkem, domácnosti důchodců a domácnosti žijící v hl. m. Praze.

Spotřeba vybraných ropných produktů a zemní plyn

(3/2023)

Vybrané údaje z bilance ropy a ropných produktů a bilance zemního plynu na trhu v České republice podle mezinárodní metodiky IEA. Data jsou prezentována v časové řadě tří let.

Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy

(1. Q 2023)

Údaje o evidenčním počtu zaměstnanců, mzdových prostředcích a průměrných mzdách v národním hospodářství v členění podle odvětví, území, sektorů a velikosti podniku.

www.czso.cz | objednavky@czso.cz

KALENDÁŘ: Rychlé informace

ZÁŘÍ 2023

PO	ÚT	ST	ČT	PÁ	SO	NE
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

4 PO

Průměrné mzdy
(2. Q 2023)

7 ČT

Maloobchod
(7/2023)

18 PO

Indexy cen výrobců
(8/2023)

6 ST

Zahraniční obchod
se zbožím
(7/2023)

Průmysl
(7/2023)

Stavebnictví
(7/2023)

11 PO

Pohyb obyvatelstva
(1. POL. 2023)
Indexy cen vývozu
a dovozu zboží
(7/2023)

Indexy
spotřebitelských cen
– inflace
(8/2023)

25 PO

Konjunkturální
průzkumy
(9/2023)

29 PÁ

Čtvrtletní sektorové
úcty
(2. Q 2023)

Škůdci v českých lesích

Motýlí housenky poškodily před 100 lety přes půl milionu hektarů lesních ploch.

PAVEL HORTIG
oddělení
marketingu a PR

Naše lesy jsou ohrožovány hmyzími škůdci po staletí, přičemž v současnosti představuje největší nebezpečí lýkožrout smrkový. Po konci 1. světové války museli lesní správci na území Čech, Moravy a Slezska bojovat s jiným přemnoženým hmyzem, a sice s housenkami bekyně mnišky. Vrchol tehdejší mniškové kalamity spadl do roku 1922, poté došlo k rychlému poklesu jejího výskytu. Zasažené území lesů tvořilo zhruba 5,7 tisíce čtverečních kilometrů, tedy téměř dvojnásobek rozlohy současného Karlovarského kraje.

Bekyně mniška je druh nočního motýla z čeledi bekyňovitých. Jedná se o škůdce, jehož housenky mohou při přemnožení způsobit naprostou likvidaci (holožír) veškerého listí nebo jehlic stromů.

ROZSÁHLÉ STATISTICKÉ ŠETŘENÍ ŠKOD

Údaje o škodách způsobených bekyní v letech 1919 až 1925 přinesla podrobná studie předního českého demografa a statistika Jana Auerhana ze Státního úřadu statistického (SÚS), zveřejněná v roce 1926 v Československém statistickém věstníku. Sběr dat probíhal prostřednictvím statistického šetření, na jehož organizaci vedle SÚS spolupracovaly Státní lesnický výzkumný ústav a Ministerstvo zemědělství. SÚS rozeslal v roce 1923 dotazník lesním správám všech velkostatků v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, a následně je ještě požádal o vyplnění dodatečných informací v roce 1925.

Zalesněná plocha na území Čech, Moravy a Slezska tvořila v roce 1920 celkem 2 272 979 hektarů, z nichž připadalo na větší odborně spravované lesy 1 663 103 hektarů. Výměra lesů tehdejších velkostatků, na něž se přímo zaměřilo šetření o škodách způsobených mniškou, byla 1 141 845 hektarů. Celková napadená lesní plocha činila podle výsledků šetření 567 101 hektarů. V Čechách to bylo 40,1 % všech lesů, na Moravě 24,3 % a ve Slezsku 19,9 %.

Na celé lesní ploše Čech, Moravy a Slezska se vyskytl holožír na 44 tisících hektarech pozemků, které tvořily 7,8 % napadené plochy. Částečně poškozené území zabíralo 62 tisíc hektarů, tedy 10,9 % napadené plochy. Nejvíce zasažené byly porosty ve věku od 40 do 80 let, přičemž škody se projeví především na čistě smrkových lesích. V členění dle celkové napadené plochy porostů bylo čistě smrkových ploch zasaženo v Čechách 63,2 %, na Moravě 39,4 % a ve Slezsku 76,1 %. U čistě jedlových ploch to bylo v Čechách jen 0,5 %, čistě borových 8,0 %, jiných a smíšených jehličnatých 12,6 %, čistě listnatých 1,6 % a smíšených jehličnatých a listnatých 14,1 %.

VRCHOLKY POHOŘÍ KALAMITĚ UNIKLY

Podle geografických oblastí škodily housenky bekyně nejvíce v podhůří hor obklopujících hranice dnešního Česka, ale jejich nejvýše položené oblasti byly napadeny jen nepatrně. Dále se jednalo o Plzeňskou pánev, Českomoravskou vysočinu, Středočeskou hornatinu a Horní Poohří. Nejhuře mniškou postižené lesy se nacházely v soudních okresech Litoměřice (68,3 %), Čáslav (65,5 %) a Hradec Králové (62,9 %). Naopak téměř nezasažené byly lesy okolo Českého Těšína (1,6 %), Valašského Meziříčí (3,0 %) a Českých Budějovic (3,1 %). Zcela ušetřeno zůstalo 19 soudních okresů, tedy 12,2 % zalesněné plochy. V Čechách to byla především horská území na Šumavě a v Krušných a Jizerských horách.

Do roku 1924 tvořil objem vykáčeného napadeného dřeva v Čechách 13 357 534 m³, na Moravě 92 746 m³ a ve Slezsku 14 881 m³.

I v roce 2022 představovala většinu těžby dřeva v Česku těžba nahodilá (78,8 %), při které byly zpracovány především stromy z kůrovcové kalamity. Oproti roku 2021 se objem vytěženého dřeva snížil o 5,5 mil. m³ na 25 mil. m³.

DETEKTIVKY U NÁS NENAJDETE

Pátrat ale můžete
v publikacích starších
i víc než 200 let

S napětím můžete očekávat
nová vydání odborných
knih a časopisů

Odhalit můžete mnoho
nečekaných souvislostí

Navštivte
statistickou
knihovnu ČSÚ

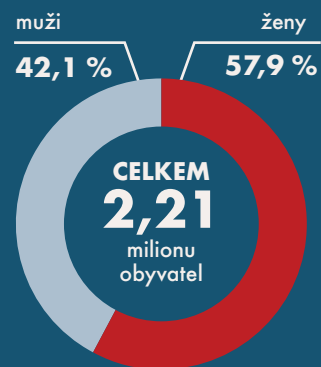
Na padesátém 81, 100 82 Praha 10 (stanice metra A, Skalka)
e-mail: knihovna@czso.cz
telefon: 274 052 361
www.czso.cz/knihovna

SENIOŘI

V ČESKU

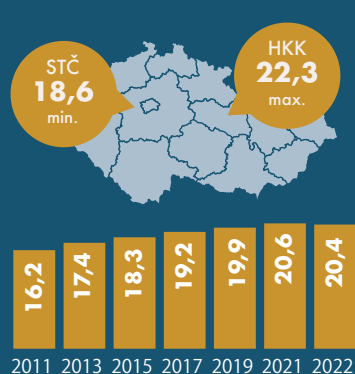
POČET SENIORŮ V ČESKU

k 31.12.2022

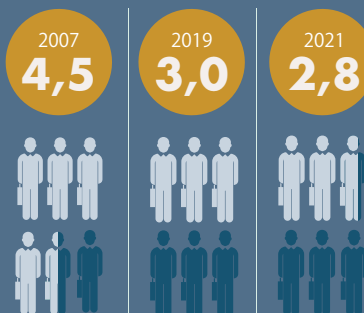
PODÍL SENIORŮ

na celkové populaci (2022, %)

INDEX ZÁVISLOSTI

počet osob (20-64 let) na jednoho seniora

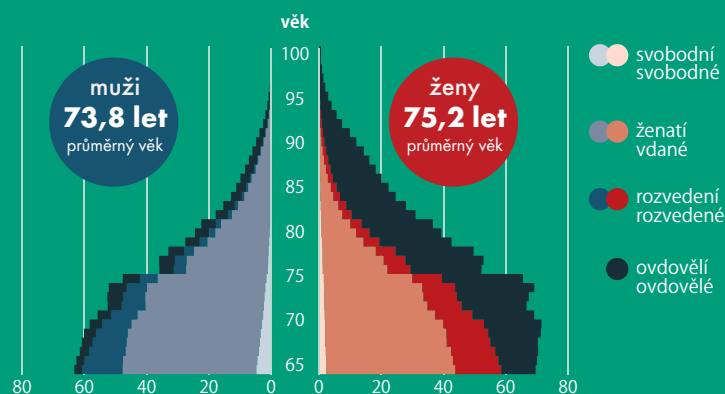

senioři tvoří
9,3 %
všech pracujících

SENIOŘI PODLE VĚKU A RODINNÉHO STAVU

A PRŮMĚRNÝ VĚK (k 31. 12. 2021, tis. osob)

SŇATKY SENIORŮ

(2022)

NAROZENÍ POTOMKA

otec ve věku 65+ (2022)

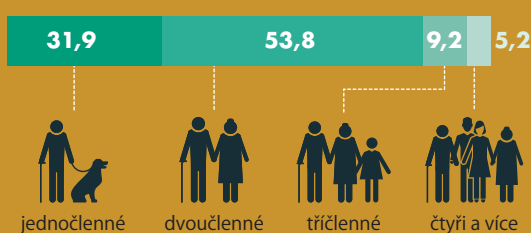
ROZVODY SENIORŮ

(2022)

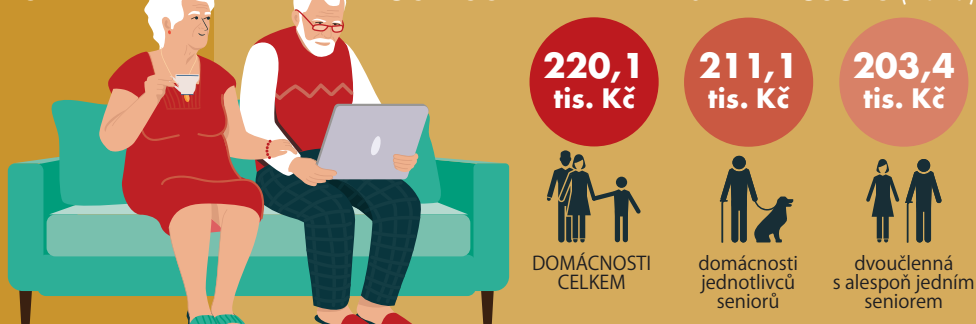

DOMÁCNOSTI SENIORŮ PODLE POČTU ČLENŮ

(%, 2021)

ROČNÍ ČISTÉ PĚNĚŽNÍ PŘÍJMY NA OSOBU (2020)

KRIMINALITA A SENIOŘI (2021)

PŘEDČASNÉ STAROBNÍ DŮCHODY

Podíl předčasných ze všech starobních důchodů (v %)

